

Дорноговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар

Дорноговь аймгийн 13 сумын эвдэрсэн газрын тооллого бүртгэл

Айраг сум

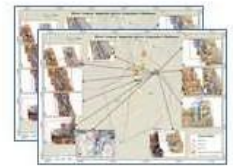
Алтан ширээ сум

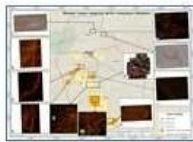
Даланжаргалан сум

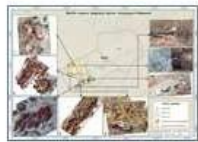
Дэлгэрэх сум

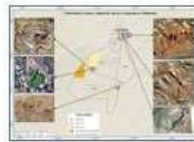
Их хэт сум

Мандах сум

Өргөн сум

Сайншанд сум

Сайхандулаан сум

Хатанбулаг сум

Хөвсгөл сум

Улаанбадрах сум

Эрдэнэ сум

*Дорноговь аймгийн хэмжээнд ашигт малтмал
олборлогч иргэд, аж ахуйн нэгжийн үйл
ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрын
тооллого, нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоо*

Дорноговь аймгийн хэмжээнд ашигт малтмал олборлогч иргэд, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрын тооллого, нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоо

ЗАХИАЛАГЧ

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА

Д.СҮРЭН

ГҮЙЦЭТГЭГЧ

“ЖЭМР” ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

Д.БУЛГАНБАЯР

Талархал

Дорноговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар (БОАЖГ)-аас захиалан 13 сумын нутагт ашигт малтмал олборлогч иргэн, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрыг тоолж бүртгэн, хэмжилт, судалгаа хийх, нөхөн сэргээлтэд шаардагдах зардлыг тооцох, эзэн хариуцагчийг тогтоох, авах арга хэмжээний талаар зөвлөмж боловсруулах мэргэжлийн зөвлөх үйлчилгээний ажил гүйцэтгэхүүлэхээр ЖЭМР ХХК-ийг сонгон шалгаруулж улмаар тооллогын ажилд өндөр ач холбогдол өгч, аймаг, сумдын холбогдох мэргэжилтнүүдийг оролцуулж газарчлуулан, нэмэлт унаа гарган тусалж, тухайн газар нутгийн онцлог, анхаарах зүйлийн талаар үнэтэй санал зөвлөмж өгч дэмжин ажилласан Аймгийн БОАЖГ-ын дарга Д.Сүрэн, Уул уурхай, үнэлгээний мэргэжилтэн Д.Болормаа, Сайншанд сумын БОУБ Т.Ганмөнх, Зүүнбаян тосгоны зам тээвэр, харилцаа холбоо, байгаль орчин, хот тохижилт хариуцсан мэргэжилтэн Ж.Майра, Иххэт сумын БОУБ М.Ганбат, Айраг сумын БОУБ Б.Сайнзаяа, ХАА тасгийн бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн Т.Бямбацогт, Даланжаргалан сумын БОУБ Э.Энхсугар, Дэлгэрэх сумын Засаг дарга Г.Банзрагч, БОУБ М.Баттулга, Алтанширээ сумын БОУБ Э.Ундармаа, Сайхандулаан сумын БОУБ Э.Гомбосүрэн, Улаанбадрах сумын ЗДТГ-ын дарга М.Хишигбаяр, БОУБ н.Энхжаргал, Хатанбулаг сумын Засаг даргын орлогч Г.Ганмөнх, БОУБ Э.Баттүвшин, Хөвсгөл сумын БОУБ Б.Мөнхцэцэг, Элст багийн дарга С.Оюунбат, Эрдэнэ сумын БОУБ Ж.Энхцэцэг, Өргөн сумын Засаг дарга Ц.Мөнхдаваа, Засаг даргын орлогч М.Түмэнбаяр, БОУБ Г.Нямцэцэг, Мандах сумын БОУБ Б.Дүүриймаа нарт гүн талархал илэрхийлж байна.

Энэ ажлыг ЖЭМР ХХК байгаль орчин, газар зохион байгуулалт, зурагзүй, мэдээллийн технологийн мэргэжилтнүүдээс бүрдсэн баг орон нутгийн удирдлага, мэргэжилтнүүдийн оролцоо, дэмжлэг тусламжтайгаар гүйцэтгэж, үүнд өндөр нарийвчлал бүхий нисгэгчгүй төхөөрөмж, газрын зураг ба мэдээлэл боловсруулалтын хөгжингүй арга технологи ашигласан зэрэг нь цаашид ийм төрлийн ажлыг гүйцэтгэх хөтөлбөр, аргачлал боловсруулахад чиглэл, санаа өгөх ач холбогдолтой боллоо.

Доктор Р.Оюун,
ЖЭМР ХХК-ний Ерөнхий захирал

Гарчиг

1. ТАНИЛЦУУЛГА.....	5
1.1. Ажлын зорилго.....	5
1.2. Захиалагчийн өгсөн Ажлын даалгаварын биелэлт.....	5
1.3. Зөвлөх үйлчилгээний ажлыг гүйцэтгэсэн явц.....	6
1.3.1. Бэлтгэл ажил.....	6
1.3.2. Эвдэрсэн газрын тооллого.....	7
1.3.3. Хэмжилт, судалгааны боловсруулалт, тооцоолол.....	8
1.3.4. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ, зардлын тооцоо.....	12
1.3.5. Тооллого, үнэлгээ, тооцооны үр дүн.....	12
1.3.6. Эвдэрсэн газрын мэдээллийн сан.....	13
1.3.7. Үр дүнгийн тайлан, баталгаажуулалт.....	13
1.4. Ажил гүйцэтгэсэн хугацаа.....	13
1.5. Зөвлөх үйлчилгээний ажил гүйцэтгэсэн баг.....	13
2. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН ТООЛЛОГЫН ДҮН.....	15
2.1. Нэгтгэсэн үр дүн.....	15
2.1.1. Эвдэрсэн газрын талбай, овоолго, ухшийн эзлэхүүн.....	17
2.1.2. Нөхөн сэргээлтийн тооцоо.....	17
2.2. 13 сумын эвдэрсэн газар.....	18
2.2.1. Айраг.....	18
2.2.2. Алтанширээ.....	20
2.2.3. Даланжаргалан.....	21
2.2.4. Дэлгэрэх.....	24
2.2.5. Иххэт.....	24
2.2.6. Мандах.....	26
2.2.7. Өргөн.....	27
2.2.8. Сайншанд.....	28
2.2.9. Сайхандулаан.....	29
2.2.10. Хатанбулаг.....	31
2.2.11. Хөвсгөл.....	31
2.2.12. Улаанбадрах.....	32
2.2.13. Эрдэнэ.....	32
2.3. Эвдэрсэн газрын дэлгэрэнгүй бүртгэл.....	34
3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ЗАРДЛЫН ТООЦОО.....	76

4. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЛИЙН САН	81
5. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ.....	82
5.1. Дүгнэлт.....	82
6. ХАВСРАЛТ	85
6.1. Улаанбадрах сумын Засаг даргаас ирүүлсэн албан тоот.....	85
6.2. Дорноговь аймгийн ургамалжилтын индекс (2014-2018, 2020 оны 6-8 дугаар сарын дундаж) үр дүн	86
6.3. Эвдэрсэн газрын тооллого бүртгэл.....	99
6.4. Нөхөн сэргээлтэнд ашиглах техник, тоног төхөөрөмжийн үзүүлэлт.....	105
6.5. Хөвсгөл сумын Засаг даргаас хэмжилт хийсэн тухай албан тоот.....	108

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Хээрийн хэмжилт хийж буй байдал	7
Зураг 2. Дроны зураг ашиглан эвдрэлд орсон газрын талбайн хэмжээг тооцсон жишээ (Алтанширээ сум, Жоншт толгой).....	11
Зураг 3. Эвдэрсэн газрын талбайд сум бүрийн эзлэх хувь.....	15
Зураг 4. Эвдэрсэн газрын сумын нутагт эзлэх хувь	16
Зураг 5. Эвдэрсэн талбайн хэмжээ, га.....	16
Зураг 6. Эвдэрсэн газрын төрөл, талбайн хэмжээ га.....	16
Зураг 7. Айраг сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ.....	19
Зураг 8. Алтанширээ сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ.....	21
Зураг 9. Даланжаргалан сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ.....	22
Зураг 10. Дэлгэрэх сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	24
Зураг 11. Иххэт сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	25
Зураг 12. Мандах сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ.....	27
Зураг 13. Өргөн сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ.....	28
Зураг 14. Сайншанд сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	29
Зураг 15. Сайхандулаан сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	30
Зураг 16. Хатанбулаг сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	31
Зураг 17. Хөвсгөл сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	32
Зураг 18. Улаанбадрах сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	33
Зураг 19. Эрдэнэ сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ	33

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Захиалагчийн ажлын даалгаварыг биелүүлсэн байдал.....	5
Хүснэгт 2. Сентинел-2 дагуулын мэдээгээр хөрс, ургамалжилт, усны индекс тооцоолсон томъёо	10
Хүснэгт 3. Хиймэл дагуулын мэдээ татаж авах, боловсруулах, үр дүн гаргах үе шат, товч агуулга	10
Хүснэгт 4. Судалгааны багийн гишүүдийн үүрэг	13
Хүснэгт 5. Эвдэрсэн газрын тооллого хийхэд оролцсон аймаг, сумын мэргэжилтнүүд.....	14
Хүснэгт 6. Эвдэрсэн газрын талбай, овоолго, ухшийн эзлэхүүн.....	17
Хүснэгт 7. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн зардлын дүн (сумаар).....	17
Хүснэгт 8. Эвдэрсэн газрын тодорхойлолт (талбай тус бүрээр).....	35
Хүснэгт 9. Техникийн нөхөн сэргээлт хийх ажлын 1 га талбайн үнэлгээ	76
Хүснэгт 10. Биологийн нөхөн сэргээлт хийх ажлын 1 га талбайн үнэлгээ	77
Хүснэгт 11. Эвдэрсэн газар тус бүрийн нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцооны дүн.....	78

1. ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Ажлын зорилго

Энэхүү зөвлөх үйлчилгээний энэ ажил нь Дорноговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар (БОАЖГ)-ын 2021 оны 09-р сарын 28-ны өдрийн 341 дугаар албан бичгийн хавсралтад заасан “Ажлын даалгавар”-ын дагуу Айраг, Алтанширээ, Даланжаргалан, Дэлгэрэх, Иххэт, Өргөн, Мандах, Сайншанд, Сайхандулаан, Улаанбадрах, Хатанбулаг, Хөвсгөл, Эрдэнэ сумдын нутагт ашигт малтмал олборлогч иргэд, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрыг тоолж бүртгэн, хэмжилт, судалгаа хийж, нөхөн сэргээлтэнд шаардагдах зардлыг тооцох үндсэн зорилготой юм.

БОАЖГ-аас 2021 оны 09-р сард нээлттэй зарласан сонгон шалгаруулалтад “ЖЭМР” ХХК шалгарч 2021 оны 10-р сарын 29-ний өдөр №2021/17 тоот зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх гэрээг байгуулж, 2021 оны 11-12 сард хэмжилт судалгаа, тооцоолол, боловсруулалтыг ажлыг хийж гүйцэтгэлээ.

1.2. Захиалагчийн өгсөн Ажлын даалгаварын биелэлт

Захиалагчийн тавьсан зорилго, өгсөн даалгаврыг “ЖЭМР” ХХК бүрэн биелүүлэв. Биелэлтийн байдлыг даалгавар тус бүрээр дараах хүснэгтэд нэгтгэн тайлбарлав.

Хүснэгт 1. Захиалагчийн ажлын даалгаварыг биелүүлсэн байдал

	Ажлын даалгавар	Биелэлт
1	Тооллогын ажилд аймаг, орон нутгийн байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль орчны мэргэжилтнүүдийг оролцуулж мэдээлэл авч хамтран ажиллах, тухайн газарт олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байсан тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч болон хууль бус олборлогчид, эзэн хариуцагчийг сумдын БОХУ-ын байцаагч нартай хамтран тогтоох	<ul style="list-style-type: none"> Тооллого хийх сумдын байгаль орчны улсын байцаагч нартай танилцаж, хэрийн хэмжилтийн маршрут, цагийн хуваарийг хамтран гаргаж төлөвлөгөөний дагуу ажилласан. Тооллого, хэмжилтийн ажилд 13 сумын БОУБ болон зарим сумдын баг, сумын Засаг дарга, Засаг даргын орлогч, ХАА бэлчээрийн мэргэжилтэн нар оролцсон. Эвдэрсэн газрын эзэн, хариуцагчтай холбоотой мэдээллийг аймаг, сумын мэргэжилтнүүдээс авсан. 13 суманд 144 эвдэрсэн, 4 нөхөн сэргээлт хийсэн газар, нийт 148 газар бүртгэгдсэн.
2	Сүүлийн үеийн багаж тоног төхөөрөмж ашиглан хэмжилт хийж сансрын зураг ашиглах замаар эвдрэлд орсон газрын тоо, талбайн хэмжээг нарийвчлан тогтоож солбицлуудыг тэмдэглэн, фото зургаар баримтжуулах	<ul style="list-style-type: none"> Эвдрэлд орсон газрын тооллого нь 2021.11.02-19-ний өдрүүдэд нийт 18 хоног үргэлжилсэн бөгөөд MAVIC 2 pro дроноор зураг авах, Garmin GPS-ээр байршлыг тогтоох, Canon фото зургаар баримтжуулах ажил хийгдсэн. Хэмжилтийн дүнгээр эвдэрсэн газрын байршил, хил, уурхайн олборлосон газрын овоолго, ухашийн эзлэхүүнийг гаргаж, зурагласан. Өндөр нарийвчлал бүхий Сентинел, Модис хиймэл дагуулын мэдээллийг ашиглан ургамалжилтын индекс, эвдэрсэн газрын ухашийн эзлэхүүн, ус, хөрс, ургамлын индексийг тооцсон.

		<ul style="list-style-type: none"> Ажлыг төлөвлөхүд нийт хэдэн талбайд тооллого, хэмжилт хийх нь тодорхойгүй байсан ба хээрийн хэмжилтийн хугацаа төлөвлөснөөс 4 хоногоор хойшилсон. Мөн гэрээт ажлыг хугацаанд нь гүйцэтгэхийн тулд газар дээрх хэмжилтийн мэдээ, дроны зургийн боловсруулалтыг хийж эвдрэлд орсон талбайн хэмжээг гаргасан. Сум тус бүрээр мэдээллийн сан үүсгэсэн ба үүнд фото зураг, дроны зураг, эвдрэлд орсон талбайн хэмжээ /shp/, хүснэгтэн мэдээлэл багтана.
3	Эвдрэлд орсон газруудын нэгдсэн зураглалыг ArcGIS программ ашиглан хийх /shp файлаар мэдээллийн сан үүсгэх/	<ul style="list-style-type: none"> Газрын зураглалын ArcGIS, дроны зураглал боловсруулалтын AGISOFT болон Sentinel 1, 2 хиймэл дагуулын мэдээлэл боловсруулалтын ENVI, эвдэрсэн газрын 3D зургийг ARCSCEEN программ хангамж ашиглан тус тус боловсруулсан. Эвдэрсэн газрын хилийг shp файлаар, өндрийн тоон загвар, дрон болон хиймэл дагуулын мэдээллийг img, geotiff форматаар бэлтгэж Захиалагчид хүлээлгэн өгсөн.
4	Тооллогын үр дүнг эцэслэн гаргаж харьцуулсан дүн шинжилгээ хийж, цаашид тухайн газар тус бүрт авах арга хэмжээний санал боловсруулах	Хэрэгжих боломжтой, бодитой үр дүн өгөх арга хэмжээний санал боловсруулж Захиалагчид хүлээлгэн өгсөн.
5	Эвдрэлд орсон газар тус бүрт тухайн газрыг нөхөн сэргээх зардлыг тооцох	Ашигт малтмал олборлох үйл ажиллагааны явцад үүссэн эвдрэлийг нөхөн сэргээх ажлын үе шат, Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлыг “Нөхөн сэргээх ажлын зардал тооцох аргачлал”-ын дагуу 1 га талбайн нэгж зардлыг тооцож гаргасан ба талбай тус бүрт тохирох нөхөн сэргээлтэнд ашиглан тооцооллыг хийв.
6	Эвдэрсэн газрын бүртгэлийг ажлын даалгаварт заасан байдлаар ангилсан байх	Эвдэрсэн газрыг бүртгэлийг ажлын даалгаварт заасны дагуу ангилж хүснэгтэн мэдээллийг сум тус бүрээр бэлтгэсэн. Энэ талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг тайлангийн 1.3.5 болон Бүлэг 2-т дэлгэрэнгүй үзүүлэв.

1.3. Зөвлөх үйлчилгээний ажлыг гүйцэтгэсэн явц

Захиалагчийн ажлын даалгаварт заасан ажлыг ЖЭМР ХХК дараах 7 үе шаттай хийж гүйцэтгэсэн:

1. Бэлтгэл ажил
2. Эвдэрсэн газрын тооллого хийх (Хээрийн хэмжилт, судалгаа)
3. Хэмжилт, судалгааны боловсруулалт, тооцоолол
4. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ, зардлын тооцоо хийх
5. Тооллого, үнэлгээ, тооцооны үр дүнг нэгтгэн тайлан бичих
6. Мэдээллийн сан үүсгэх
7. Үр дүнг танилцуулах, баталгаажуулах, хүлээлгэн өгөх

1.3.1. Бэлтгэл ажил

Энэ үе шатанд М1:100 000 масштабтай зураг болон Google earth хиймэл дагуулын мэдээллээс судалгаанд хамрагдах сумдын зургийг тасалж хэвлэн ажлын зураг бэлтгэсэн. Мөн сум бүрийн нутгаар Сентинител хиймэл дагуулын мэдээлэл бэлтгэн, тайлал хийж үйл ажиллагаа явуулж байгаа томоохон хэмжээний эвдэрсэн газрын

байршлыг тодорхойлсон. Аймгийн БОАЖГ-тай холбогдон сумдын байцаагч нартай уулзах, мэдээлэл өгөх, хээрийн судалгааны өдрийг товлох, хэмжилт, судалгааны мэдээлэл бүртгэх маягт, хэмжилтийн багаж хэрэгсэл, унаа машин бэлтгэх, судалгааны багийн гишүүдийн хувийн бэлтгэлийг хангуулах зэрэг ажлыг хийсэн.

1.3.2. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН ТООЛЛОГО

Эвдэрсэн газрын тооллогыг Сайхандулаан сумаас эхэлсэн бөгөөд үүнд аймгийн БОАЖГ-ын дарга, мэргэжилтэн, сумын Засаг дарга, Засаг даргын орлогч, байгаль орчны улсын байцаагч, ХАА бэлчээрийн мэргэжилтэн, ЖЭМР ХХК-ний гүйцэтгэх захирал, байгаль орчны үнэлгээний мэргэжилтэн, газарзүйн мэдээллийн системийн мэргэжилтэн, газар зохион байгуулагч, жолооч нийт 26 хүн оролцсон.

Судалгааны багийнхан сумдын БО-ны байцаагч нарын газарчилсан эвдэрсэн газруудад очиж MAVIC 2 Pro нисгэгчгүй төхөөрөмж (дрон)-өөр зураглах, GPS-ээр байршлыг тогтоох, фото зургаар баримтжуулах ажил хийгдсэн. Эвдэрсэн газрын хариуцагчийн талаарх мэдээллийг сумдын БОУБ, газрын даамал нараас авсан. Нөхөн сэргээлтэд ашиглах техникийн талаарх мэдээлэл дутмаг байсан. Сайхандулаан, Мандах, Даланжаргалан сумдад эвдэрсэн газрын ихэнхийг гар аргаар ашигт малтмал олборлогчид ухсан тул нөхөн сэргээлтийг хариуцах эзэнгүй болсон байна. Бусад сумдын хувьд гар аргаар ашигт малтмал олборлогчид нилээдгүй талбайг эвдрэлд оруулсан хэдий ч дийлэнх талбай нь хариуцах эзэн холбогдогчтой байна. Даланжаргалан, Мандах сумын нутагт нөхөн сэргээсэн талбай тус бүр 1, мөн Даланжаргалан сумын Дунд ханан гэх газарт нөхөн сэргээлт хийгдэж байсан. Судалгаанд хамрагдсан газар нутаг том, эвдэрсэн газар олон, гэрээнд заасан хугацаа богино байсан хэдий ч аймгийн БОАЖГ, сум, багийн Засаг дарга, БОУБ, нарын дэмжлэг, туслалцааны дүнд тооллого судалгаа төлөвлөсөн хэмжээнд бүрэн хийгдсэн. Улаанбадрах суманд бүртгэл тооллого хийх гэж очсон боловч сумын нутаг дэвсгэрт эвдрэлд орсон газар байхгүй тиймээс тооллого хийлгэхгүй тухай Засаг даргаас албан тоот ирүүлсэн тул үйл ажиллагаа явуулж буй “Бадрах Энержи” ХХК-ний уурхайн газар дээр очиж фото зураг авч баримтжуулаагүй болно. Албан тоотыг Хавсралт 6.1-с үзнэ үү. Хээрийн судалгаа хийгдэж буй байдлын талаарх жишээ зургийг Зураг 1-с, сум тус бүрийн фото зураг, дроны зургийг файлаар нь хүргүүлсэн болно.

Зураг 1. Хээрийн хэмжилт хийж буй байдал

Сайхандулаан сум, Баянхошууны сайр

Алтанширээ сум, Жоншт толгой

Мандах сум, Үхэр чулуут

Хатанбулаг сум, Цагаан хад

Даланжаргалан сум, Майхан дэл

Даланжаргалан сум, Холбоо цагаан

1.3.3. ХЭМЖИЛТ, СУДАЛГААНЫ БОЛОВСРУУЛАЛТ, ТООЦООЛОЛ

Хиймэл дагуулын мэдээллийн боловсруулалт

Газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны аргачилсан зааварт газрын гадаргын механик өөрчлөлт, хөрс-ургамалан нөмрөгийн төлөв байдлыг тодруулах, хатуу хучилттай зам, талбай, авто зам, гуу жалга, элсний нүүлт, эвдэрч, талхлагдаж ургамалгүй халцгай болсон газар зэргийг тодорхойлоход агаар, сансрын зураг ашиглах тухай заалт бий. Хиймэл дагуулын мэдээлэл ашиглаж газар ашиглалт, өөрчлөлт, эвдрэл, элэгдэл, доройтол, цөлжилтийн байдлыг тодорхойлсон, үнэлсэн талаар гадаад

орнуудад хийгдсэн судалгааны олон материал бий. Манай орны хувьд 1980-аад оны дунд үеэс хиймэл дагуулын тоон мэдээлэл ашиглаж эхэлсэн бөгөөд ус, цаг уур, ургамал, цасан бүрхүүл, газар ашиглалт, газрын бүрхэвч, ус, хөрсний чийгшил, ууршилт, ган зуд, ой, хээрийн түймэр, агаар мандлын аэрозол, тунгалагшил, бохирдол, мөнх цас мөс зэрэг байгаль орчны олон үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох, үнэлэх, мониторинг хийх талаар олон тооны судалгааны ажил хийгдэж ирсэн.

Монгол орны нийт нутгаар газар ашиглалт, газрын бүрхэвч, газрын доройтол, цөлжилтийн зургийг 2005, 2010, 2015 онуудад хийсэн байдаг. Албан ёсны мэдээгээр Монгол орны нийт нутгийн 76 хувь нь цөлжилт, газрын доройтолд өртсөн гэж үздэг. Түүний 56% нь байгалийн үзэгдэлтэй, 44% нь хүний үйл ажиллагаатай холбоотой гэсэн судалгааны дүгнэлт бий. Ийм судалгааг аймаг, сум, багийн нутаг, гол усны ай сав, дэд сав, уул, голын хөндийгөөр нарийвчлан хийж байгал цаг уур, хүний үйл ажиллагааны нөлөөлөл, эрсдэлийг үнэлж газар, бэлчээрийн эвдрэл, элэгдэл, талхагдал, доройтлыг багасгах, нөхөн сэргээх, цөлжилтөөс сэргийлэх арга хэмжээг байршлыг нь зааж тодорхой төлөвлөдөг, хэрэгжүүлдэг болох зайлшгүй шаардлагатай.

Дорноговь аймгийн хэмжээнд уул уурхайд өртсөн газрын тооллого бүртгэл, хохирол, нөхөн сэргээлтийн судалгаа, тооцоолол, үнэлгээ хийлгэж байгаа нь байгаль орчныг хамгаалах, тогтвортой, ногоон хөгжлийн зорилго, зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой бөгөөд бусад аймгуудад үлгэр дууриал болох сайн жишээ мөн.

Ашигласан мэдээлэл: Дорноговь аймгийн эвдэрсэн газрын судалгаа, үнэлгээнд Aqua, Terra, Sentinel 1, Sentinel 2 хиймэл дагуулын мэдээлэл ашиглав. Мэдээний ялгах чадвар, давтамжаас хамааран дараах зорилгоор ашигласан:

1. **Aqua, Terra хиймэл дагуулын МОДИС мэдээ** (нарийвчлал 250м x 250м): Ургамал бүрхэвчийн орон зайн ялгаатай байдал, өөрчлөлтийн ерөнхий зургийг гаргах;
2. **Sentinel – 1 дагуулын мэдээ** (10м x 10 м): Газрын гадаргуугийн өндрийн тоон мэдээ ашиглан хонхор газрыг тодорхойлох;
3. **Sentinel – 2 дагуулын мэдээ:** Ус, хөрс, ургамлын индексийн мэдээгээр эвдэрсэн, доройтсон газрыг тодорхойлох.

Дорноговь аймаг болон сумдын ургамалын төлөв байдал, өөрчлөлтийг жил тус бүрээр тодорхойлоход цаг хугацааны давтамж өндөртэй, 250 метрийн ялгах чадвартай МОДИС мэдээг ашигласан. Үүнд 2014-2018, 2020 оны 6-8 дугаар сарын дундаж ургамалжилтын индекс NDVI-ээр ургамал бүрхэвчийн зураг хийсэн (2019 оны мэдээ алдаатай байсан учир оруулаагүй). МОДИС NDVI мэдээг Ус цаг уур, орчны судалгаа, мэдээллийн хүрээлэнгийн Зайнаас тандан судлах төвөөс авсан.

Sentinel (цаашид Сентинел гэх) хиймэл дагуулын мэдээ нь МОДИС мэдээтэй харьцуулахад 25 дахин сайн ялгах чадвартай (10 метр) тул газрын бүрхэвч, ус, хөрс, ургамалын орон зайн тархалт, ялгаатай байдал, эвдэрсэн, талхлагдсан газрыг тогтоох, спектрийн болон статистик үзүүлэлтүүдийг тодорхойлоход ашигласан. Үүнд Сентинел-1 дагуулын 2021 оны 11-р сарын 10-22-ны өдрийн өндрийн мэдээ, Сентинел -2 дагуулын мэдээ 2021 оны 7 дугаар сарын оптик мэдээг Интернэтээс татаж авч ашигласан.

Аргачлал: МОДИС NDVI мэдээг боловсруулахад ENVI, зураглахад ArcGIS программ ашигласан. Сентинел-2 дагуулын мэдээгээр хөрс, ургамалжилт, усны индекс бодоход SNAP, олон сувгийн мэдээлэл нэгтгэж боловсруулах, дүрс, тоон үзүүлэлт шинжих, ялгах,

ангилал хийх, статистик үзүүлэлт тооцоолоход ENVI, зураглал хийхэд ArcGIS программ ашигласан.

Эвдэрсэн газрыг тодорхойлохын тулд Сентинел-2 дагуулын оптик хэмжилтийн мэдээгээр индекс бодох (индексүүдийг гаргах томъёог Хүснэгт 2-д үзүүлэв), орон зайн шүүлтүүр хийх (Lee, Local sigma аргаар), индекс тус бүрээр болон нэгтгэн сургалтгүй ангилал хийх (K-mean аргаар), ангилалын үр дүн, анги тус бүрийн утгуудын тархалт, давтамжийн зураг, график гаргах, ялгаатай, төстэй байдал болон хамаарлыг харьцуулан шинжих зэрэг боловсруулалт хийсэн.

Сентинел-1 дагуулын SAR хэмжилтийн өндрийн тоон мэдээгээр уурхайн ухалт, овоолго хийсэн газрыг тодорхойлох боловсруулалт хийсэн. Үүнд хайгуул, ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайнуудын хэсэгт өнгийн ялгарлыг сайжруулах, өндрийн тоон утгын хаялбарыг зурах, уурхайн ухашийн эзлэхүүнийг тооцоолох зэрэг боловсруулалтыг ENVI, ArcGIS программ ашиглан хийсэн.

Хүснэгт 2. Сентинел-2 дагуулын мэдээгээр хөрс, ургамалжилт, усны индекс тооцоолсон томъёо

Ургамалжилтын индекс		Усны индекс	
$NDVI = \frac{b8 - b4}{b8 + b4}$		$NDWI = \frac{b3 - b8}{b3 + b8}$	
Хөрсний цайврын индекс	Хөрсний өнгөний индекс	Хөрсний улааны индекс	
$BI = \sqrt{\frac{b4^2 + b3^2}{2}}$	$CI = \frac{b4 - b3}{b4 + b3}$	$RI = \frac{b4^2}{b3^2}$	

Ер нь хиймэл дагуулын мэдээг татаж авах, боловсруулах, шинжих, шийдвэр гаргахад тус болох мэдээлэл бэлтгэхэд чиглэсэн үндсэн 5 үе шатны үйл ажиллагаа хийгддэг бөгөөд эдгээрийн товч агуулгыг Хүснэгт 3-т үзүүлэв. Дорноговийн эвдэрсэн газрын тооллогын энэ удаагийн ажилд эхний 3 үе шатны боловсруулалт хийгдсэн гэж үзэж болно. Хиймэл дагуулын мэдээлэл боловсруулж гаргасан үр дүнг газрын мэдээгээр нягтлан шалгах хэрэгтэй. 13 сумын ургамалжилтийн индекс тооцсон үр дүнг хавсралт 6.2-с үзнэ үү.

Хүснэгт 3. Хиймэл дагуулын мэдээ татаж авах, боловсруулах, үр дүн гаргах үе шат, товч агуулга

Мэдээлэл татаж авах	Анхдагч боловсруулалт	Сэдэвчилсэн боловсруулалт	Нэгтгэсэн боловсруулалт, үнэлгээ, шинжлэл	Шийдэл, шийдвэр
<ul style="list-style-type: none"> Хэрэгцээт байдлын судалгаа, үнэлгээ Судалгааны талбар Цаг хугацаа Мэдээний хайлт, сонголт Татан авалт Холбогдох мэдээллийн бүрдүүлэлт (надастр, хөрс, ургамал, топо мэдээ, зургүүд) Мэдээний бүрдэлт, чанарын хяналт ... 	<ul style="list-style-type: none"> Формат хөрвүүлэлт Радиометрийн хувиргалт, заслага Газарзүйн холболт, проекц хөрвүүлэлт Агаар мандлын заслага Суурь зураг бэлтгэх Хээрийн судалгааны удирдамж, төлөвлөгөө гаргах ... 	<ul style="list-style-type: none"> Индекс тооцоолол Газар дээр хийх ажиглалт, хэмжилт, зураглал Газрын ба дагуулын мэдээллийн үлдээ, хамаарлын шинжлэл Статистик тооцоолол, анализ Тархалт, ялгаралын шинжлэл Хувиргалт, шинжлэл Ангилал, статистик тооцоолол, анализ Зураглал, тайлал, тайлан ... 	<ul style="list-style-type: none"> Хамаарал, үлдээ холбоо, хэрэгцээ, нийцтэй байдлын шинжлэл Нэгдсэн үзүүлэлтийн тооцоолол, шинжлэл Нөлөөлөл, эрсдэлийн үнэлгээ, шинжлэл Асуудал, шалтгаан, үр дагаварын шинжлэл Хүний үйл ажиллагаа, байгууллага, удирдлага, засаглалын шинжлэл Засал, шийдлийн хувилбарууд Хувилбарын шинжлэл, хэлэлцүүлэг, оновчлох тооцоолол, шинжлэл Тайлан, санал, зөвлөмж ... 	<ul style="list-style-type: none"> Нийгэм-эдийн засаг, тогтвортой хөгжлийн үр ашиг, ач холбогдлын тооцоолол, шинжлэл Удирдлага, засаглалын шинжлэл, оновчлох санал зөвлөмж Хэлэлцүүлэг Шийдвэрийн санал, зөвлөмж Хүлээлгэн өгөх, баталгаажуулах ...

Дроны зургийн боловсруулалт

Mavic 2 pro нисгэгчгүй төхөөрөмж ашиглан төлөвлөгөөт нислэг хийлгэж нягтаршил өндөртэй агаарын зураг авч AgiSoft програм хангамж ашиглан боловсруулалтыг хийж ArcGIS программ дээр эвдэрсэн газрын талбайн хэмжээг зураглан ArcScene программ дээр зураглалыг гаргасан. Дроны зургийн боловсруулалтын үр дүнгийн талаар Алтанширээ сумын 4-р багийн нутаг дах Жоншт толгой гэх эвдэрсэн газар дээр жишээ болгон үзүүлэв.

Зураг 2. Дроны зураг ашиглан эвдрэлд орсон газрын талбайн хэмжээг тооцсон жишээ (Алтанширээ сум, Жоншт толгой)

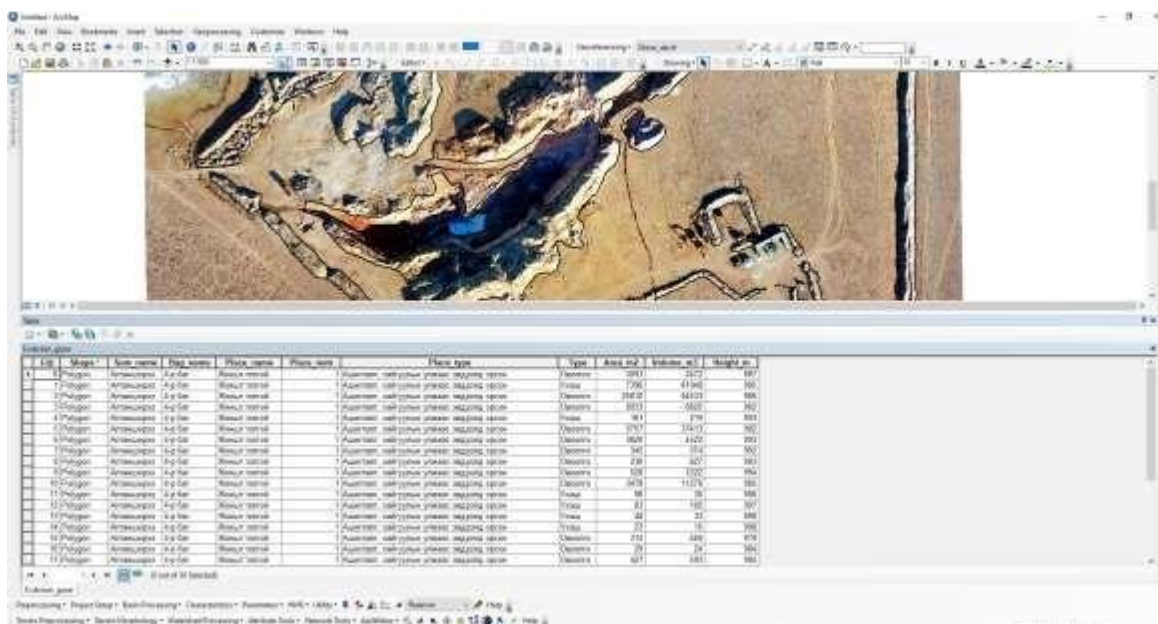
Хээрийн хэмжилтийн үеийн фото зураг

Дроноор авсан зураг

Дроны зургийн боловсруулалт хийж эвдэрсэн газрын талбайн хэмжээг тооцоолж буй байдал

Тооцоолол хийгдсэн байдал

1.3.4. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ, зардлын тооцоо

Эвдэрсэн газрыг бэлчээрийн зориулалтаар ашиглах хэмжээнд хүргэн нөхөн сэргээх ажлын зардлыг БОАЖЯ-ны Сайд, ЭБЭХ-ний Сайдын хамтарсан 2010.05.10 өдрийн 132/112 тоот тушаалаар баталсан “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газрыг нөхөн сэргээх ажлын зардлын үнэлгээ тооцох аргачлал” болон бусад нөхөн сэргээлтийн холбогдох стандарт, аргачлал, заавар, журмын дагуу тооцсон. Нөхөн сэргээлтэнд хэрэглэх техник хэрэгслийн талаарх мэдээлэл тодорхой биш учир зардлынтгооцоонд дундаж үнэлгээг баримтласан.

1.3.5. Тооллого, үнэлгээ, тооцооны үр дүн

Тооллогод нийт 148 газарт байрлах нийт 3545 га талбайг бүртгэсэн. (Хавсралт 6.2). Эвдрэлийг төрлөөр нь ангилж үзвэл:

- Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон - 31 газрын 241 га талбай
- Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолтоос эвдэрсэн - 16 газрын 176 га талбай
- Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн - 58 газрын 2,777 га талбай
- Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн - 16 газрын 311 га талбай
- Бичил уурхайгаар эвдэрсэн - 1 газрын 2 га талбай
- Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн - 22 газрын 35 га талбай.
- Нөхөн сэргээгдсэн болон нөхөн сэргээлт хийгдэж байгаа - 4 газрын 3 га талбай
  - Нөхөн сэргээлт хийсэн (ургамалжуулаагүй) - 3
  - Нөхөн сэргээлт хийгдэж байгаа - 1

Сум тус бүрээр дээрх ангиллын дагуу хүснэгтэн мэдээллийг үүсгэсэн ба тайлангийн Бүлэг 2-т хэмжилт хийхэд оролцсон албан хаагчдын мэдээлэл, эвдэрсэн газрын тоо, талбайн хэмжээ болон нөхөн сэргээлт хийгдсэн, хийгдээгүй байгаа талбайн мэдээллийг тодорхой тусгав.

1.3.6. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЛИЙН САН

Судалгаанд хамрагдсан сум болгоноор, хэмжилт судалгааны суурь, сэдэвчилсэн зураглал болон хиймэл дагуулын мэдээлэл боловсруулалтын үр дүнд үүссэн вектор, растер мэдээллийг холбогдох атрибут мэдээллийн хамт нэгтгэн мэдээллийн санд оруулахад бэлэн болгож Захиалагчид хүлээлгэн өгсөн. Эдгээр мэдээллийг UTM 49N, WGS 84 проекцэнд, shp, img, geotiff, xls, pdf файл хэлбэрээр бэлтгэж өгсөн.

1.3.7. ҮР ДҮНГИЙН ТАЙЛАН, БАТАЛГААЖУУЛАЛТ

ЖЭМР ХХК энэ ажлын хүрээнд хийсэн судалгаа, зураглал, тооцооны үр дүнг 13 сумаар нэгтгэн нэгдсэн тайлан боловсруулж ажлын үр дүнг Дорноговь аймгийн БОАЖГ-т хүлээлгэн өгөв.

1.4. АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭСЭН ХУГАЦАА

2021 оны 11-р сарын 2-оос 11-р сарын 19-ний хооронд нийт 18 хоногийн хугацаанд 13 суманд 148 эвдэрсэн газрыг бүртгэж, хэмжилт хийж зургаар баталгаажуулсан. Гэрээ байгуудагдсаны дараа хээрийн хэмжилт судалгаандаа гарсан боловч төлөвлөснөөс илүү хугацаа зарцуулсан ба судалгаанаас ирсэн даруйдаа боловсруулалтын ажилдаа орсон. Дроны зургийн боловсруулалт болон хиймэл дагуулын мэдээлэл боловсруулалтыг хийж эвдэрсэн газрын талбайн хэмжээг тооцоолон, нөхөн сэргээлтийн тооцооллыг гэрээт ажлын хугацаанд буюу 2021 оны 11-р сарын 29-ний өдөр багтаан хийж гүйцэтгэхэд хангалтгүй байсан тул хугацааг 2021 оны 12-р сарын 13-ны өдөр хүртэл сунган ажилласан.

1.5. ЗӨВЛӨХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭСЭН БАГ

Судалгаа, үнэлгээг 7 хүний бүрэлдэхүүнтэй мэргэжлийн баг ЖЭМР ХХК-ний Ерөнхий захирал, доктор Р.Оюуны удирдлагын дор хийж гүйцэтгэсэн. Багийн бүрэлдэхүүнд газар зохион байгуулагч, байгаль орчны үнэлгээний мэргэжилтэн, зайнаас тандан судлал, газарзүйн мэдээллийн системийн мэргэжилтэн орсон. Багийн гишүүдийн гүйцэтгэсэн үүрэг, хийсэн ажлыг Хүснэгт 2-т үзүүлэв.

Эвдэрсэн газрын тооллого хийх ажилд оролцсон Дорноговь аймаг болон судалгаанд хамрагдсан 13 сумын албан хаагчдын нэрсийг Хүснэгт 3-т үзүүлэв.

Хүснэгт 4. Судалгааны багийн гишүүдийн үүрэг

№	Нэрс	Албан тушаал	Хариуцсан ажил
1	Р.Оюун	ЖЭМР ХХК, Ерөнхий захирал	Төслийн удирдлага, судалгааны аргачлал, нэгтгэсэн тайлан, хиймэл дагуулын мэдээлэл боловсруулалт
2	Д.Булганбаяр	ЖЭМР ХХК, Гүйцэтгэх захирал, Газар зохион байгуулагч	Хээрийн судалгаа, GPS хэмжилт, зураглал, эдэлбэр газар, газрын хэвлийн судалгаа, хэмжилт, нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоо
3	А.Батзаяа	ЖЭМР ХХК, Менежер, Үнэлгээний мэргэжилтэн	Тайлан нэгтгэл, нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоо

№	Нэрс	Албан тушаал	Хариуцсан ажил
4	Г.Доржсамбуу	ЖЭМР ХХК, Байгаль орчны үнэлгээний мэргэжилтэн	Хээрийн судалгаа, GPS хэмжилт, дроны зураглал боловсруулах, мэдээллийн сан үүсгэх
5	М.Дамдинпүрэвням	ЖЭМР ХХК, Ус судлаач	Дроны зураглал боловсруулах
6	А.Тамираа	ЖЭМР ХХК, Газар зохион байгуулагч	Ландсат хиймэл дагуулын мэдээлэл боловсруулалт, дроны зураглал боловсруулах, мэдээллийн сан үүсгэх
7	Б.Баасанхүү	ЖЭМР ХХК, Газар зохион байгуулагч	Хээрийн судалгаа, GPS хэмжилт, дроны зураглал боловсруулах, мэдээллийн сан үүсгэх
8	Б.Сармандах	ЖЭМР ХХК, судлаач оюутан	Хээрийн судалгаа, GPS хэмжилт, дроны зураглал боловсруулах

Хүснэгт 5. Эвдэрсэн газрын тооллого хийхэд оролцсон аймаг, сумын мэргэжилтнүүд

№	Нэрс	Албан тушаал
1	Д.Сүрэн	Аймгийн БОАЖГ-ын дарга
2	Д.Болормаа	Аймгийн БОАЖГ-ын Уул уурхай, үнэлгээний мэргэжилтэн
3	Т.Ганмөнх	Сайншанд сумын БОУБ
4	Ж.Майра	Зүүнбаян тосгоны зам тээвэр, харилцаа холбоо, байгаль орчин, хот тохижилт хариуцсан мэргэжилтэн
5	М.Ганбат	Их хэт сумын БОУБ
6	Б.Сайнзаяа	Айраг сумын БОУБ
7	Т.Бямбацогт	Айраг сумын ХАА тасгийн бэлчээр, газар тариалан хариуцсан мэргэжилтэн
8	Э.Энхсугар	Даланжаргалан сумын БОУБ
9	Г.Банзрагч	Дэлгэрэх сумын Засаг дарга
10	М.Баттулга	Дэлгэрэх сумын БОУБ
11	Э.Ундармаа	Алтанширээ сумын БОУБ
12	Э.Гомбосүрэн	Сайхандулаан сумын БОУБ
13	М.Хишигбаяр	Улаанбадрах сумын ЗДТГ-ын дарга
14	н.Энхжаргал	Улаанбадрах сумын БОУБ
15	Г.Ганмөнх	Хатанбулаг сумын Засаг даргын орлогч
16	Э.Баттүвшин	Хатанбулаг сумын БОУБ
17	Б.Мөнхцэцэг	Хөвсгөл сумын БОУБ
18	С.Оюунбат	Хөвсгөл сумын Элст багийн дарга
19	Ж.Энхцэцэг	Эрдэнэ сумын БОУБ
20	Ц.Мөнхдаваа	Өргөн сумын Засаг дарга
21	М.Түмэнбаяр	Өргөн сумын Засаг даргын орлогч
22	Г.Нямцэцэг	Өргөн сумын БОУБ
23	Б.Дүүриймаа	Мандах сумын БОУБ

2. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН ТООЛЛОГЫН ДҮН

2.1. Нэгтгэсэн үрдүн

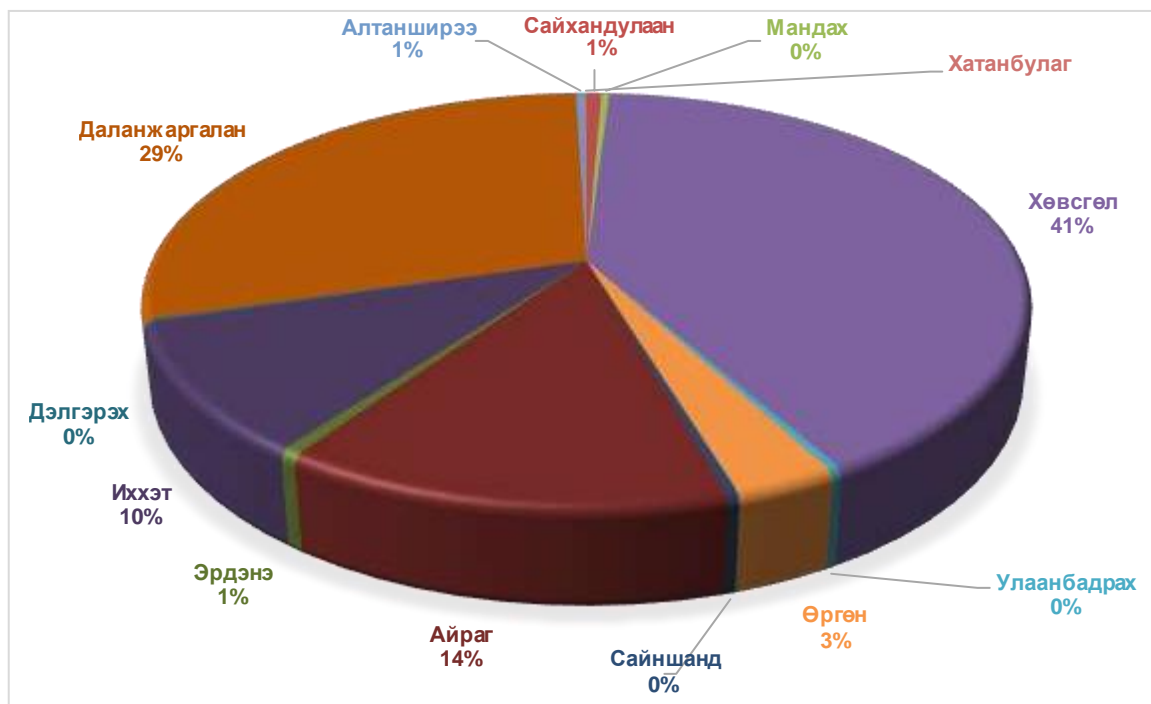
Дорноговь аймгийн 13-н сумын хэмжээнд нийт 3545 га талбай эвдэрсэн байна. Эвдэрсэн газар Даланжаргалан суманд хамгийн олон, харин Хөвсгөл суманд цөөн эвдэрсэн газартай хэрнээ газрын талбайн хэмжээгээр хамгийн их буюу нийт 13-н сумын хэмжээнд нийт эвдрэлд орсон газрын 41%-ийг эзэлж байна (Зураг 3).

Эвдэрсэн газрын талбайг сумын нутаг дэвсгэрт харьцуулж үзэхэд (Зураг 4) Даланжаргалан сум нутгийнхаа 0.24%-ийг эвдсэн байгаа нь хамгийн их, үүний дараа Хөвсгөл сум 0.17%-иар орж, Хатанбулаг сум хамгийн бага хувьтай байна.

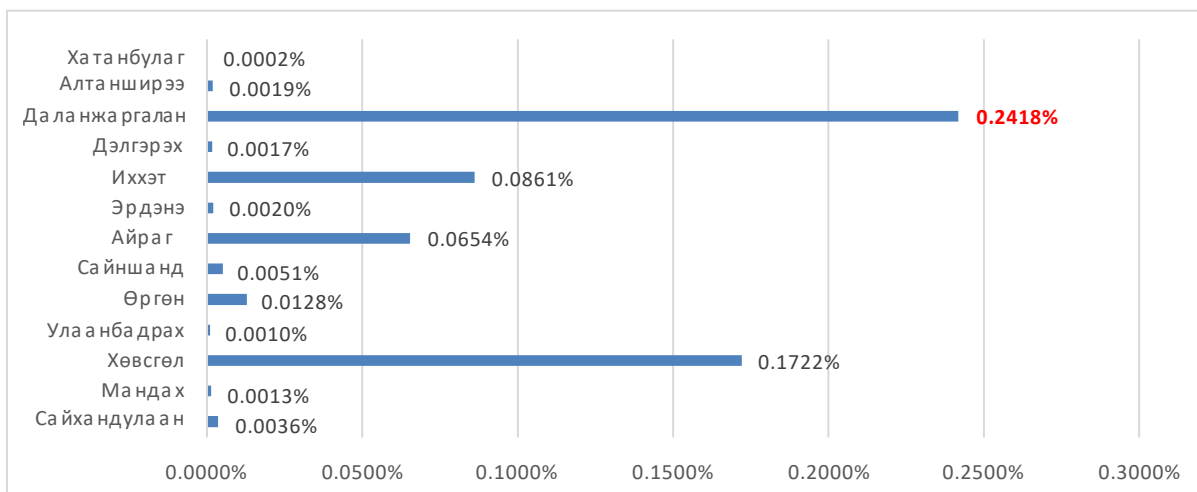
Уурхайлалтанд өртсөн газар сумын нутагтай харьцуулахад бага байгаа хэдий ч эвдэрсэн газар нь гол усны эрэг сав, чийг хуримтлалын гуу жалга, уулын хөндийн үржил шимт бэлчээр нутагт байгаа учраас экосистемд учирч байгаа нөлөө, үр дагавар их юм. Энэ удаагийн судалгаагаар эвдэрсэн газрын бүртгэл, судалгааг хийж нөхөн сэргээлтийн урьдчилсан тооцоог гаргасан. Цаашид ус, хөрс, ургамлын судалгааг нарийвчлан хийж байгальд орчинд учруулсан хохирлын үнэлгээг тогтоох шаардлагатай.

Уурхай ба гар аргаар олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрын талбайг харьцуулж үзэхэд Даланжаргалан, Айраг, Иххэт сумдад уурхайн газар, Сайхандулаан, Мандах сумдад нинжа нарын сүйтгэсэн газар давамгайлж байна (Зураг 5). Эвдэрсэн газрыг төрлөөр нь авч үзвэл Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн газар хамгийн их буюу 78%-ийг, бичил уурхайгаас эвдэрсэн хамгийн бага буюу 0.1%-ийг эзэлж байна (Зураг 6).

Зураг 3. Эвдэрсэн газрын талбайд сум бүрийн эзлэх хувь

Зураг 4. Эвдэрсэн газрын сумын нутагт эзлэх хувь

Зураг 5. Эвдэрсэн талбайн хэмжээ, га

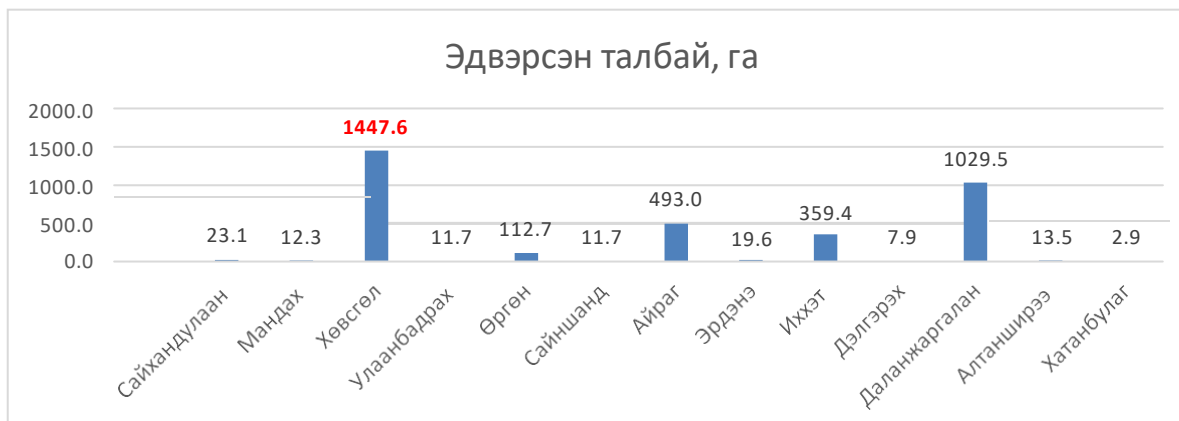
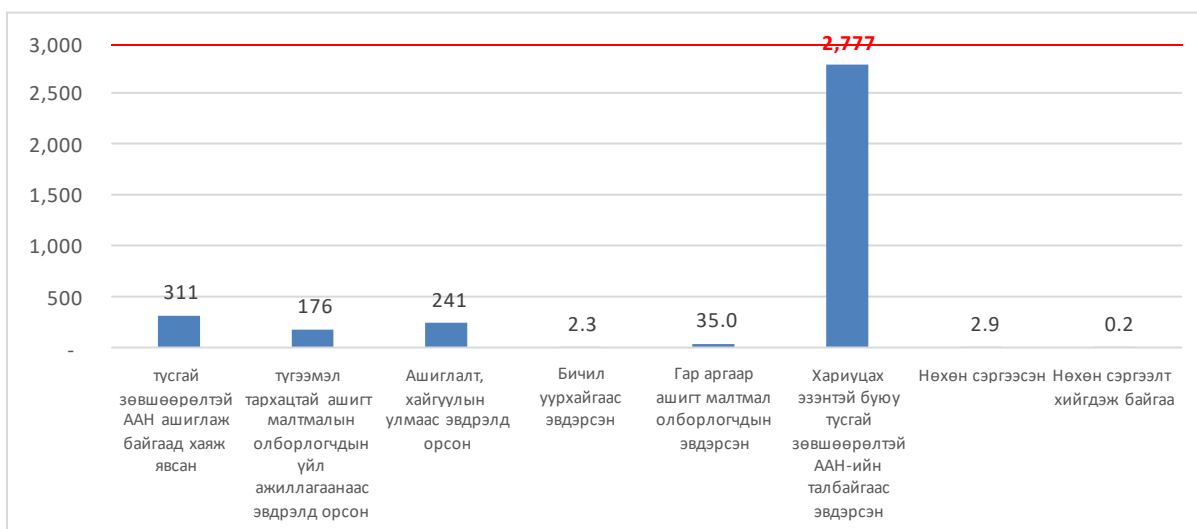

График дээрх тоо эвдэрсэн газрын талбайн хэмжээ (га)-г заана.

Зураг 6. Эвдэрсэн газрын төрөл, талбайн хэмжээ га

2.1.1. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН ТАЛБАЙ, ОВООЛГО, УХШИЙН ЭЗЛЭХҮҮН

Эзэнгүй, орхигдсон болон зөвшөөрөлгүй олборлолт явуулсан 63 газрын талбайн хэмжээ, овоолго, ухшийн эзлэхүүнийг агаарын зураглалын боловсруулалтын үр дүнгээр тооцолсон бол үлдсэн 85 газар буюу одоогийн байдлаар үйл ажиллагаа явуулж байгаа, олборлолтын улмаас эвдрэлд орсон талбайн хэмжээг хиймэл дагуулын мэдээл ашиглан тооцоолсон.

Нийт 3544.8 га талбайн 31% буюу 1105.0 га талбайд 15,488.2 мян.м³ овоолго, 15% буюу 542.6 га талбайд 15546.1 мян.м³ ухаш үүссэн бол 54% буюу 1897.2 га¹ талбайн газрын гадаргын төрх байдал өөрчлөгдөж эвдрэл үүссэн байна. Сум тус бүрийн овоолго, ухшийн хэмжээг доорх хүснэгтээс үзнэ үү.

Хүснэгт 6. Эвдэрсэн газрын талбай, овоолго, ухшийн эзлэхүүн

Сумын нэр	Овоолго		Ухаш		Бусад эвдэрсэн газар, га	Нийт эвдэрсэн талбай, га	Нийт эзлэхүүн, мян.м ³
	талбай га	эзлэхүүн, мян.м ³	талбай га	эзлэхүүн, мян.м ³			
Айраг	318.8	4,226.8	139.6	1,479.1	34.6	493.0	5666.6
Алтанширээ	8.5	187.3	2.5	60.3	2.5	13.5	247.6
Даланжаргалан	475.3	1,699.8	300.6	944.6	253.6	1029.5	2644.3
Дэлгэрэх	6.1	103.6	0.8	23.8	1.0	7.9	127.4
Иххэт	268.5	8,611.5	69.4	11,949.5	21.4	359.4	20572.0
Мандах	0.0	-	1.7	12.9	10.6	12.3	12.9
Өргөн	8.5	318.3	7.8	506.0	96.4	112.7	824.3
Сайншанд	3.0	80.0	8.7	329.1	0.0	11.7	409.1
Сайхандулаан	2.9	47.4	4.2	86.3	15.9	23.1	79.1
Улаанбадрах	0.0	-	0.0	-	11.7	11.7	0.0
Хатанбулаг	2.5	105.8	0.3	5.3	0.0	2.9	111.2
Хөвсгөл	0.1	1.2	0.1	1.1	1447.4	1447.6	2.3
Эрдэнэ	10.7	106.5	6.8	148.0	2.1	19.6	254.5
Нийт	1105.0	15488.2	542.6	15546.1	1897.2	3,544.80	30,951.31

2.1.2. Нөхөн сэргээлтийн тооцоо

Дорноговь аймгийн хэмжээнд эвдрэлд орсон 3,545 га талбайгаас нөхөн сэргээлтийг 82 газарт буюу 673 га талбайд тооцход 6.9 тэрбум төг зарцуулахаар урьдчилсан тооцоо гарсан. Үүнийг сумаар харьцуулвал дараах байдлаар гарч байна.

Хүснэгт 7. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн зардлын дүн (сумаар)

№	Сумын нэр	Нөхөн сэргээлтийн зардлын дүн (төг)
1	Айраг	1,886,094,688.46
2	Алтанширээ	67,107,330.84
3	Даланжаргалан	387,212,256.60
4	Дэлгэрэх	30,834,872.90
5	Их хэт	3,805,366,311.46
6	Мандах	46,273,538.12
7	Өргөн	446,546,096.58
8	Сайншанд	48,932,381.72
9	Сайхандулаан	113,609,833.19
10	Улаанбадрах	-
11	Хатанбулаг	44,240,614.58

¹ Үйл ажиллагаа явуулж байгаа болон түр хугацаанд ажиллахгүй байгаа уурхайн ухаш, овоолгын хэмжээг тус талбайд оруулж тооцсон болно.

№	Сумын нэр	Нөхөн сэргээлтийн зардлын дүн (төг)
12	Хөвсгөл	1,338,972.98
13	Эрдэнэ	117,821,184.40
	Нийт	6,995,378,082.83

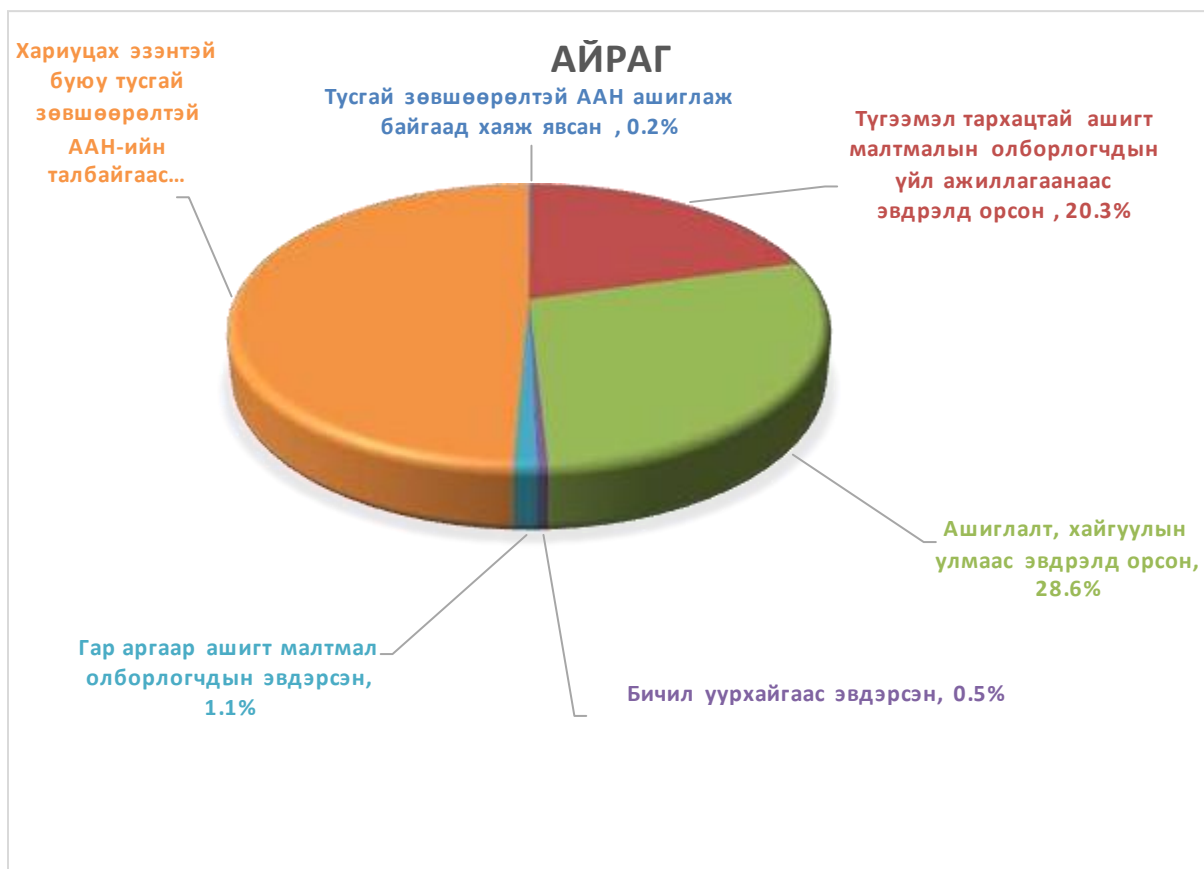
2.2. 13 СУМЫН ЭВДЭРСЭН ГАЗАР

2.2.1. АЙРАГ

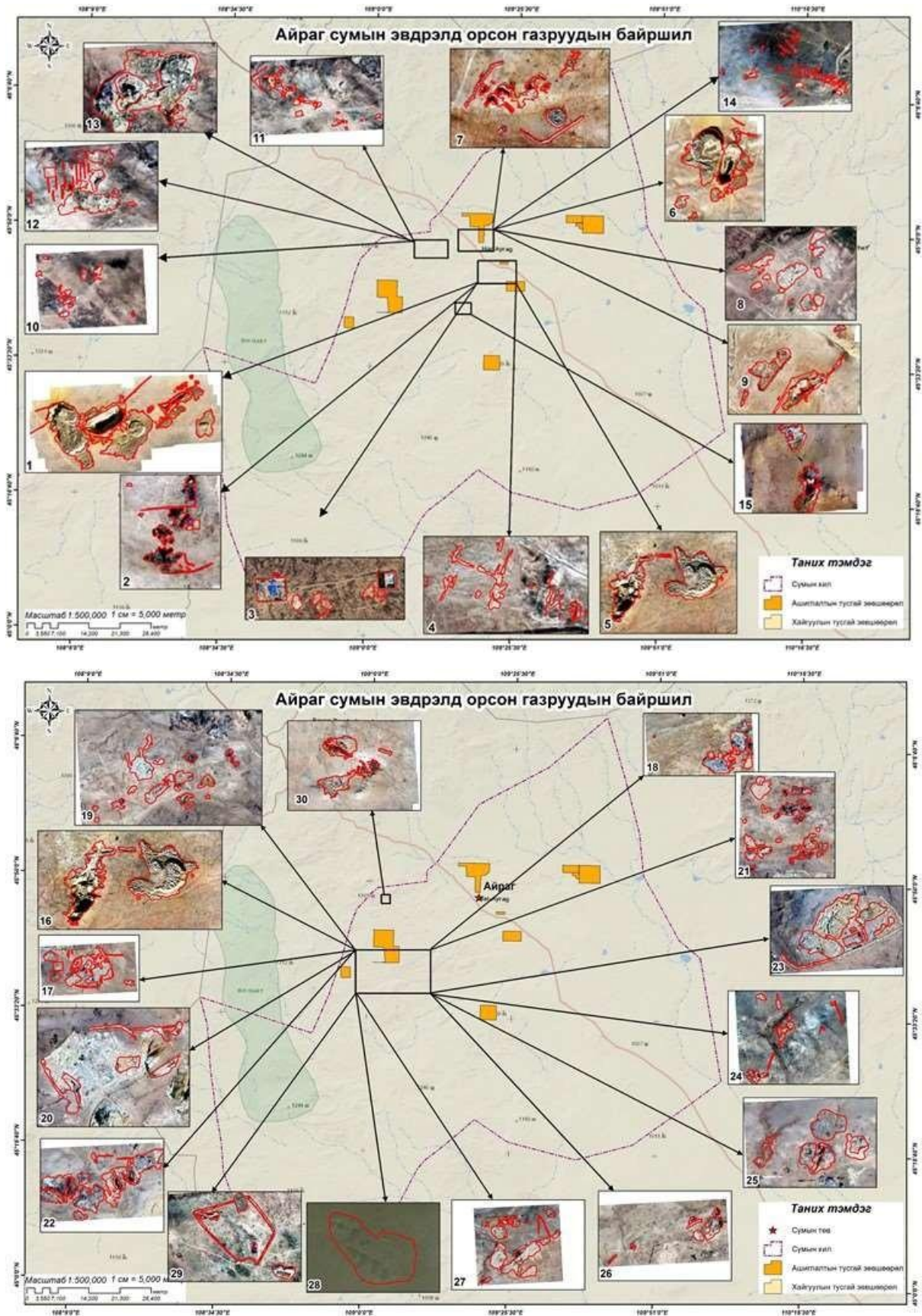
Айраг суманд эвдэрсэн нийт 37 газар бүртгэгдсэн ба 1, 2, 3-р багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 493 га, овоолгын эзлэхүүн 4,226.8 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 1,479.1 мян.м³ байна.

Нийт эвдрэлд орсон талбайн 243.1 га буюу 49.3% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас, 141.2 га буюу 28.6% нь ашиглалт, хайгуулын улмаас, 100.1 га буюу 20.3% нь түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын үйл ажиллагаанаас, 5.3 га буюу 1.1% нь гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын нөлөөгөөр, 2.3 га буюу 0.5% нь бичил уурхайгаас, 0.98 га буюу 0.2% нь тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явснаас болж тус тус эвдрэлд орсон байна.

Эдгээр нь Хайрт, Алтад, Бор толгой, 19-р илрэл, Найдвар, 47-ийн гүүр, Хөх дэл, Хүрэн, Бужгар, Нэргүй толгой, Алаг өндөр, Хормойн бууц, Баруун цагаан дэл, Цагаан дэлийн агуй, Жоншт толгой, Модот, Цагаан-Овоо, Элэгний хүрэн өндөр, Сөрт, Яшил, ХонгорынОвоо гэх газруудад байрлана.

Зураг 7. Айраг сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

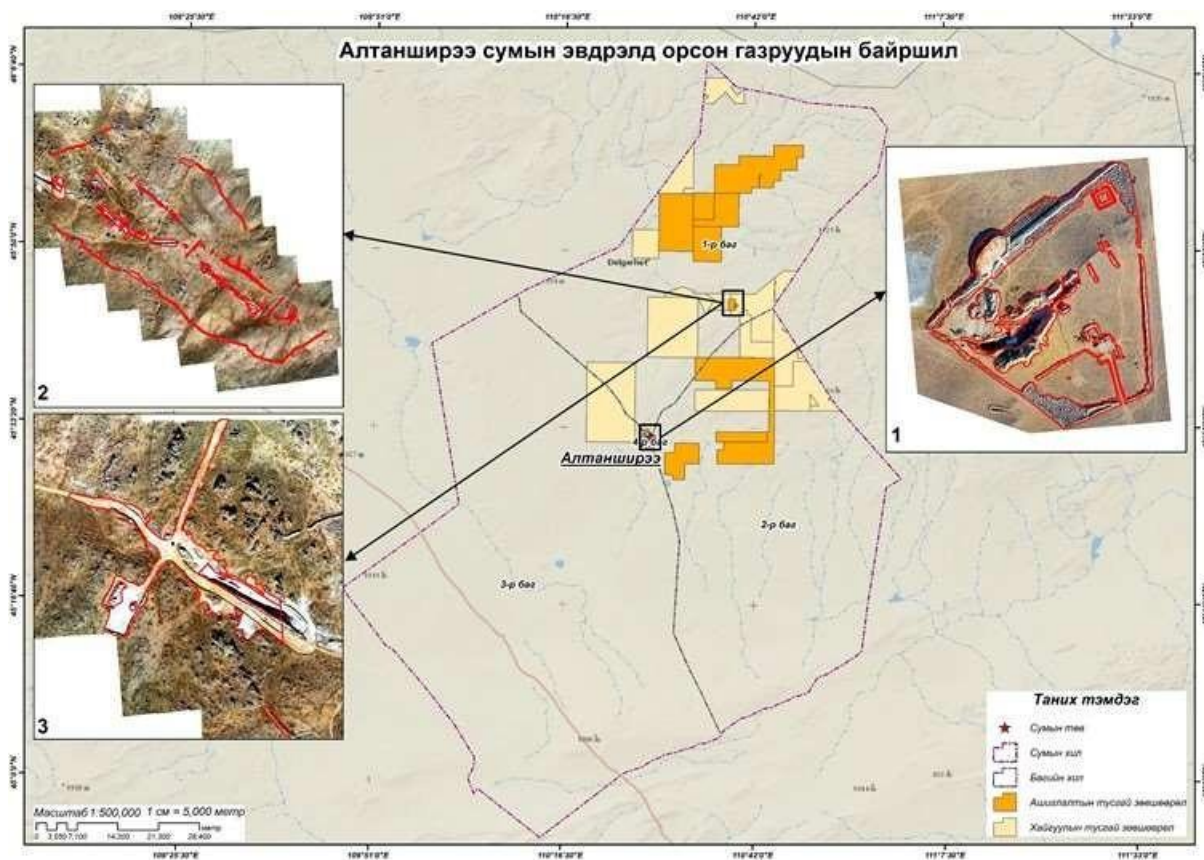
2.2.2. АЛТАНШИРЭЭ

Алтанширээ суманд эвдэрсэн 3 газар бүртгэгдсэн ба 1, 4-р багийн нутагт Жоншт толгой, Өмнө бага чулуу, Цагаан дэл гэх газруудад байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 13.5 га, овоолгын эзлэхүүн 187.3 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 60.3 мян.м³ байна.

Нийт эвдрэлд орсон талбайн 11.1 га буюу 82% ашиглалт, хайгуулын улмаас, 2.4 га буюу 18% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн байна.

Зураг 8. Алтанширээ сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

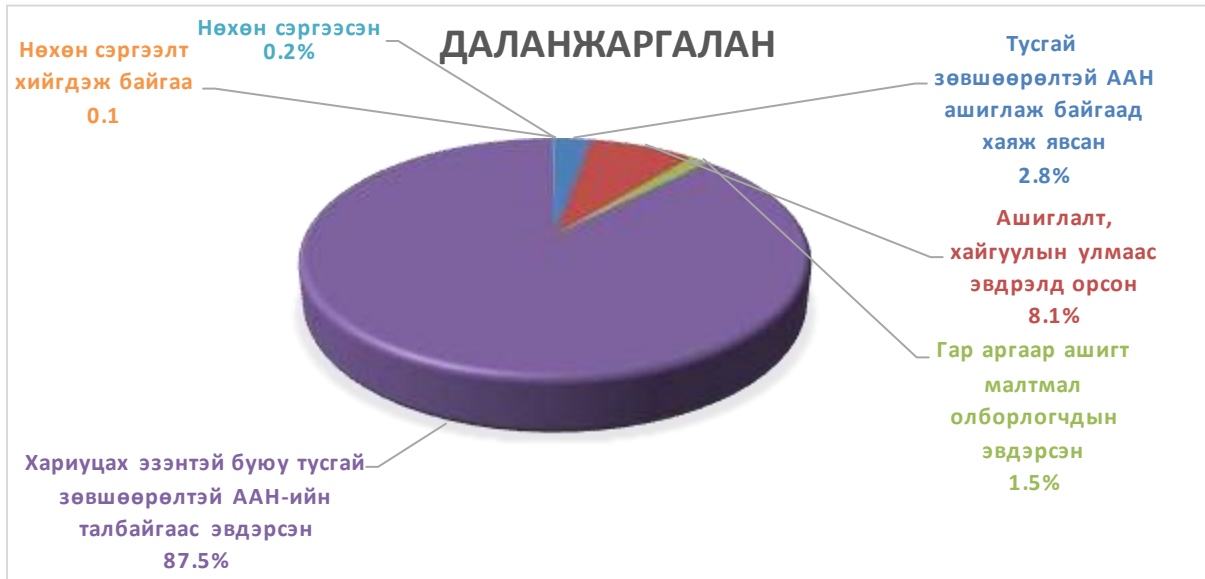

2.2.3. ДАЛАНЖАРГАЛАН

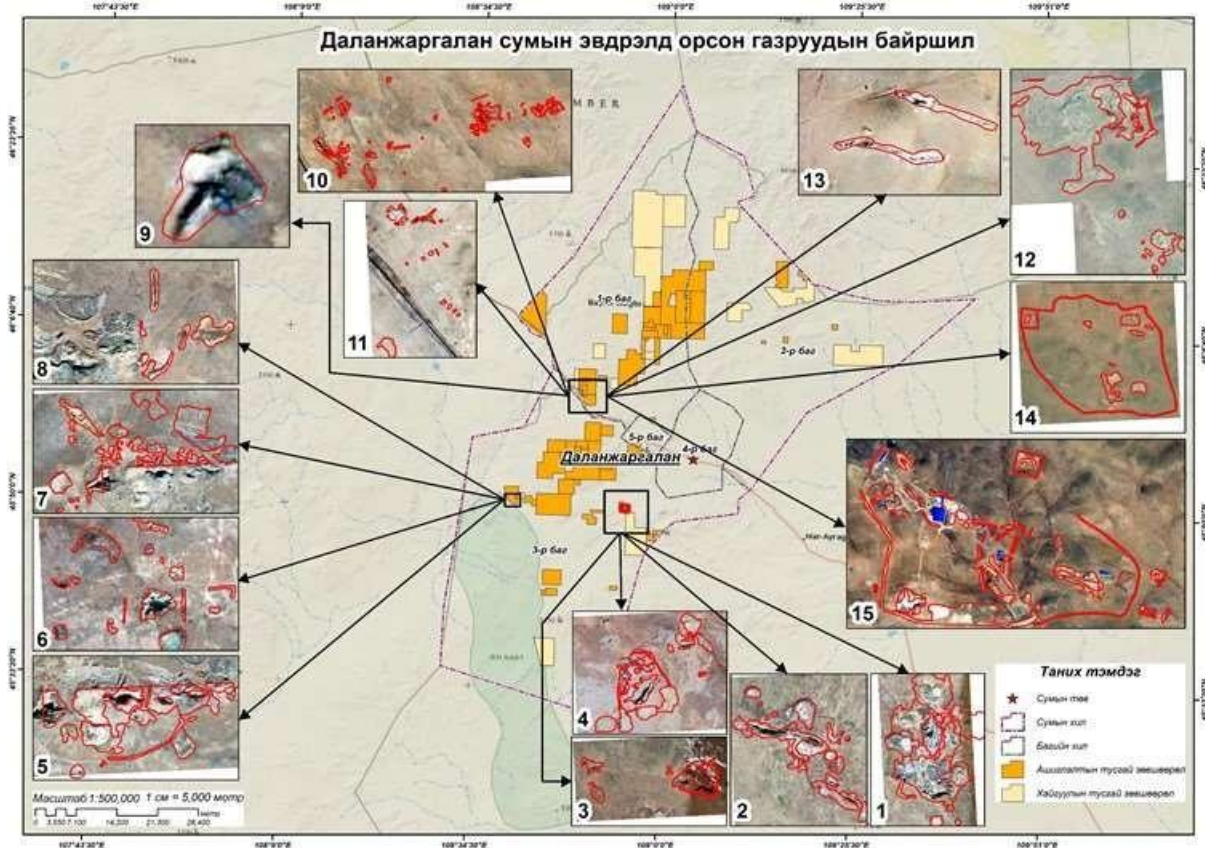
Даланжаргалан суманд эвдэрсэн 37 газар бүртгэгдсэн ба 1, 2, 3, 4-р багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 1,029.5 га, овоолгын эзлэхүүн 1,699.8 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 944.6 мян.м³ байна.

Нийт эвдрэлд орсон талбайн 900.6 га буюу 87.5% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн бол 83.1 га буюу 8.1% нь ашиглалт, хайгуулын улмаас, 28.8 га буюу 2.8% нь тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан, 14.9 га буюу 1.5% нь гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын нөлөөгөөр эвдэрсэн байна.

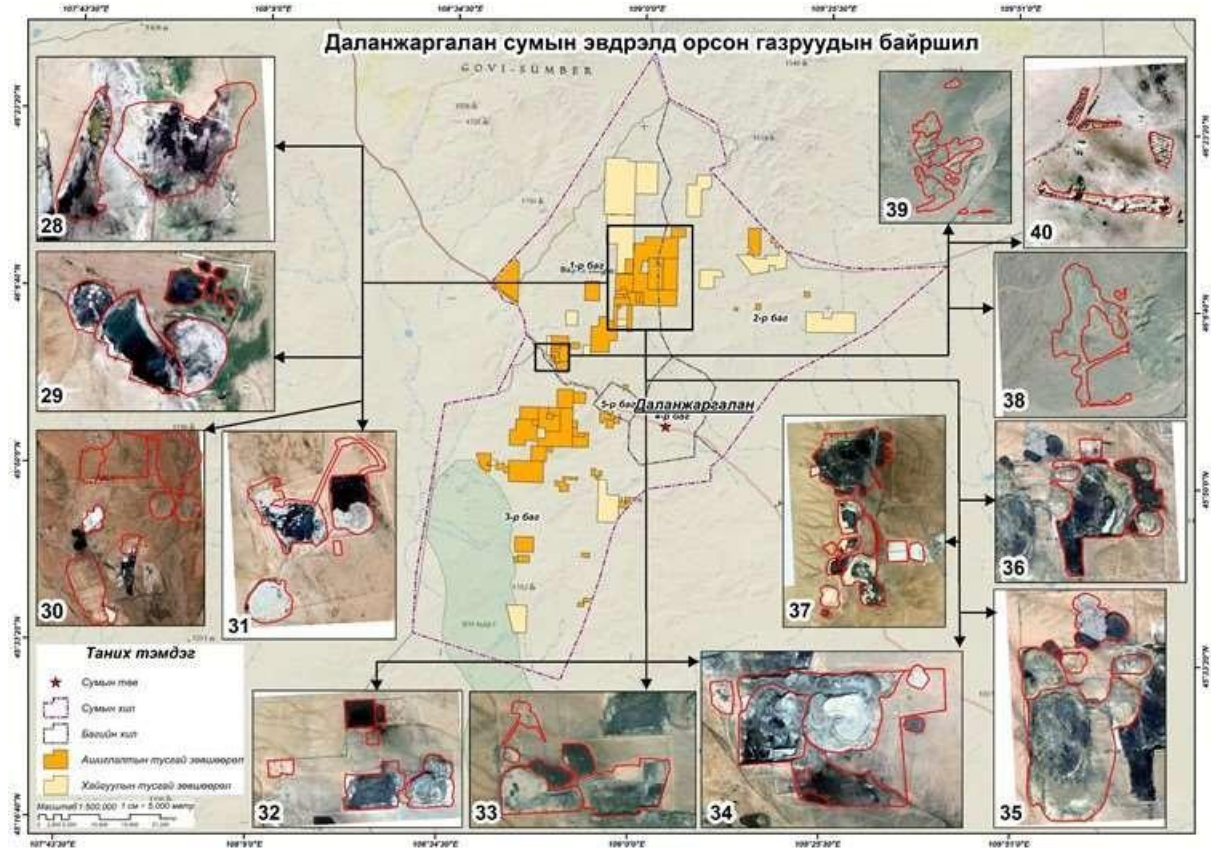
Харин 1.9 га-д нөхөн сэргээлт хийж, 0.2 га-г нөхөн сэргээж байна. Эдгээр нь Хонгор-3, Сэрүүн цагаан, Майхан дэл, Холбоо цагаан, Адаг ханан, Дунд ханан, Антены ард, Бурхант гэх газруудад байрлана.

Зураг 9. Даланжаргалан сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

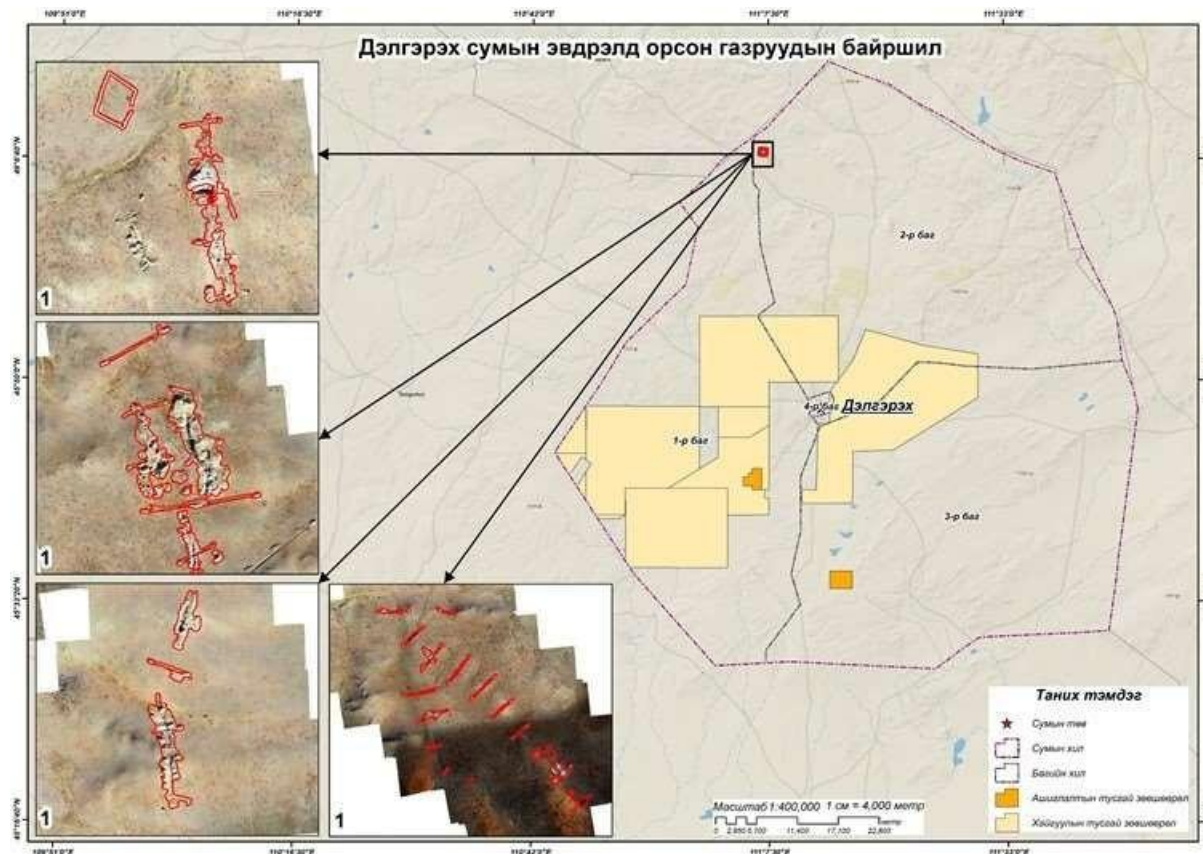

2.2.4. Дэлгэрэх

Дэлгэрэх сумын Аман шанд багийн Гитийн шанд гэх газарт 7.94 га бүхий 1 түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн газар бүртгэгдсэн. Тус эвдэрсэн газарт 103.6 мян.м³ овоолго, 23.8 мян.м³ ухаш байна.

Зураг 10. Дэлгэрэх сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

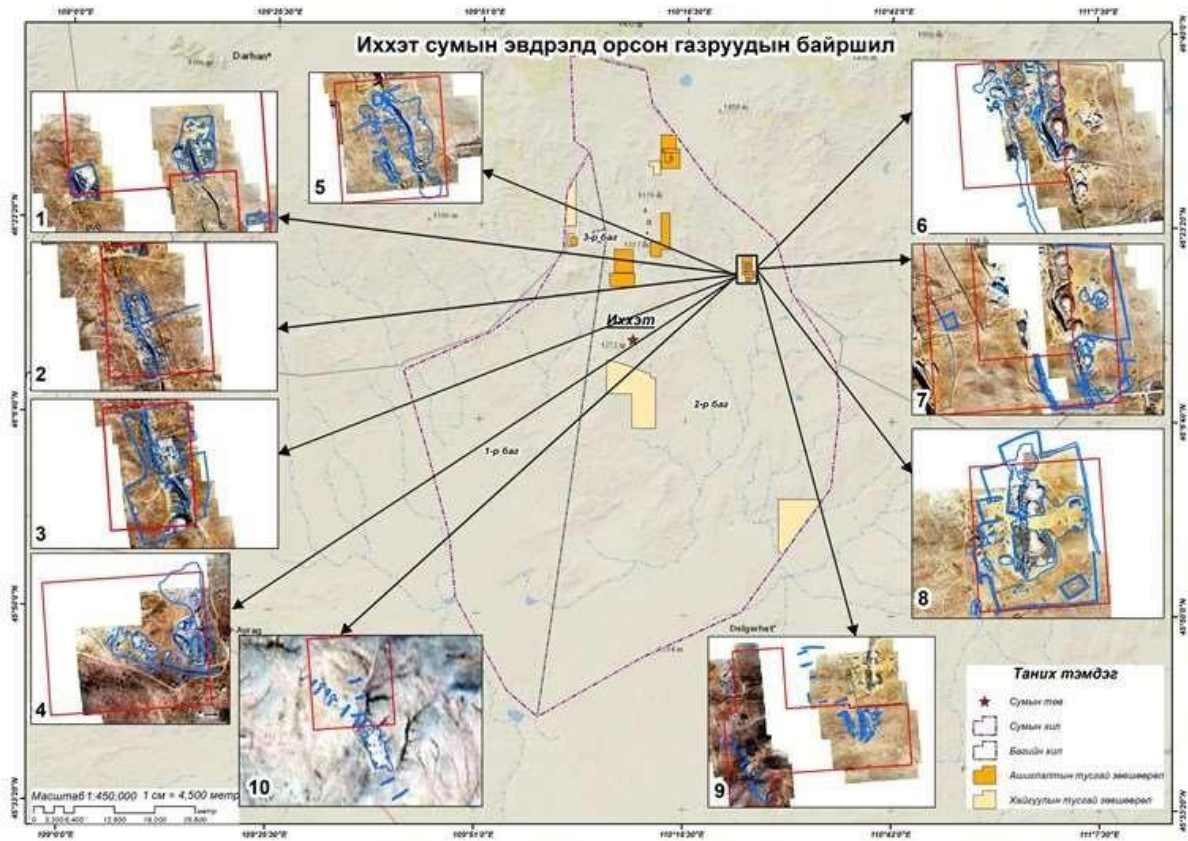
2.2.5. Иххэт

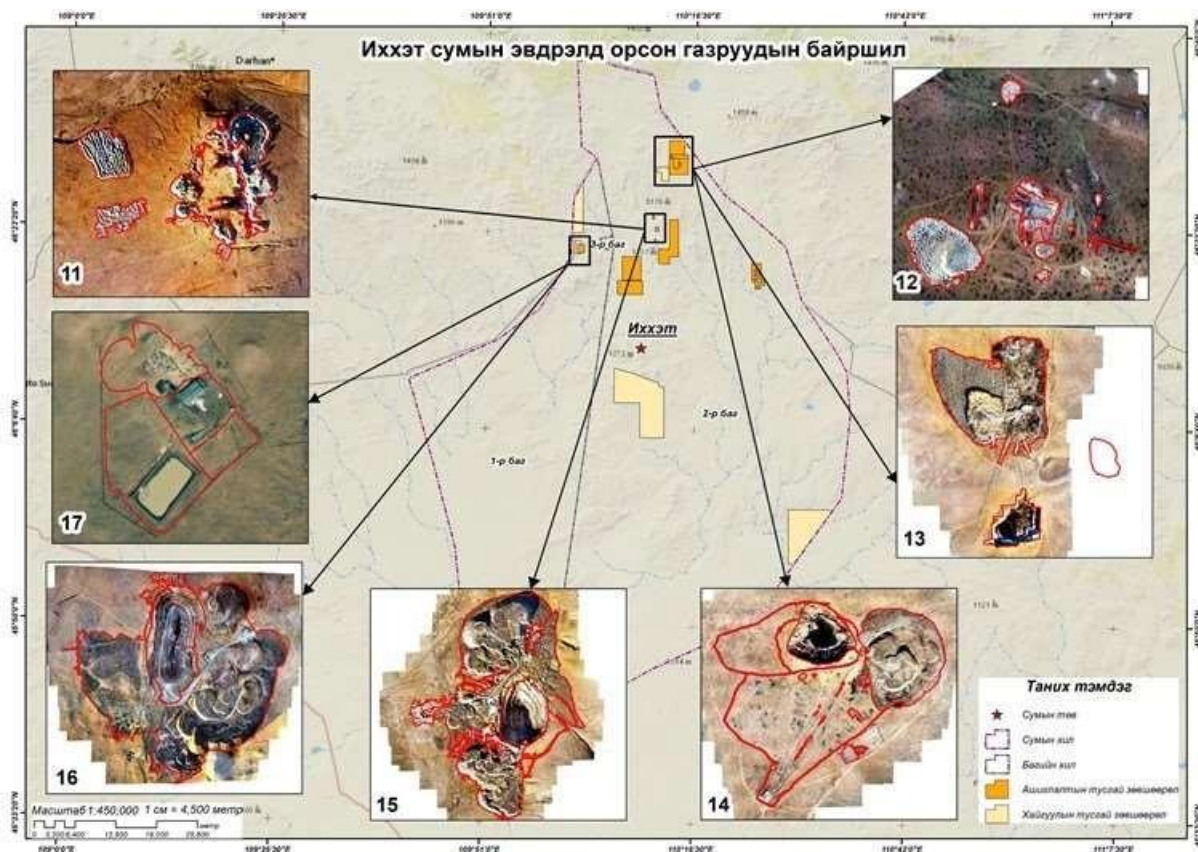
Иххэт суманд эвдэрсэн 17 газар бүртгэгдсэн ба 1, 2-р багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 359.4 га, овоолгын эзлэхүүн 8,611.5 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 11,949.5 мян.м³ байна. Нийт эвдрэлд орсон талбайн 111.8 га буюу 31.1% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн бол 245.4 га буюу 68.3% нь тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан, үлдсэн 2.2 га буюу 0.6% нь ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон байна.

Зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа явуулж буй талбай нь 2-р багийн нутаг дах Цагаан элгэн гэх газар бөгөөд энд "Болор Оюун жонш" ХХК, "Жимэнг" ХХК, "Хүрэн бэлчир" ХХК, "Өнөр Жонш" ХХК, "Болор Гол" ХХК, "Цагаан Элгэн" ХХК, Төвшин" ХХК, "Борж Овоот" ХХК, "Болдлан" ХХК-иуд, 1-р багийн нутаг дах Зүүн цагаан дэл гэх газарт уурхайн үйл ажиллагаа тус тус явуулж байна.

Зураг 11. Иххэт сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

2.2.6. МАНДАХ

Мандах суманд эвдэрсэн 11 газар бүртгэгдсэн ба Өехий, Баянхошуу, Алхантаэй багийн нутагт байрлана.

Эвдэрсэн газрын талбай 12.3 га, ухшийн эзлэхүүн 12.9 мян.м³ байна. Нийт эвдрэлд орсон талбайн 1.9 га буюу 15.4% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн бол 5.8 га буюу 46.8% нь түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн, 0.15 га буюу 1.2% нь ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон, 0.96 га буюу 7.8% нь нөхөн сэргээлт хийгдсэн, 3.5 га буюу 28.8% нь гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын үйл ажиллагаанаас эвдэрсэн байна.

Эдгээр нь Үхэр чулуут, Элстэй, Ногоон чулуут, Хар майхан, Нарийн худаг, Үнэгэд, Хошуу хонд, Хэмхдэг гэх газарт байрлах ба "Их говь энерги" ХХК, "Эрдэнэс цагаан суварга" ХХК, "Монголын төмөр зам" ХХК-иуд үйл ажиллагаа явуулсан байна.

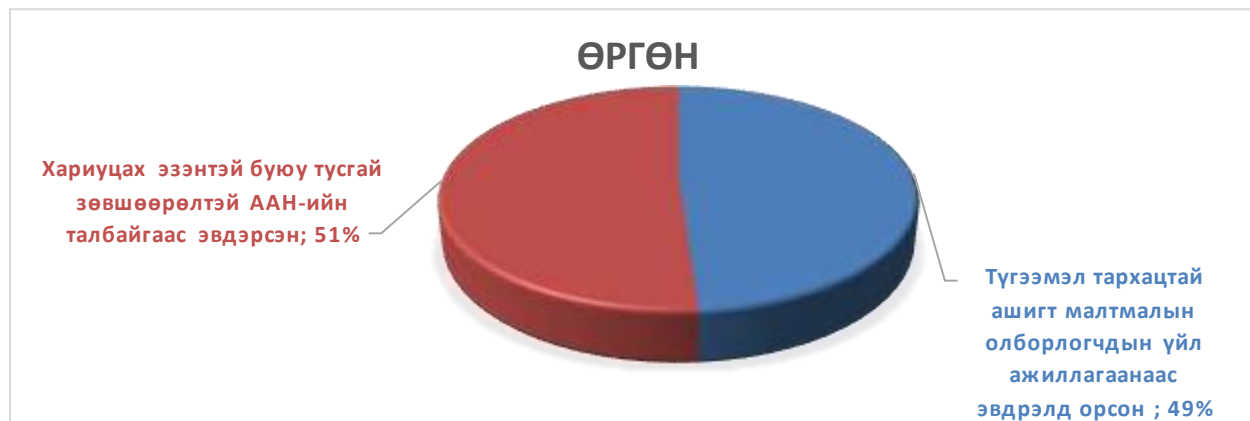

Зураг 12. Мандах сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

2.2.7. ӨРГӨН

Өргөн суманд эвдэрсэн 8 газар бүртгэгдсэн ба Сүмбэр, Сүмийн булаг багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 112.7 га, овоолгын эзлэхүүн 318.3 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 506.0 мян.м³ байна. Нийт эвдрэлд орсон талбайн 57.6 га буюу 51% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас, 55.1 га буюу 49% нь түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын үйл ажиллагаанаас тус тус эвдэрсэн байна. Эдгээр газрууд нь Хонгор толгой, Хавцгай, Адуун чулуу, Түшлэг, Шавгийн хошуу (Сэнс) гэх газарт байрлах ба “Монцемент буйлдинг материал” ХХК, “Ялгуун интерншнл” ХХК-иуд үйл ажиллагаа явуулсан байна.

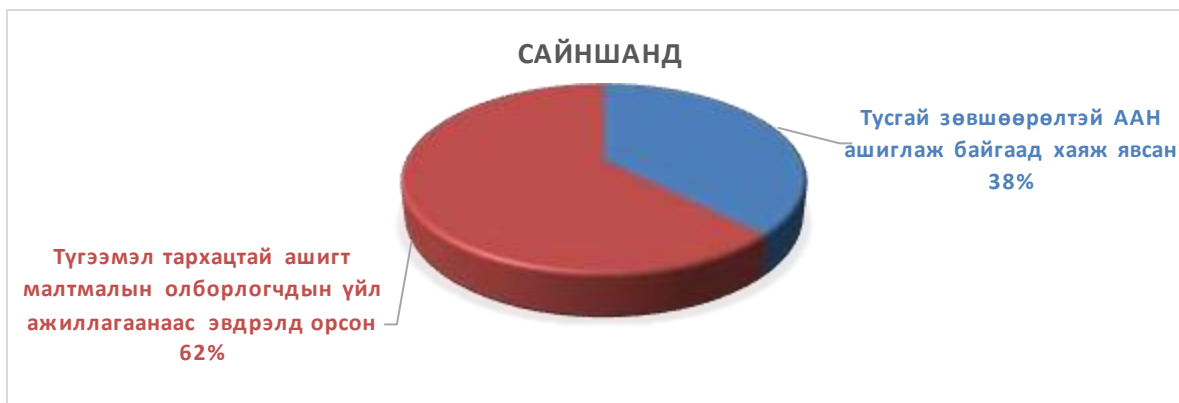

Зураг 13. Өргөн сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

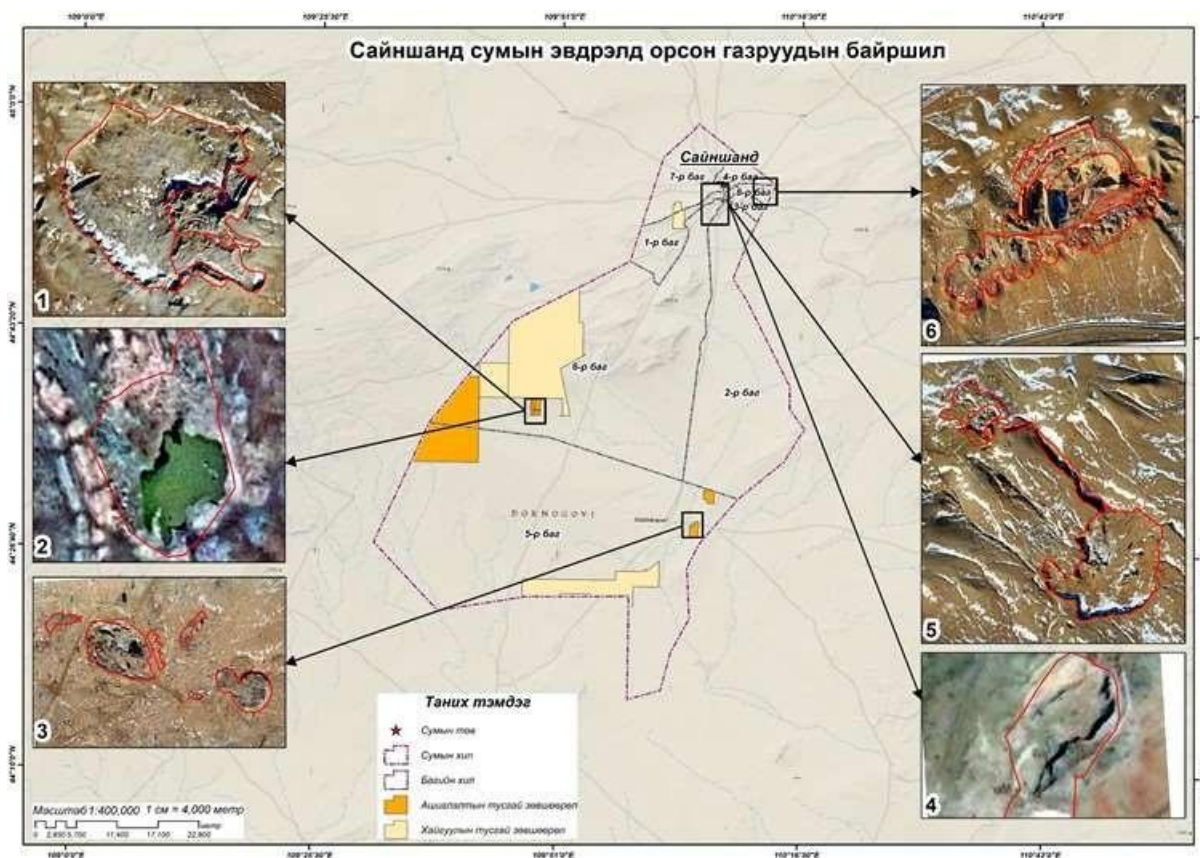

2.2.8. САЙНШАНД

Сайншанд суманд эвдэрсэн 6 газар бүртгэгдсэн, эдгээр нь 5-8-р багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 11.7 га, овоолгын эзлэхүүн 80.0 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 329.1 м³ байна. Нийт эвдрэлд орсон талбайн 4.4 га буюу 38% нь тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан, үлдсэн 7.3 га буюу 62% нь түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын үйл ажиллагаанаас эвдрэлд орсон байна.

Зураг 14. Сайншанд сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

2.2.9. САЙХАНДУЛААН

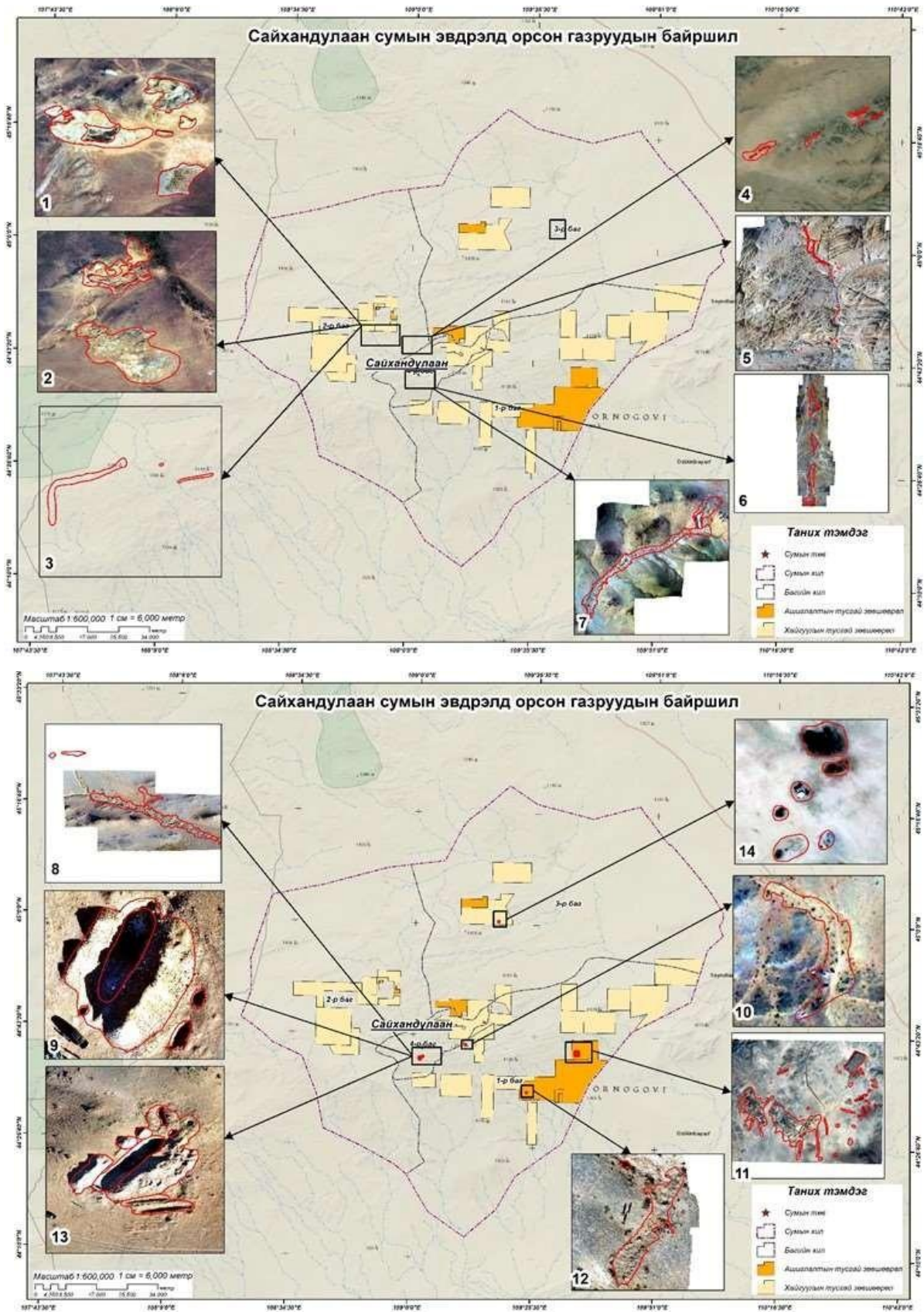
Сайхандулаан суманд эвдэрсэн 14 газар бүртгэгдсэн ба Жаргалант, Өлзийт, Улаан шороот багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 23.1 га, овоолгын эзлэхүүн 47.4 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 86.3 мян.м³ байна.

Нийт эвдрэлд орсон талбайн 11.2 га буюу 48.4% нь гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын нөлөөгөөр, 11.6 га буюу 50.3% нь тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явснаас, 0.3 га буюу 1.4% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас эвдрэлд орсон байна.

Эдгээр нь Хар овоо, Жаргалант судаг, Улаан тойром шанаа, Баянхошууны сайр Холахонд, Тольт, Бичигтийн хадны баруун зүүн урд, Бичигт зүүн 2, Гэр хад, Цац, Модны бууц гэх газруудад байрлана.

Зураг 15. Сайхандулаан сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

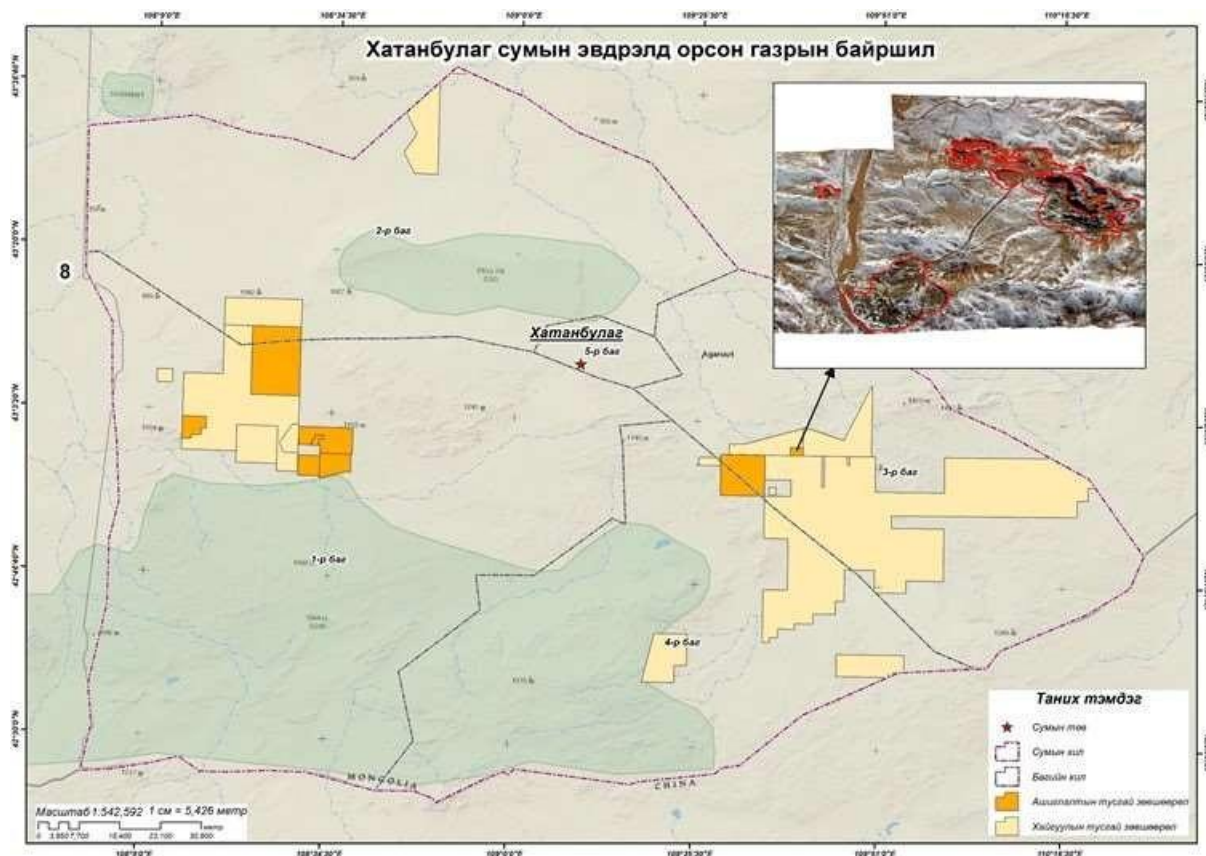

2.2.10. ХАТАНБУЛАГ

Хатанбулаг сумын Агаруут багийн Цагаан хад гэх газарт 2.9 га бүхий 1 ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон газар тоологдсон ба овоолгын эзлэхүүн 105.8 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 5.3 мян.м³ байна.

Зураг 16. Хатанбулаг сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

2.2.11. Хөвсгөл

Хөвсгөл суманд эвдэрсэн 8 газар бүртгэгдсэн ба Эмт багийн нутагт байрлана. Эвдэрсэн газрын талбай 1,447.6 га, овоолгын эзлэхүүн 1.2 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 1.1 мян.м³ байна. Нийт эвдрэлд орсон талбайн 1,447.4 га буюу 99.98% нь хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн үйл ажиллагаанаас, 0.2 га буюу 0.02% нь ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон байна. Тус эвдэрсэн газруудад "Саруулсайн" ХХК, "Си Өү Эй Эл" ХХК, "Сора интернэшнл" ХХК-иуд үйл ажиллагаа

явуулсан байна.

Зураг 17. Хөвсгөл сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

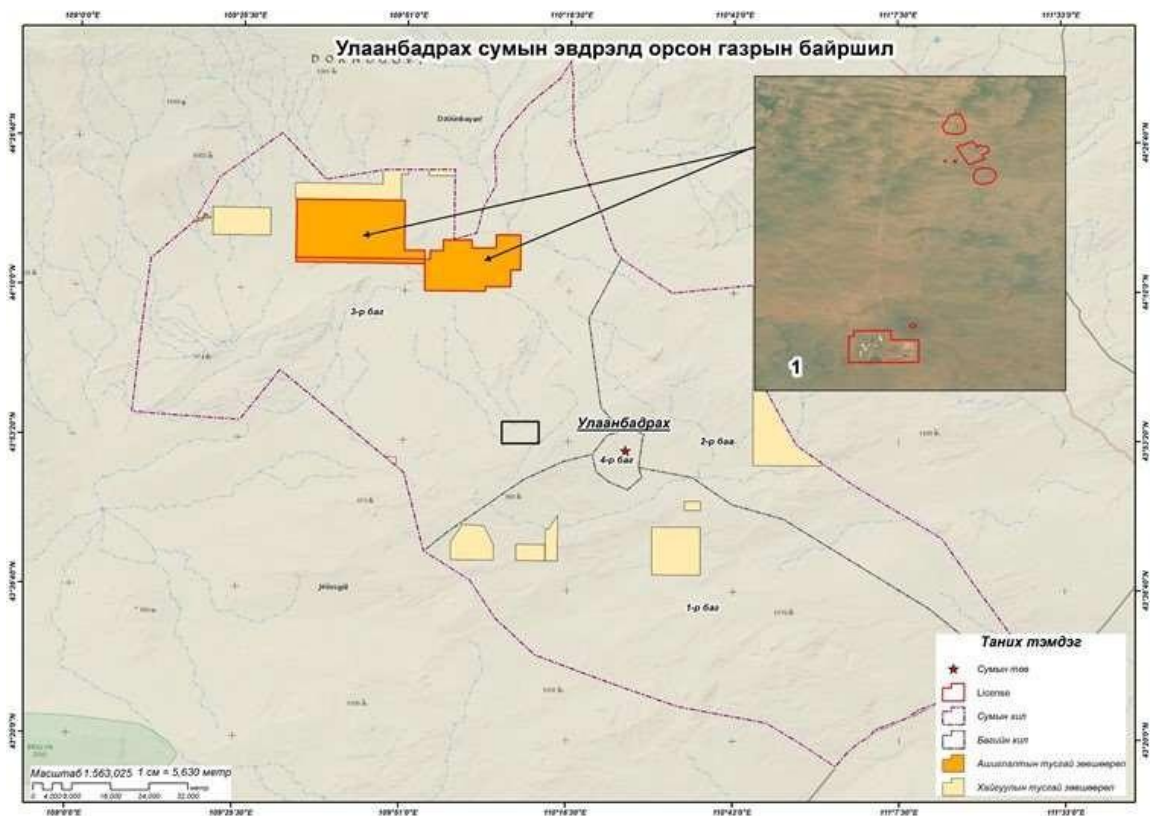
2.2.12. Улаанбадрах

Улаанбадрах сумын Аргалант багийн Баян монгол толгойн зүүн талд 11.7 га бүхий 1 газрыг бүртгэлд хамруулсан. Уг газар нь “Бадрах Энержи” ХХК-ний үйл ажиллагаанаас эвдрэлд орсон байна. Хээрийн судалгааны үед тус газар дээр очоогүй тул фото зургаар баримтжуулаагүй ба хиймэл дагуулын мэдээллээс талбайн хэмжээг зурагласан (Зураг 18).

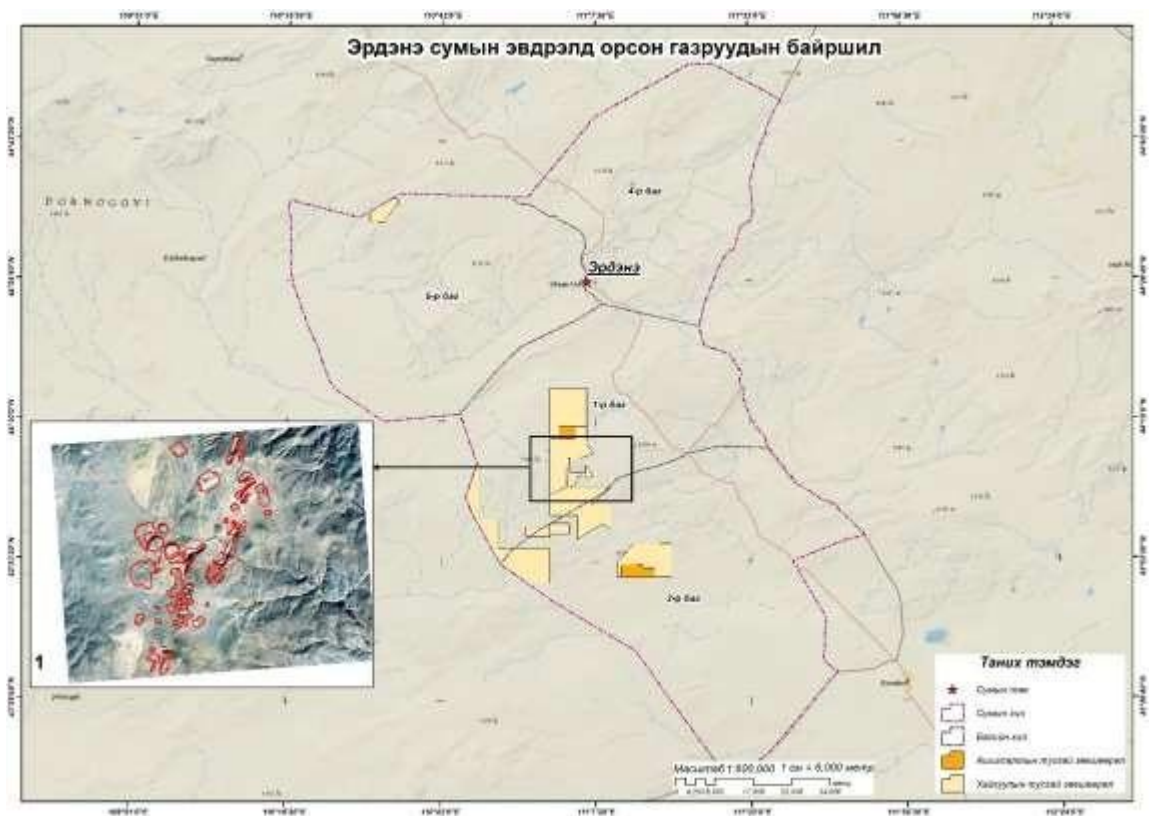
2.2.13. Эрдэнэ

Эрдэнэ сумын Бүрдэнэ багийн Хунхат гэх газарт 19.6 га бүхий 1 эвдэрсэн газар тоологдсон ба овоолгын эзлэхүүн 106.5 мян.м³, ухшийн эзлэхүүн 148.0 мян.м³ байна. Тус газарт 10 нөхөрлөл 50 га талбайд үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл авсан ба эдгээр нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагаагаар эвдэрч үлдсэн байна (Зураг 19).

Зураг 18. Улаанбадрах сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

Зураг 19. Эрдэнэ сумын эвдэрсэн газрын байршил, талбайн хэмжээ

2.3. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ БҮРТГЭЛ

---

13 сумын эвдэрсэн газрын талбай тус бүрийн тодорхойлолтыг (Хүснэгт 8)-д үзүүлэв. Эвдэрсэн газрын тодорхойлолтонд тухайн газрын сум, багийн нэр, газрын нэр, хариуцагч, эвдрэлийн байдал, эвдэрсэн болон нөхөн сэргээсэн талбай байдал зэрэг мэдээллийг оруулсан.

Хүснэгт 8. Эвдэрсэн газрын тодорхойлолт (талбай тус бүрээр)

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, Нүдэн 3-р баг Хайрт	Дорноговь аймаг, Айраг сум, Нүдэн 3-р баг Хайрт	Дорноговь аймаг, Айраг сум, Нүдэн 3-р баг Өмнөд алтад	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 2-р баг Алтад
Хариуцагч	Эзэн хариуцагчгүй	"Алтраг Ахас" ХХК	"Хэрлэн импекс" ХХК	"Би Ти Девелопмент" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.37173	Уртраг-109.36066	Уртраг-109.38363	Уртраг-109.38169
	Өргөрөг-45.74870	Өргөрөг-45.75368	Өргөрөг-45.75788	Өргөрөг-45.76408
Өндөршил, м	1030	1054	1042	1034
Талбайн хэмжээ	Талбай-43.9 га	Талбай-32.8 га	Талбай-12.6 га	Талбай-16.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Хайрга дайрга олборлолтоос эвдэрсэн.	Хайрга дайрга олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6	7	8
Он сар өдөр	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16
Засаг захиргааны харьяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 2-р баг 19-р илрэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 4-р баг Бор толгой	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 2-р баг Бор толгой	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 2-р баг Найдвар
Хариуцагч	“Монголросцветмет” ТӨҮГ	“Монголросцветмет” ТӨҮГ	“Талст бурхант” ХХК	“Өргөн мандалговь майнинг” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.34618	Уртраг-109.32496	Уртраг-109.32918	Уртраг-109.27774
	Өргөрөг-45.82060	Өргөрөг-45.81574	Өргөрөг-45.83643	Өргөрөг-45.83289
Өндөршил, м	1052	1065	1037	1033
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.4 га	Талбай-23.6 га	Талбай-0.7 га	Талбай-4.2 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан	Тэгш талбайг техникээр ухсан	Тэгш талбайг техникээр ухсан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Хайгуулын талбай	Ашиглалтын лиценз
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	9	10	11	12
Он сар өдөр	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16
Засаг захиргааны харьяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 2-р баг 47-гийн гүүр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хөх дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хүрэн	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Бужгар
Хариуцагч	Эзэн хариуцагчгүй	“Хөх төр” ХХК	“Айвору” ХХК	“Дорноговийн үйлс” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.27351	Уртраг-109.18565	Уртраг-109.16087	Уртраг-109.17165
	Өргөрөг-45.82947	Өргөрөг-45.79104	Өргөрөг-47.63633	Өргөрөг-45.79929
Өндөршил, м	1042	1101	1109	1095
Талбайн хэмжээ	Талбай-4.3 га	Талбай-8.3 га	Талбай-16.2 га	Талбай-18.8 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Төмөр замын шороо авсан	Ашиглалтын лиценз	Ашиглалтын лиценз	Ашиглалтын лиценз
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	13	14	15	16
Он сар өдөр	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.16
Засаг захиргааны харьяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Бужгар	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Нэргүй толгой	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 3-р баг Алаг өндөр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 3-р баг Хормойн бууц
Хариуцагч	“Монголросцветмет” ТӨҮГ	Бужгар орд ХХК	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.18041	Уртраг-109.28315	Уртраг-109.25548	Уртраг-109.20898
	Өргөрөг-45.80443	Өргөрөг-45.80337	Өргөрөг-45.68168	Өргөрөг-45.66562
Өндөршил, м	1083	1064	1086	1088
Талбайн хэмжээ	Талбай-65.4 га	Талбай-9.7 га	Талбай-0.9 га	Талбай-0.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Ашиглалтын лиценз	Ашиглалтын лиценз	Жонш олборлосон.	Жонш олборлосон.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	17	18	19	20
Он сар өдөр	2021.11.16	2021.11.16	2021.11.17	2021.11.17
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Баруун цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Баруун цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Баруун цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Цагаан дэлийн агуй
Хариуцагц	“Дунфанлунма ХХК	“Эм Си Ти Ти” ХХК	“Мөнх болор хүрээ” ХХК	“Цагаан дэлийн агуй” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.10375	Уртраг-109.10376	Уртраг-109.11004	Уртраг-109.10477
	Өргөрөг-45.65714	Өргөрөг-45.65715	Өргөрөг-45.66444	Өргөрөг-45.66041
Өндөршил, м	1160	1161	1154	1160
Талбайн хэмжээ	Талбай-15.4 га	Талбай-29.7 га	Талбай-8.3 га	Талбай-2.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Ашиглалтын лиценз	Ашиглалтын лиценз	Ашиглалтын лиценз	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	21	22	23	24
Он сар өдөр	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17
Засаг захиргааны харьяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Баруун цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Жоншт толгой	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Жоншт толгой	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг модот
Хариуцагц	“Таван баатар” ХХК	“Эжилешия” ХХК	Талст бурхант ХХК	“Модот уул” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.10506	Уртраг-109.10971	Уртраг-109.13036	Уртраг-109.13821
	Өргөрөг-45.66136	Өргөрөг-45.66489	Өргөрөг-45.66571	Өргөрөг-45.67204
Өндөршил, м	1159	1152	1107	1131
Талбайн хэмжээ	Талбай-8.7 га	Талбай-13.1 га	Талбай-3.2 га	Талбай-2.0 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн	Ашиглалтын лиценз	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	25	26	27	28
Он сар өдөр	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Баруун цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Баруун цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Цагаан овоо	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Элэгний хүрэн өндөр
Хариуцагч	“Хүрээ дэл” ХХК	Эзэн хариуцагчгүй	Алтан барга ХХК	“Бушуо Уул” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.12940	Уртраг-109.10810	Уртраг-109.07223	Уртраг-109.07158
	Өргөрөг-45.67028	Өргөрөг-45.66708	Өргөрөг-45.65523	Өргөрөг-45.62088
Өндөршил, м	1124	1134	1154	1161
Талбайн хэмжээ	Талбай-4.0 га	Талбай-2.3 га	Талбай-11.1 га	Талбай-1.0 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Ашиглалтын лицензтэй	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн	Ашиглалтын лиценз	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	29	30	31	32
Он сар өдөр	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17
Засаг захиргааны харьяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Сөрт	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Яшил	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хонгор овоо	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хонгор овоо
Хариуцагч	“Ууган элч” ХХК	Эзэн хариуцагчгүй	Бичил уурхайн талбай Шинэ айраг залуус нөхөрлөл, Айраг шинэ цагийн залуус нөхөрлөл	“Мин Ли Да” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.01823	Уртраг-109.05592	Уртраг-109.03217	Уртраг-109.02362
	Өргөрөг-45.64202	Өргөрөг-45.79938	Өргөрөг-45.80950	Өргөрөг-45.80303
Өндөршил, м	1156	1188	1227	1215
Талбайн хэмжээ	Талбай-3.7 га	Талбай-3.1 га	Талбай-2.3 га	Талбай-107.4 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Ашиглалтын лицензтэй	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн	Ашиглалтын лиценз	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа эхлэх гэж байгаа.	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	33	34	35	36	37
Он сар өдөр	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17	2021.11.17
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хонгор овоо	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хонгор овоо	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хонгор овоо	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 3-р баг Самартай	Дорноговь аймаг, Айраг сум, 1-р баг Хонгор овоо
Хариуцагч	“Мин Ли Да” ХХК	“Дөрвөн Талст Эрдэнэ” ХХК	“Уулс мандал” ХХК	“Хөх жонш” ХХК	“Ти Эн Би” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.01380	Уртраг-108.99719	Уртраг-109.001	Уртраг-109.347	Уртраг-109.611
	Өргөрөг-45.79663	Өргөрөг-45.78954	Өргөрөг-45.786	Өргөрөг-45.364	Өргөрөг-45.845
Өндөршил, м	1213	1211	1212	1210	1213
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.8 га	Талбай-2.4 га	Талбай-1.1 га	Талбай-7.5 га	Талбай-3.6 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	2019 онд хайгуул хийсэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн	Ашиглалтын лиценз	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3
Он сар өдөр	2021.11.12	2021.11.12	2021.11.12
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Алтанширээ сум, 4-р баг	Дорноговь аймаг, Алтанширээ сум, 1-р баг	Дорноговь аймаг, Алтанширээ сум, 1-р баг
Хариуцагч	"Гоулд тауэр майнинг" ХХК	"Ану майнинг минаралс" ХХК	"Мандах дорнын жонш" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.46122	Уртраг-110.65855	Уртраг-110.65604
	Өргөрөг-45.55425	Өргөрөг-45.74811	Өргөрөг-45.74964
Өндөршил, м	997	1160	1144
Талбайн хэмжээ	Талбай-6.4 га	Талбай-4.7 га	Талбай-2.4 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш хайх үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа эхлэх гэж байгаа	Үйл ажиллагаа эхлэх гэж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3-р баг, Хонгор-3	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3- р баг, Хонгор-3	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3- р баг, Хонгор-3	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3-р баг, Сэрүүн цагаан
Хариуцагч	“Хүдрэнт” ХХК	Талст Өд ХХК	“Наймган орд” ХХК	“Тэнүүн байгаль” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.98209	Уртраг-108.97343	Уртраг-109.71603	Уртраг-108.91879
	Өргөрөг-45.79942	Өргөрөг-45.79952	Өргөрөг-45.39484	Өргөрөг-45.84102
Өндөршил, м	1230	1223	1103	1198
Талбайн хэмжээ	Талбай-37.9 га	Талбай-27.4 га	Талбай-3.8 га	Талбай-21.0 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Үйл ажиллагаа явуулахгүй байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6	7	8
Он сар өдөр	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3-р баг, Майхан Дэл	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3-р баг, Майхан Дэл	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3-р баг, Майхан Дэл	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 3-р баг, Майхан Дэл
Хариуцагч	“Айраг экспрейнш” ХХК	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.66861	Уртраг-108.66312	Уртраг-108.66660	Уртраг-108.67384
	Өргөрөг-45.85381	Өргөрөг-45.85193	Өргөрөг-45.85664	Өргөрөг-45.85524
Өндөршил, м	1190	1174	1175	1182
Талбайн хэмжээ	Талбай- 7.1 га	Талбай-3.7 га	Талбай-8.7 га	Талбай-0.7 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	9	10	11	12
Он сар өдөр	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Холбоо цагаан	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Холбоо цагаан	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Холбоо цагаан	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Адаг ханан
Хариуцагч	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.83691	Уртраг-108.82726	Уртраг-108.82558	Уртраг-108.80688
	Өргөрөг-46.00116	Өргөрөг-46.00117	Өргөрөг-45.99314	Өргөрөг-46.02154
Өндөршил, м	1250	1267	1240	1262
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.1 га	Талбай-2.8 га	Талбай-1.7 га	Талбай-10.8 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийсэн	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	13	14	15	16
Он сар өдөр	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Дунд ханан	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Антены ард	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Бурхант	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Бурхант
Хариуцагч	Эзэн хариуцагчтай	"Мөнгөн Хас шонхор" ХХК	Эзэн хариуцагчтай	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.81686	Уртраг-108.81686	Уртраг-108.84842	Уртраг-108.85207
	Өргөрөг-46.01492	Өргөрөг-46.01492	Өргөрөг-46.03854	Өргөрөг-46.03870
Өндөршил, м	1275	1275	1311	1309
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.2 га	Талбай-5.9 га	Талбай-7.9 га	Талбай-6.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Гараар ухсан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийгдэж байгаа	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон /Нинжа нар ухсан/	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	17	18	19	20
Он сар өдөр	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Баруун бурхант ар	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 4-р баг	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 4-р баг
Хариуцагч	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй	-	“МАК” ХХК	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.83162	Уртраг-108.83614	Уртраг-109.06006	Уртраг-109.06481
	Өргөрөг-46.05321	Өргөрөг-46.05125	Өргөрөг-45.96831	Өргөрөг-45.98005
Өндөршил, м	1330	1003	1119	1131
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.6 га	Талбай-0.2 га	Талбай-54.0 га	Талбай-6.9 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Гараар ухсан	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Гараар ухсан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийсэн	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	21	22	23	24
Он сар өдөр	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг Бор толгой	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг
Хариуцагц	Сайхан гашуун	Зэст	Казмааны уурхай	Улаан толгой ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.21153	Уртраг-109.26733	Уртраг-109.36497	Уртраг-109.24364
	Өргөрөг-46.10682	Өргөрөг-46.11457	Өргөрөг-46.12981	Өргөрөг-46.19494
Өндөршил, м	1204	1234	1192	1311
Талбайн хэмжээ	Талбай-16.9 га	Талбай-0.5 га	Талбай-32.4 га	Талбай-3.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	25	26	27	28
Он сар өдөр	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18	2021.11.18
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг Шовх толгой	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 2-р баг Өнгөт чулуу	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг Элдэвийн цагаан өндөр толгой	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг
Хариуцагч	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй	Эзэн хариуцагч тодорхойгүй	Алаг толгой	Арвижих далан ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.19040	Уртраг-109.19202	Уртраг-109.03772	Уртраг-108.98433
	Өргөрөг-46.20434	Өргөрөг-46.21401	Өргөрөг-46.16774	Өргөрөг-46.16956
Өндөршил, м	1298	1315	1286	1277
Талбайн хэмжээ	Талбай-15.7 га	Талбай-10.7 га	Талбай-35.1 га	Талбай-12.1 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.	Тэгш талбайг техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.	Жонш олборлолтоос эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа түр хугацаанд зогссон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	29	30	31	32
Он сар өдөр	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Элдэвийн цагаан өндөр уул	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1- р баг, Элдэв	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1- р баг, Хэвтээгийн шовх толгой	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Далан
Хариуцагч	“Арвижих далан” ХХК	-	“Ловонко” ХХК	“Билэгт Баялагт” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.98677	Уртраг-109.00919	Уртраг-108.98063	Уртраг-108.94771
	Өргөрөг-46.13620	Өргөрөг-46.13162	Өргөрөг-46.17504	Өргөрөг-46.13022
Өндөршил, м	1234	1238	1281	1282
Талбайн хэмжээ	Талбай- 16.1 га	Талбай-163.3 га	Талбай-34.2 га	Талбай-68.6 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	33	34	35	36
Он сар өдөр	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Далан	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Далан	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Цагаан дух толгой	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Цагаан дух толгой
Хариуцагч	“Фриэндс шип Рэсурс” ХХК	-	-	-
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.95898	Уртраг-108.97201	Уртраг-108.94947	Уртраг-108.95189
	Өргөрөг-46.12146	Өргөрөг-46.11484	Өргөрөг-46.10799	Өргөрөг-46.10948
Өндөршил, м	1296	1260	1296	1277
Талбайн хэмжээ	Талбай- 67.3 га	Талбай-171.0 га	Талбай-44.9 га	Талбай- 39.5 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	37	38	39	40
Он сар өдөр	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19	2021.11.18-19
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Цагаан усны духан толгой	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Өлзийт	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Баруун бүс	Дорноговь аймаг, Даланжаргалан сум, 1-р баг, Өлзийт ухаа
Хариуцагц	-	“Хас Метал” ХХК	“Баялаг жонш” ХХК	“Мон минералс” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.94605	Уртраг-108.80419	Уртраг-108.80580	Уртраг-108.81235
	Өргөрөг-46.07581	Өргөрөг-46.02529	Өргөрөг-46.02638	Өргөрөг-46.01625
Өндөршил, м	1252	1259	1262	1270
Талбайн хэмжээ	Талбай- 84.8 га	Талбай-1.7 га	Талбай-2.1 га	Талбай-0.6 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1
Он сар өдөр	2021.11.12-13
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Дэлгэрэх сум, Аманшанд баг
Хариуцагц	Эзэнгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-111.11866 Өргөрөг-46.11997
Өндөршил, м	1195
Талбайн хэмжээ	Талбай-7.95 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш хайх үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.13-14	2021.11.13-14	2021.11.13-14	2021.11.13-14
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн
Хариуцагч	“Болор Оюун жонш” ХХК	“Жимэнг” ХХК	“ХүрэнБэлчир” ХХК	“Өнөр Жонш” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.390520	Уртраг-110.391163	Уртраг-110.391651	Уртраг-110.396514
	Өргөрөг-46.340311	Өргөрөг-46.334409	Өргөрөг-46.331907	Өргөрөг-46.324039
Өндөршил, м	1157	1150	1162	1160
Талбайн хэмжээ	Талбай-12.9 га	Талбай-3.2 га	Талбай-11.8 га	Талбай-5.5 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6	7	8
Он сар өдөр	2021.11.13-14	2021.11.13-14	2021.11.13-14	2021.11.13-14
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн
Хариуцагц	“Цагаан Элгэн” ХХК	“Төвшин” ХХК	“Төвшин” ХХК	“Төвшин” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.404119	Уртраг-110.405955	Уртраг-110.409128	Уртраг-110.410749
	Өргөрөг-46.336818	Өргөрөг-46.329212	Өргөрөг-46.325728	Өргөрөг-46.326494
Өндөршил, м	1157	1178	1183	1179
Талбайн хэмжээ	Талбай-7.5 га	Талбай-11.4 га	Талбай-5.6 га	Талбай-9.4 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	9	10	11	12
Он сар өдөр	2021.11.13-14	2021.11.13-14	2021.11.13-14	2021.11.13-14
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан элгэн	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Цагаан чулуут	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Ухаа-Овоо 2
Хариуцагч	“Борж Овоот” ХХК	“Төвшин” ХХК	“Монголиан минералз Пи Ти И” ХХК	“Алекс ван хөгжил” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.411035	Уртраг-110.404090	Уртраг-110.19868	Уртраг-110.20117
	Өргөрөг-46.319052	Өргөрөг-46.312944	Өргөрөг-46.39420	Өргөрөг-46.48021
Өндөршил, м	1177	1170	1246	1274
Талбайн хэмжээ	Талбай-4.5 га	Талбай-3.4 га	Талбай-2.0 га	Талбай-2.2 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Ажиллаж байгаа	Ажиллаж байгаа	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	13	14	15	16	17
Он сар өдөр	2021.11.15	2021.11.15	2021.11.15	2021.11.15	2021.11.15
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Хашаат	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Хашаат	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 2-р баг, Хамар ус	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 1-р баг, Зүүн цагаан дэл	Дорноговь аймаг, Иххэт сум, 1-р баг, Зүүн цагаан дэл
Хариуцагч	“Занаду Энержи ресурс” ХХК	“Гови форсе майнинг” ХХК	“Монголросцветмет” ТӨҮГ	“Монголросцветмет” ТӨҮГ	“Баян-Өлзийт болд” ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.24261	Уртраг-110.24950	Уртраг-110.19314	Уртраг-110.03590	Уртраг-110.04014
	Өргөрөг-46.51549	Өргөрөг-46.48874	Өргөрөг-46.41240	Өргөрөг-46.36337	Өргөрөг-46.36992
Өндөршил, м	1185	1194	1239	1241	1270
Талбайн хэмжээ	Талбай-31.6 га	Талбай-34.1 га	Талбай-86.6 га	Талбай-91.1 га	Талбай-36.5 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Ухаш, овоолго үүсгэсэн	Уулын бэлд техник-р ухсан талбай
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Жонш олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.05	2021.11.05	2021.11.05	2021.11.05
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Үхэр чулуут	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Элстэй	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Ногоон чулуут	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Хар майхан
Хариуцагц	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.28841	Уртраг-108.22146	Уртраг-108.30457	Уртраг-108.45315
	Өргөрөг-44.70178	Өргөрөг-44.71198	Өргөрөг-44.70176	Өргөрөг-44.67897
Өндөршил, м	1166	1139	1108	1191
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.0 га	Талбай-0.5 га	Талбай-0.1 га	Талбай-0.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Толгодын урд талд ухсан	Гүвээ, тэгш тал дээр гар аргаар ухсан.	Уулын жалга сайр дагаж гар аргаар ухсан	Тэгшивтэр газар дээр гар аргаар ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийсэн.	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6	7	8
Он сар өдөр	2021.11.05	2021.11.05	2021.11.05	2021.11.06
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Нарийн худаг (Баруун, зүүн)	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Үнэгэд	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Баянхошуу (Хошуун хонд)	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Хэмхдэг
Хариуцагч	Эзэн хариуцагчгүй	"Монголын төмөр зам" ТӨХК	"Түмэн агт инвэст"	"Монголын төмөр зам" ТӨХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.45583	Уртраг-108.24477	Уртраг-108.27720	Уртраг-108.39893
	Өргөрөг-44.68235	Өргөрөг-44.04911	Өргөрөг-44.16026	Өргөрөг-44.07992
Өндөршил, м	1191	986	1053	949
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.8 га	Талбай-1.8 га	Талбай-0.1 га	Талбай-5.8 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын жалга сайр дагаж гар аргаар ухсан	Уулнаас чулуулаг авч төмөр замын сууринд ашигласан.	Хайгуулын машин техник ирж талхласан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлосон.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Хайрга Дайрга Чулуулаг авч үүссэн.	Нүүрсний хайгуулын үйл ажиллагаанаас болж эвдэрсэн.	Төмөр замын суурь цутгах зориулалтаар эвдэрсэн.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг дарагдаж сүйтсэн	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийсэн.

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	9	10	11
Он сар өдөр	2021.11.06	2021.11.06	2021.11.06
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Хатавчийн хоолойн урд үзүүр	Дорноговь аймаг, Мандах сум, Цагаан суварга	Дорноговь аймаг, Мандах сум,
Хариуцагч	"Их говь энерги" ХХК	"Эрдэнэс цагаан суварга" ХХК	"Монголын төмөр зам" ТӨХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.61062	Уртраг-108.34611	-
	Өргөрөг-43.60157	Өргөрөг-43.86595	-
Өндөршил, м	901	981	-
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.5 га	Талбай-0.4 га	-
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Нүүрс олборлох зориулалтаар ашиглаж байгаа.	Зэс, молбедин олборлох зориулалтаар ашиглаж байгаа.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Нүүрс олборлох	Зэс, молбединий орд газар	Төмөр замын бүтээн байгуулалтын ажилд ашиглахаар төлөвлөж байгаа
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Хэвийн
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.	Үйл ажиллагаа явуулна.

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.08	2021.11.08	2021.11.08	2021.11.09
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Хонгор толгой	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Хавцгай 1	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Хавцгай 2	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Адуун чулуу
Хариуцагч	"Spot constraction" ХХК	"Шидэт-Од" ХХК	Хариуцагчгүй	Хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.79060	Уртраг-110.72834	Уртраг-110.71850	Уртраг-110.58436
	Өргөрөг-44.71795	Өргөрөг-44.70002	Өргөрөг-44.69325	Өргөрөг-44.67629
Өндөршил, м	1009	1014	1021	990
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.9 га	Талбай-5.0 га	Талбай-2.1 га	Талбай-3.5 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Хогийн цэгийн зориулалтаар техникээр ухаад жонш олборлосон.	Гүвээ толгодын дунд жонш олборлож, техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд жонш олборлож, техникээр ухсан.	Тэгш бүхий толгодыг авто замын далан барих зориулалтаар техникээр ухсан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Хогийн цэгийн зориулалтаар ухсан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6	7	8
Он сар өдөр	2021.11.09	2021.11.09	2021.11.09	2021.11.09
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Түшлэг	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Шавгийн хошуу	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Сэнжийн толгод	Дорноговь аймаг, Өргөн сум, Сөгдөхийн хэц
Хариуцагч	-	-	"Монцемент буйлдинг материал"	"Ялгуун интерншнл" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.33688	Уртраг-110.36035	Уртраг-110.82504	Уртраг-110.49711
	Өргөрөг-44.80008	Өргөрөг-44.95184	Өргөрөг-44.73252	Өргөрөг-44.61992
Өндөршил, м	1029	1016	1018	963
Талбайн хэмжээ	Талбай-24.9 га	Талбай-43.6 га	Талбай-30.8 га	Талбай-2.0 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын ар бэлд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд техникээр ухсан, тэгшилсэн боловч огцом ус тогтохоор хийсэн, орон нутаг хүлээж аваагүй байгаа.	Гүвээ толгодын дунд техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын зориулалтаар ухсан.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.11	2021.11.11	2021.11.11	2021.11.11
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум, Зүүнбаян баг	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум, Зүүнбаян баг	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум, Зүүнбаян баг	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум, 6-р баг
Хариуцагч	"Дорнын цойлит" ХХК	"Талст гөлтгөнө" ХХК	"Говь марал" ХХК	Эзэн хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.80663	Уртраг-109.81466	Уртраг-110.09174	Уртраг-110.12690
	Өргөрөг-44.62559	Өргөрөг-44.62238	Өргөрөг-44.48256	Өргөрөг-44.87637
Өндөршил, м	941	932	744.6	929
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.1 га	Талбай-0.4 га	Талбай-2.9 га	Талбай-0.4 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын хөндийн сайр дагуу техник-р ухсан талбай	Ухаш үүссэн ба хөрсний ус гарсан	Овоолго, ухаш үүсгэсэн	Ухаш үүссэн, хог хаясан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Цеолит олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Цеолит олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Битум олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Хайрга, шороо олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6
Он сар өдөр	2021.11.11	2021.11.11
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум, 7-р баг	Дорноговь аймаг, Сайншанд сум, 8-р баг
Хариуцагц	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.11243	Уртраг-110.19953
	Өргөрөг-44.89664	Өргөрөг-44.90560
Өндөршил, м	988	995
Талбайн хэмжээ	Талбай-1.4 га	Талбай-5.5 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын бэлд техник-р ухсан талбай	Ухаш үүсгэсэн
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Хайрга, шороо олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Хайрга, шороо олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4	5
Он сар өдөр	2021.11.03	2021.11.03	2021.11.03	2021.11.03	2021.11.03
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Хар овоо	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Хар овоо	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Жаргалант судаг	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Улаан тойром баруун шанаа.	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Улаан тойром зүүн шанаа.
Хариуцагц	"Дуулгант эко"ХХК	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-108.85958	Уртраг-108.84990	Уртраг-108.94956	Уртраг-109.00995	Уртраг-109.03937
	Өргөрөг-44.78144	Өргөрөг-44.78187	Өргөрөг-44.80206	Өргөрөг-44.76814	Өргөрөг-44.76556
Өндөршил, м	1159	1153	1160	1188	1173
Талбайн хэмжээ	Талбай-7.3 га	Талбай-0.1 га	Талбай-0.03 га	Талбай-0.1 га	Талбай-0.1 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын хөндийд техник-р ухсан талбай	Уулын хөндийд гар аргаар ухсан	Уулын судагт гар аргаар ухсан	Уулын орой дээр хад асга нь дунд гар аргаар ухсан	Уулын ам жалга даган, гар аргаар ухсан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	6	7	8	9	10
Он сар өдөр	2021.11.03	2021.11.03	2021.11.04	2021.11.04	2021.11.04
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Баянхошууны сайр Холахонд.	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Тольт	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Бичигтийн хадны баруун хэсэгт	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Бичигтийн зүүн 2	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Гэр хад
Хариуцагц	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй	Эзэн хариуцагчгүй
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.03468	Уртраг-109.06126	Уртраг-109.02395	Уртраг-109.04398	Уртраг-109.18343
	Өргөрөг-44.71143	Өргөрөг-44.67172	Өргөрөг-44.66634	Өргөрөг-44.66842	Өргөрөг-44.70005
Өндөршил, м	1204	1267	1239	1233	1031
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.8 га	Талбай-1.3 га	Талбай-1.0 га	Талбай-0.1 га	Талбай-0.4 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Сайр даган гар аргаар ухсан	Уулын оройгоос жалга судга даган гар аргаар ухсан	Уулын баруун бэлд гар аргаар ухсан	Бичигтийн хадны зүүн талын энгэр газар гар аргаар ухсан	Уулын ар бэлд жалга даган гар аргаар ухсан
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	11	12	13	14
Он сар өдөр	2021.11.04	2021.11.04	2021.11.04	2021.11.04
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Цац	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Модны бууц	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Бичигтийн зүүн 1.	Дорноговь аймаг, Сайхандулаан сум, Модны бууц
Хариуцагч	"Free good" ХХК	Эзэн хариуцагчтай	Эзэн хариуцагчгүй	"Миниу шиши" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.57844	Уртраг-109.40067	Уртраг-109.03557	Уртраг-109.29211
	Өргөрөг-44.68347	Өргөрөг-44.58242	Өргөрөг-44.66760	Өргөрөг-45.00793
Өндөршил, м	1027	1054	1027	1069
Талбайн хэмжээ	Талбай-11.5 га	Талбай-0.01 га	Талбай-0.1 га	Талбай-0.3 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Том талбайд техникээр ухаж эвдэрсэн талбай	Уулын хажуу бэлд жалга даган гар аргаар ухсан	Уулын баруун урд бэлд гар аргаар ухсан	Нүүрсний уурхай үйл ажиллагаа явуулж байгаад зогсчихсон байгаа.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Алт олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн	Нүүрс олборлох үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	-
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1
Он сар өдөр	-
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Улаанбадрах сум, Баян монгол толгойн зүүн талд
Хариуцагц	"Бадрах энерги" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-110.01234
	Өргөрөг-44.19000
Өндөршил, м	710
Талбайн хэмжээ	Талбай-11.7 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	-
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Ураны орд газар
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1
Он сар өдөр	2021.11.07
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Хатанбулаг сум, Цагаан хад
Хариуцагц	Хариуцагчтай.
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.65483
	Өргөрөг-43.01094
Өндөршил, м	1295
Талбайн хэмжээ	Талбай-2.9 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын баруун бэлд төмрийн хүдэр олборлож, техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Төмрийн хүдэр олборлосон газар
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1	2	3	4
Он сар өдөр	2021.11.08	2021.11.08	2021.11.08	2021.11.08
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Аман ус	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Аман ус	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Аман ус	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Аман ус
Хариуцагч	"Саруулсайн" ХХК	"Саруулсайн" ХХК	"Саруулсайн" ХХК	"Саруулсайн" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.64186	Уртраг-109.64465	Уртраг-109.64849	Уртраг-109.71594
	Өргөрөг-43.38648	Өргөрөг-43.38820	Өргөрөг-43.38864	Өргөрөг-43.39439
Өндөршил, м	1113	1107	1102	1090
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.04 га	Талбай-0.1 га	Талбай-0.03 га	Талбай-0.1 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт, зэс нүүрс хайгуулын зөвшөөрлөөр ухсан.	Алт, зэс нүүрс хайгуулын зөвшөөрлөөр ухсан.	Алт, зэс нүүрс хайгуулын зөвшөөрлөөр ухсан.	Алт, зэс нүүрс хайгуулын зөвшөөрлөөр ухсан.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	5	6	7	8
Он сар өдөр	2021.11.08	2021.11.08	2021.11.08	2021.11.08
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Аман ус	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Аман ус	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум	Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум
Хариуцагч	"Саруулсайн" ХХК	"Саруулсайн" ХХК	"Си Өү Эй Эл" ХХК	"Сора интернэшнл" ХХК
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-109.70988	Уртраг-109.70655	Уртраг-108.97233	Уртраг-109.03413
	Өргөрөг-43.39254	Өргөрөг-43.39902	Өргөрөг-43.72670	Өргөрөг-43.76429
Өндөршил, м	1092	1070	775	759
Талбайн хэмжээ	Талбай-0.01 га	Талбай-0.03 га	Талбай-817.2 га	Талбай-630.2 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.	Гүвээ толгодын дунд байрладаг. Техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алт, зэс нүүрс хайгуулын зөвшөөрлөөр ухсан.	Алт, зэс нүүрс хайгуулын зөвшөөрлөөр ухсан.	Нүүрсний орд газар	Нүүрсний орд газар
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан	Ургамлан нөмрөг устсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа.

Хэмжилт, судалгааны цэгийн дугаар	1
Он сар өдөр	2021.11.08
Засаг захиргааны харъяалал газрын нэр	Дорноговь аймаг, Эрдэнэ сум, Хунхат
Хариуцагц	10 Нөхөрлөл эзэмшдэг
Байршил (WGS84 GEO)	Уртраг-111.06907
	Өргөрөг-44.08642
Өндөршил, м	1191
Талбайн хэмжээ	Талбай-19.6 га
Эвдрэлийн төрх, хэлбэр, тэмдэглэгээ	Уулын орой, бэлд техникээр ухсан.
Юунаас болж эвдрэл үүссэн	Алтны орд газар ашиглалтын зориулалтаар эвдрэлд орсон.
Ургамлан нөмрөгийн нөмрөгийн өнөөгийн төлөв байдал	Ургамлан нөмрөг утсан
Нөхөн сэргээлт хийсэн эсэх	Нөхөн сэргээлт хийлгүй орхисон

3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ЗАРДЛЫН ТООЦОО

2009 онд БОАЖ-ын Сайдын тушаалаар баталсан “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-д зааснаар эвдэрсэн газрын аж ахуйн үнэ цэнэ, бүтээмжийг нь сэргээх, хүрээлэн буй орчны нөхцлийг нийгмийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн сайжруулахад чиглэсэн цогц аргахэмжээг **газрын нөхөн сэргээлт** гэж тодорхойлсон.

Албан ёсны уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх асуудал стандартын дагуу хийгдэх боломжтой. Харин албан бус олборлолтын буюу гар аргаар ухаж сэндийчсэн газрыг нөхөн сэргээх шалгарсан арга шийдэл одоогоор үгүй байна.

БОАЖСайдын 2015 оны А-138 дугаар тушаалаар батлагдсан “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-д хадлангийн талбай, бэлчээрийн зориулалтаар ашиглахад гадаргуугийн налуу 6^0 хүртэл тэгшилж хэлбэржүүлэхээр тусгасан. Мөн бэлчээрийн талбай бэлтгэхэд доод тал нь 0.2 м зузаантай хөрсөөр хучилт хийнэ. Хадлан, бэлчээрийн талбай бэлтгэхэд шаардлагатай шимт хөрсний нөөц дутагдалтай байх нөхцөлд шимлэг хөрсийг ашиглаж болох ба энэ тохиолдолд агротехникийн тусгай арга ажиллагааг хэрэгжүүлж, хөрсний шимт чанарыг дээшлүүлэхээр заасан байдаг.

Хариуцах эзэнтэй буюу ажиллаж байгаа уурхайн хувьд эвдрэлд орсон талбайн хэмжээг тооцож гаргасан хэдий ч нөхөн сэргээлт хийх ажлын зардлыг тооцрогүй. Учир нь жил бүрийн уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу олборлолт хийгдэх учир нөхөн сэргээлтийн зардал нь энэ тооцоноос өөрчлөгдөнө гэж үзсэн. Харин ашиглалт, хайгуул, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын улмаас эвдэрсэн, эзэн холбогдогчгүй, хаяад явсан газарт нөхөн сэргээлт хийх ажлын зардлыг тооцож тайланд тусгав.

Сайхандулаан, Мандах суманд алт олборлосны улмаас эвдрэлд орсон газрууд нь уулынам, жалга судаг, хуурай сайр дагуу байгаа учир биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд тохиромжгүй. Бусад сумдын хувьд нам уулсын толгод, тэгшивтэр гадаргуу бүхий тал хээрт нүүрс, жонш зэрэг ашигт малтмал олборлосноос эвдэрсэн тул нөхөн сэргээлт хийх боломжтой.

Ашигт малтмалын төрлөөс хамааруулан олборлолтын арга технологи, эвдрэлд орсон газрын гадаргуу нь ялгаатай учир техникийн нөхөн сэргээлт хийхэд ашиглах техник тус бүрийн 1 га-н жишиг үнэлгээг гаргаж, нийт эвдрэлд орсон талбайн нөхөн сэргээлтийн зардлыг тооцсон.

Хүснэгт 9. Техникийн нөхөн сэргээлт хийх ажлын 1 га талбайн үнэлгээ

№	Зардлын утга	Хэмжих нэгж	Ашиглагдах техник	Зардал, төг
1	Эвдэгдсэн талбайг хэлбэржүүлэх ажлын зардал	1 м ³	Бульдозер	297.7
		1 м ²		528,584
2	Талбайг тэгшлэх ажлын зардал	1 м ³	Бульдозер	171.3
		1 га		304,153
3		1 м ³	Ковш	459

	Тэгшилсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих ажлын зардал	1 га		814,982
4	Нягтаршуулах ажлын зардал	1 м ³	Скрепер	469.8
		1 га		261,679
Нийт		1 м ³		1,379
		1 га		1,909,398

Уурхайн ухаш болон овоолгын нөхөн сэргээлт хийхэд хурдас чулуулгийн овоолгыг намсгах, ирмэгийг налуулах, бульдозероор түрж тэгшлэх, хэлбэршүүлэх, хөрсийг биологийн нөхөн сэргээлт хийх боломжтой болгож сийрүүлнэ гэж үзээд нөхөн сэргээлтийн зардлыг тооцсон. Олон доголтой, хэт өндөр овоолго, хэт гүн ухшийг тухайн орчны газрын гадарга (ландшафт)-ыг харгалзан тохиромжтой хэлбэр төрх үүсгэн налуулж хэлбэршүүлэх нь тохиромжтой (Хүснэгт 10). Техникийн нөхөн сэргээлтийн тооцооллыг задаргааг хавсралт 6.4-с үзнэ үү.

Мөн цаашид бэлчээрийн зориулалтаар ашиглуулах үүднээс биологийн нөхөн сэргээлт хийнэ гэж үзэн нэгж талбайн жишиг үнэлгээг гаргасан.

Хүснэгт 10. Биологийн нөхөн сэргээлт хийх ажлын 1 га талбайн үнэлгээ²

№	Зардлын утга	Зардал, мян.төг
<i>Материалын шууд зардал</i>		
1	ШТМ (л)	Тодорхойгүй
2	Үр, тарьц, суулгац (кг)	700,000
3	Ургамал хамгаалах бодис, бордоо (кг)	220,000
<i>Хөдөлмөрийн шууд зардал</i>		
4	Ажилчдын нийт цалин (мян.төг)	750,000
5	Нийгмийн даатгалын шимтгэл (мян.төг)	75,000
<i>Нэмэлт зардал</i>		
6	Хөдөлмөр хамгааллын болон ажлын багаж хэрэгсэл	500,000
7	Ажиллагсдын хоолны зардал	225,000
8	Ажиллагсдын үйлчилгээний зардал	300,000
9	Усалгааны зардал /мян.төг/	222,000 ³
Дүн /мян.төг/		
10	Мониторингийн зардал (10%)	299,200
Нийт дүн /мян.төг/		2,992,000

Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн зардлыг тооцохдоо талбай тус бүрийн эвдрэлийн нөхцөл байдалтай уялдуулан харилцан адилгүй тооцоолсон ба үйл ажиллагаа явуулж буй болон түр хугацаанд (Ковид-19 Цар тахлын улмаас) зогссон уурхайн талбайн нөхөн сэргээлтийг тооцоогүй болно.

² Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажилд шаардагдах ургамлын үр, бордоо, ус, багаж хэрэгслийг тээвэрлэх тээврийн хэрэгслийн шатахууны зардлыг дээрх үнэд тооцоогүй болно. Тиймээс ашиглах тээврийн хэрэгслийн төрөл, тээврийн зайг (км) тодорхой болгосны дараа дээрх үнэд шатах тослох материалын үнийг нэмж тооцох шаардлагатай.

³ Умард говийн гүвээт, халхын дундад талын сав газрын 1 м³ усны суурь үнэ 3700 төгрөг ба ногоон байгууламжийн усалгааны зориулалтаар ашиглах усны шоо метр тутамд 0.2 итгэлцүүрээр үржүүлэн тооцов.

Хүснэгт 11. Эвдэрсэн газар тус бүрийн нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцооны дүн

№	Газрын нэр,	Эвдэрсэн газрын талбай, га	Техникийн нөхөн сэргээлтийн зардал (төг)	Биологийн нөхөн сэргээлтийн зардал (төг)	Нийт зардал (төг)
Айраг					
1	Хайрт	43.9	741,529,449.86	131,361,964.80	872,891,414.66
2	Хайрт	32.8	46,225,078.38	98,130,718.40	144,355,796.78
3	Өмнөд алтад	2.6	17,720,668.08	37,619,014.40	55,339,682.48
4	19-р Илрэл	1.4	10,144,871.16	4,053,860.80	14,198,731.96
5	Бор толгой	3.6	557,526,760.14	70,463,395.20	627,990,155.34
6	Бор толгой	0.7	2,218,029.68	2,195,230.40	4,413,260.08
7	47-ийн гүүр	4.3	19,717,266.58	12,803,366.40	32,520,632.98
8	Алаг өндөр	0.9	4,142,043.06	2,652,108.80	6,794,151.86
9	Хормойн бууц	0.3	1,664,492.20	848,232.00	2,512,724.20
10	Баруун цагаан дэл	8.7	12,283,061.94	26,075,579.20	38,358,641.14
11	Модот	2.0	2,843,605.44	6,036,659.20	8,880,264.64
12	Баруун цагаан дэл	2.3	3,203,143.38	6,799,918.40	10,003,061.78
13	Элэгний хүрэн өндөр	1.0	1,385,299.26	2,940,836.80	4,326,136.06
14	Яшил	3.1	15,155,245.36	9,168,684.80	24,323,930.16
15	Хонгорын овоо	1.8	2,507,604.48	5,323,366.40	7,830,970.88
16	Хонгорын овоо	2.4	3,400,177.50	7,218,200.00	10,618,377.50
17	Хонгорын овоо	1.1	1,573,172.28	3,339,670.40	4,912,842.68
18	Майхан толгой-2	3.6	5,067,074.88	10,756,838.40	15,823,913.28
Нийт		146.3	1,448,307,043.7	437,787,644.8	1,886,094,688.5
Алтанширээ					
1	Жоншт толгой	6.4	47,893,903.64	19,213,427.20	67,107,330.84
Нийт		6.4	47,893,903.64	19,213,427.20	67,107,330.84
Даланжаргалан					
1	Сэрүүн цагаан	21.0	29,652,930.36	62,949,884.80	92,602,815.16
2	Майхан дэл	3.7	5,266,645.92	11,180,505.60	16,447,151.52
3	Майхан дэл	8.7	12,220,484.58	25,942,734.40	38,163,218.98
4	Майхан дэл	0.7	927,526.14	1,969,035.20	2,896,561.34
5	Холбоо цагаан	0.1	195,060.96	414,092.80	609,153.76
6	Холбоо цагаан	2.8	17,466,565.36	8,516,428.80	25,982,994.16
7	Холбоо цагаан	1.7	2,449,114.38	5,199,198.40	7,648,312.78
8	Дунд ханан	0.2	278,638.38	591,518.40	870,156.78
9	Бурхант	6.3	22,882,823.74	18,975,563.20	41,858,386.94
10	Баруун бурхантын ар	1.6	8,435,038.90	4,734,840.00	13,169,878.90
11	Бурхант	0.2	223,953.66	475,428.80	699,382.46
12	Шар хоолой	6.9	9,703,719.00	20,599,920.00	30,303,639.00

№	Газрын нэр,	Эвдэрсэн газрын талбай, га	Техникийн нөхөн сэргээлтийн зардал (төг)	Биологийн нөхөн сэргээлтийн зардал (төг)	Нийт зардал (төг)
13	Шовх толгой	15.7	22,107,284.64	46,931,315.20	69,038,599.84
14	Өнгөт чулуу	10.7	15,025,190.58	31,896,814.40	46,922,004.98
Нийт		80.3	146,834,976.60	240,377,280.00	387,212,256.60
Дэлгэрэх					
1	Гитийн шанд	7.9	30,834,872.90	-	30,834,872.9
Нийт		7.9	30,834,872.9	-	30,834,872.90
Иххэт					
1	Цагаан чулуут	2.0	8,742,853.60	-	8,742,853.60
2	Ухаа Овоо 2	2.2	11,925,654.24	6,510,891.20	18,436,545.44
3	Хашаат	31.6	543,785,088.64	94,510,099.20	638,295,187.84
4	Хашаат	34.1	364,381,129.94	102,014,035.20	466,395,165.14
5	Хамар ус	86.6	777,167,295.60	259,253,808.00	1,036,421,103.60
6	Зүүн цагаан дэл	91.1	1,203,764,718.24	272,501,187.20	1,476,265,905.44
7	Зүүн цагаан дэл	36.5	51,493,838.40	109,315,712.00	160,809,550.40
Нийт		284.1	2,961,260,578.7	844,105,732.8	3,805,366,311.5
Мандах					
1	Үхэр чулуут	1.0	1,351,050.84	2,868,131.20	4,219,182.04
2	Элстэй	0.5	1,782,208.64	1,406,539.20	3,188,747.84
3	Ногоон чулуут	0.1	469,927.24	371,307.20	841,234.44
4	Хар майхан	0.3	1,132,631.72	894,009.60	2,026,641.32
5	Нарийн худаг	0.8	2,013,642.80	-	2,013,642.80
6	Үнэгэд	1.8	2,549,181.78	5,411,630.40	7,960,812.18
7	Хошуу хонд /Баянхошуу/	0.1	211,269.06	448,500.80	659,769.86
8	Хэмхдэг	5.8	8,121,808.44	17,241,699.20	25,363,507.64
Нийт		10.4	17,631,720.5	28,641,817.6	46,273,538.1
Өргөн					
1	Хонгор толгой	0.9	2,646,769.30	2,671,856.00	5,318,625.30
2	Хавцгай	5.0	71,218,638.14	15,060,531.20	86,279,169.34
3	Хавцгай	2.1	11,753,186.80	6,221,864.00	17,975,050.80
4	Адуун чулуу	3.5	8,082,120.20	10,376,256.00	18,458,376.20
5	Түшлэг	24.9	52,266,694.70	74,384,112.00	126,650,806.70
6	Шавгийн хошуу (Сэнс)	43.6	61,438,001.04	130,426,067.20	191,864,068.24
Нийт		79.9	207,405,410.2	239,140,686.4	446,546,096.6
Сайншанд					
1	Нүхэн бууц	1.1	1,933,009.60	-	1,933,009.60
2	Нүхэн бууц	0.4	534,444.48	-	534,444.48
3	Ухаа	2.9	15,838,235.48	8,659,446.40	24,497,681.88

№	Газрын нэр,	Эвдэрсэн газрын талбай, га	Техникийн нөхөн сэргээлтийн зардал (төг)	Биологийн нөхөн сэргээлтийн зардал (төг)	Нийт зардал (төг)
4	Эмнэлгийн урд	0.4	541,209.60	-	541,209.60
5	Далайн хөтөл	1.4	3,220,131.78	-	3,220,131.78
6	Салхин паркийн урд	5.5	18,205,904.38	-	18,205,904.38
Нийт		11.7	40,272,935.3	8,659,446.4	48,932,381.7
Сайхандулаан					
1	Хар овоо	7.3	16,423,806.07	21,985,515.20	38,409,321.27
2	Хар овоо	0.1	861,996.68	438,926.40	1,300,923.08
3	Жаргалант судаг	0.03	65,112.86	81,980.80	147,093.66
4	Улаан тойром баруун шанаа	0.1	73,234.20	-	73,234.20
5	Улаан тойром зүүн шанаа	0.1	155,964.52	243,249.60	399,214.12
6	Баянхошууны сайр Холахонд	0.8	3,968,583.28	2,383,726.40	6,352,309.68
7	Тольт	1.3	5,134,263.86	3,756,156.80	8,890,420.66
8	Бичигтийн хадны баруун зүүн урд	1.0	1,405,590.34	2,877,107.20	4,282,697.54
9	Бичигт зүүн 2	0.1	295,240.68	183,110.40	478,351.08
10	Гэр хад	0.4	537,263.28	1,140,550.40	1,677,813.68
11	Цац	11.5	16,357,237.66	34,323,924.80	50,681,162.46
12	Модны бууц	0.01	18,635.72	38,297.60	56,933.32
13	Бичигт зүүн 1	0.1	457,635.24	402,723.20	860,358.44
Нийт		22.8	45,754,564.4	67,855,268.8	113,609,833.2
Хатанбулаг					
1	Цагаан хад	2.9	35,584,160.18	8,656,454.40	44,240,614.58
Нийт		2.9	35,584,160.2	8,656,454.4	44,240,614.6
Хөвсгөл					
1	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	0.04	102,709.34	112,499.20	215,208.54
2	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	0.1	169,099.30	163,064.00	332,163.30
3	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	0.03	106,708.88	96,342.40	203,051.28
4	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	0.1	188,395.14	193,283.20	381,678.34
5	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	0.01	12,169.74	18,251.20	30,420.94
6	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	0.03	89,084.18	87,366.40	176,450.58
Нийт		0.2	668,166.6	670,806.4	1,338,973.0
Эрдэнэ					
1	Хунхат	19.6	59,285,696.40	58,535,488.00	117,821,184.40
Нийт		19.6	59,285,696.4	58,535,488.0	117,821,184.4
НИЙТ		673	5,041,734,029.0	1,953,644,052.8	6,995,378,081.8

4. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЛИЙН САН

Дорноговь аймгийн 13 сумын эвдэрсэн газрын мэдээллийн санд оруулахад зориулж дараах 2 багц мэдээллийг сум тус бүрээр бүрдүүлсэн бүртгэл, хэмжилтийн өгөгдөл, зураг, тооцооны хамт docx, xlsx, pdf, shp, geotiff форматаар CD-д бичиж хүлээлгэн өгөв.

1. Эвдэрсэн газрын тооллогын бүртгэл, зураг мэдээлэл
  - a. Эврэлд өртсөн газрын бүртгэл
  - b. Эвдэрсэн газрын байршлын зураг
  - c. Эвдэрсэн газрын 3-н хэмжээст зураг
2. Нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцооны дүн
  - a. Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлын тооцооны дүн
    - Ковшоор хөрс ухаж ачих зардал
    - Бульдозерээр тэгшлэх ажлын зардал
    - Бульдозерээр хэлбэржүүлэх ажлын зардал
    - Талбайг биологийн нөхөн сэргээлтэд бэлтгэн скреперээр нягтаршуулах, сийрүүлэх ажлын зардал
  - b. Биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлын тооцооны дүн
    - Материалын зардал
    - Хөдөлмөрийн зардал
    - Нэмэлт зардал
    - Мониторингийн зардал

5. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

5.1. Дүгнэлт

Эвдэрсэн газрын тооллогын дүн: 13 сумын нутагт нийт 148 газрын 3545 га талбайг бүртгэсэн. Нийт талбайн 31% буюу 1,105.0 га талбайд 15,488.2 мян.м³ овоолго, 15% буюу 542.6 га талбайд 15,546.1 мян.м³ ухаш үүсгэж, 54% буюу 1,897.2 га талбайн газрынгадаргын төрх байдал өөрчлөгдөж эвдрэлд орсон байна.

Эвдэрсэн газрыг төрлөөр нь авч үзвэл:

- Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон 31 газрын 240.8 га буюу 7%,
- Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолтоос эвдэрсэн 16 газрын 176.2 га буюу 5%,
- Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн 58 газрын 2,776.8 га буюу 78%,
- Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн 16 газрын 310.7 га буюу 9%,
- Бичил уурхайгаар эвдэрсэн 1 газрын 2.30 га буюу 0.1%,
- Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн 22 газрын 35.0 га буюу 1%,
- Нөхөн сэргээсэн болон нөхөн сэргээлт хийгдэж байгаа 4 газрын 3.1 га буюу 0.1% байна.

Орон нутгийн зүгээс эзэн холбогдогчгүй эвдэрсэн газруудыг шат дараатайгаар нөхөн сэргээх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байгаа ба өмнөх жилүүдэд хийгдсэн нөхөн сэргээсэн газар бүртгэлд хамрагдаагүй болно.

Нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцооны дүн: Эзэн холбогдогчгүй, хаяад явсан нийт 82 газрын 673 га талбайд нөхөн сэргээлтийн тооцрог хийсэн ба техникийн нөхөн сэргээлт хийхэд 5.0 тэрбум төгрөг, биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд 1.9 тэрбум төгрөг, нийт 6.9 тэрбум төгрөг болж байна.

Ашигт малтмалын олборлолтын талаар: Үйл ажиллагаа явуулж байгаа болон Ковид-19 цар тахлын улмаас түр зогссон, мөн ажилласан ч бүрэн чадлаараа ажиллахгүй байгаа нийт 69 уурхай байна. Нутгийн хүмүүсийн яриагаар тогтвортой уурхайлалт явуулж байгаа хүчин чадал сайтай компани цөөн тул нөхөн сэргээлтийг стандартын дагуу бүрэн хийх нь цөөн байна гэв.

5.2. Зөвлөмж

1. Эвдэрсэн газрын тооллого бүртгэл, нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоог хийснээр гарах үр дүн, ач холбогдол:
  - Ашигт малтмал олборлогч иргэд, аж ахуй нэгжийн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газруудыг баримтжуулан аймгийн хэмжээнд мэдээллийн сан бий болгох
  - Нөхөн сэргээлт хийгээгүй иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагуудыг тогтоож, тэдэнд хариуцлага тооцох, хуулийн дагуу нөхөн сэргээлт хийх арга хэмжээ авах
2. Хээрийн хэмжилт, судалгааны үед бүртгэгдсэн эвдэрсэн газруудыг хууль бусаар ашигт малтмал олборлогч иргэн, аж ахуй нэгжүүд дахин ухаж сэндийчиж

- болзошгүй. Иймд сумдын байгаль орчны улсын байцаагч, газрын даамал, байгаль хамгаалагч нар болон хууль хяналтын байгууллага, экологийн цагдаа нар ямагт хараа хяналтандаа авч байх хэрэгтэй.
3. Нөхөн сэргээлтийн хүрээнд хийх ажлын хэмжээ, хугацаа, ажиллах хүчин зэргийг тодорхойлсны үндсэн дээр нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө боловсруулан Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчаар хянуулж, орон нутгийн эрх бүхий байгууллагаар батлуулан мөрдөх
  4. Нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэхэд шаардагдах зардлыг тооцож, түүний эх үүсвэр (Бичил уурхайчдын дундын сан, орон нутгийн төсвийн хөрөнгө, төслийн хөрөнгө оруулалт, эвдэрсэн газарт үйл ажиллагаа явуулсан эзэн холбогдогч нараас гаргуулах гэх мэт)-ийг урьдчилан тодорхойлох
  5. Байгаль хамгааллын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй ТББ, нөхөрлөл, хоршоотой хамтран ажиллах, өмнөх сайн туршлагадаа суурилан эдийн засгийн хувьд өндөр зардалгүйгээр нөхөн сэргээлт хийх зарчмыг баримтлах
  6. 2013 онд Цахиуртайд өнгөт чулуу олборлож байсан 1 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн сайн туршлагыг⁴ баримтлан гар аргаар олборлолт явуулсан цооног, хонгилыг нэг бүрчлэн овоолго болон зөөврийн бусад чулуун материалаар дүүргэж нунтаг шороогоор чигжиж, хүн мал унахааргүй болгох
  7. Өргөн сумын нутаг дахь Хонгор толгой гэх эвдрэлд орсон газар нутгийн иргэд хог хаягдлаа хаясанаас их хэмжээний хог хаягдал хуримтлагдсан байсан. Тус газарт нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө хог хаягдлыг цэвэрлэж, овоолго үүсгэж энгийн хог
  8. Хаягдлыг зориулалтын цэгт булшилаа, бусад сумдын хувьд хог хаягдлаар бохирдсон талбай байхгүй байсан учир хог хаягдлыг цэвэрлэх, зөөх шаардлагагүй
  9. Талбайд үүссэн овон товон гадаргууг тэгшлэх, налуу гадаргууг орчных нь гадаргуугийн хэлбэр төрхтэй ойртуулан хэлбэршүүлэх, тогтворжуулах арга хэмжээ авах
  10. Жижиг уурхай болон гар аргаар олборлолт хийгдсэний улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийхдээ аль болох бага оврын трактор, бульдозер, түрэгчийг ашиглах нь зүйтэй. Том овортой техникүүд нь нөхөн сэргээлтийн талбайг хэсэгчлэн, бүхэлд нь дагтаршуулах эрсдэлтэй. Ийнхүү дагтаршуулах нь тогтвортой байдлыг үүсгэсэн мэт харагдах боловч ус чийг, үр, органик материал нэвтрэх боломжийг бууруулж үр тогтох боломжгүй болгосноор биологийн нөхөн сэргэх нөхцөлийг хаадаг. Шимт хөрсөөр хучих ажлыг аль болох гар аргаар хийвэл зохимжтой.
  11. Усны урсгалын нөлөөгөөр элэгдэлд өртөж болзошгүй жалганд усны элэгдлээс сэргийлэх, хөрсний тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор олборлолтоос үүссэн овоолго материал, чулуулгаар дүүргэлт хийх
  12. Алт болон жонш олборлосны улмаас эвдрэлд орсон газарт хангалттай хэмжээний овоолго материал байхгүйн улмаас нүхийг бүрэн дүүргэх боломжгүй байдаг. Энэ тохиолдолд тухайн хоосон орон зайг мал болон бусад амьтдын хувьд аюулгүй болгож “орох, гарах гарц” бүхий замыг гаргаж өгөх, мөн техник ашиглан талбайгаас хол орших зөвшөөрөгдсөн цэгээс авсан материал зөөвөрлөн авч дүүргэлт хийх

⁴ Хонгил үүсгэн ухсан газрыг гараар тэгшилж, цооногийг булж дүүргэх нь хүчин чадал өндөртэй техник ашиглаагүй эдийн засгийн хувьд хэмнэлттэй арга болсон.

13. Эсвэл өмнө нь сорчилж, гүйцэд олборлож чадаагүй том үйлдвэрийн жоншны үлдэгдлийг тэндээс түүж нөхөн сэргээлт хийх нь эдийн засаг болон байгаль орчны хувьд хамгийн оновчтой
14. Дагтаршиж нягтарсан хөрсийг байгалийн аясаар ургамал ургах нөхцлийг бүрдүүлэх үүднээс сийрүүлэх, гүехэн ховил татах (салхиар зөөгдөх үрийг хөрсөнд тогтоож барих, чийгийг хадгалахад ач холбогдолтой)
15. Шимт хөрсний овоолго үүсгэсэн талбайд нөхөн сэргээлт хийх тохиолдолд техникийн нөхөн сэргээлт хийсний дараа шимэрхэг болон шимт хөрсөөр хучилт хийж биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд тохиромжтой нөхцөлөөр хангах
16. Ашигт малтмал олборлолтын үед хөрс бүтцээ алдан доройтож, үржил шимгүй болдог учир органик агууламжийг нэмэгдүүлэх, ус хадгалах, барих чадварыг нэмэгдүүлэхийн тулд малын өтөг, бууцыг нормын дагуу тараан цацах, мөн хөрсний чийгийг хадгалах, салхиар зөөгдсөн ургамлын үрийг тогтоон барих үүднээс өвс, сүрэл зэргийг хадаж шимт хөрстэй хольж дэвсэх
17. Байгаль цаг уурын нөхцөл, хөрс, ургамлын төлөв байдлаас⁵ хамааран байгалийн аясаар ургамалжих чадавхийг үнэлэх (байгалийн аясаар нөхөн сэргэх чадвар өндөр гэж үнэлэгдвэл биологийн нөхөн сэргээлт хийх шаардлагагүй, дунд гэж үнэлэгдвэл хөрсний үржил шимийг нэмэгдүүлэх, тодорхой хэмжээний ургамлын үр тарих, сул гэж үнэлэгдвэл биологийн нөхөн сэргээлтийг цогцорор нь хийх шаардлагатай. Гэхдээ байгалийн бүс бүслүүрийн онцлогоос үүдэн тухайлбал, говийн нөхцөлд ургамлын бүрхэвч сийрэг, хур тунадас хангалтгүй, шимт хөрсний олдоц муу тул биологийн нөхөн сэргээлтийн хүрээнд хийгдэх үйл ажиллагаа хязгаарлагдмал болох талтай)
18. Биологийн нөхөн сэргээлтэнд ашиглах ургамлын төрөл зүйл нь тухайн экологийн бүс болон орон нутгийн орчны нөхцөл зэрэгт тохирсон байх шаардлагатай
19. Нөхөн сэргээлтийн ажил хийхийн өмнө талбайд ажиллах ажилтнуудад хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын талаар сургалт явуулах, хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах, нурах, унах эрсдэлтэй газруудад тууз татаж тэмдэгжүүлэх гэх мэт арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
20. Нөхөн сэргээлт хийсэн сумын Засаг даргын тушаалаар томилогдсон ажлын хэсэг үнэлгээ хийж үр дүнг хүлээн авч, цаашид хяналт тавих

⁵ Дорноговь аймгийн нутгийн өмнөд хэсэг Төв Азийн хуурай бүс нутгийн уур амьсгалын нөлөөнд орших говь, хойд хэсэг нь Дагуур Монголын хээрийн залгаа хуурай хээр

6. ХАВСРАЛТ

6.1. Улаанбадрах сумын Засаг даргаас ирүүлсэн албан тоот

6.2. ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН УРГАМАЛЖИЛТЫН ИНДЕКС (2014-2018, 2020 ОНЫ 6-8 ДУГААР САРЫН ДУНДАЖ) ҮР ДҮН

Дорноговь аймгийн ургамалжилтын индекс (2014-2018, 2020 оны 6-8 дугаар сарын дундаж)

2021-10-27 ЖЭМР ХХК

Танилцуулга

- Ногоон ургамал улаан долгионы цацрагийг шингээж, навч нь ойрын нил улаан туяа цацруулдаг зүй тогтолд үндэслэгдсэн Ургамалжилтын индекс (NDVI¹)-ийн утгаар үс, хөрс, ургамал, ойг ялгах боломжтой.
- Ургамалжилтын индекс (УИ) ой шүгүй, баян бүрд, гол, нугын өтгөн ургамалтай газарт хамгийн их, уулын хөндий, талын бэлчээрт дунд зэрэг, сийрэг ургамал, нүцгэн хөрс, үстай газарт хамгийн бага утгатай байдаг.
- Дорноговь аймгийн нийт нутгийн ургамалжилтын индексийн зургийг TERRA хиймэл дагуулын МОДИС багажийн 2014-2018, 2020² оны 6-8 дугаар сарын дундаж мэдээгээр хийж, Уул үүрхай, ашигт малтмалын кадастрын 2018, 2021 оны мэдээнээс хайгуул, ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайн хилийг³ нэмээд энэ альбомд аймаг болон сум тус бүрээр үзүүлэв. Эдгээр оноос 2020 он зуншлага сайтай, эвдэрсэн газар ялгарах нь илүү байх магадлалтай тул 2020 оны аймаг, сум тус бүрийн зургийг томоор хийсэн.
- Альбомд орсон зургуудад УИ-ийн бага утгыг улаан хүрнээс, шар өнгө хүртэл олон өнгөөр ялгасан. Эвдэрч доройтсон, ургамалгүй болсон газрын УИ-ийн утга 0.20-оос бага байх магадлалтай. 0.20-оос дээш утгыг цайвар ногооноос гүн ногоон өнгөөр ялгасан.

	<0.05		0.11-0.12		0.20-0.25
	0.05-0.07		0.12-0.14		0.25-0.30
	0.07-0.10		0.14-0.16		0.30-0.35
	0.10-0.11		0.16-0.20		0.35

- Цаашид орон зайн ялгах чадвар сайтай Sentinel-2 хиймэл дагуулын олон сүвгийн мэдээллийг ашиглан хөрсний болон биофизикийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж доройтсон газрыг ялгах туршилт хийнэ.

¹ NDVI: Normalized Difference Vegetation Index

² 2019 оны мэдээ алдаатай тул энд оруулаагүй

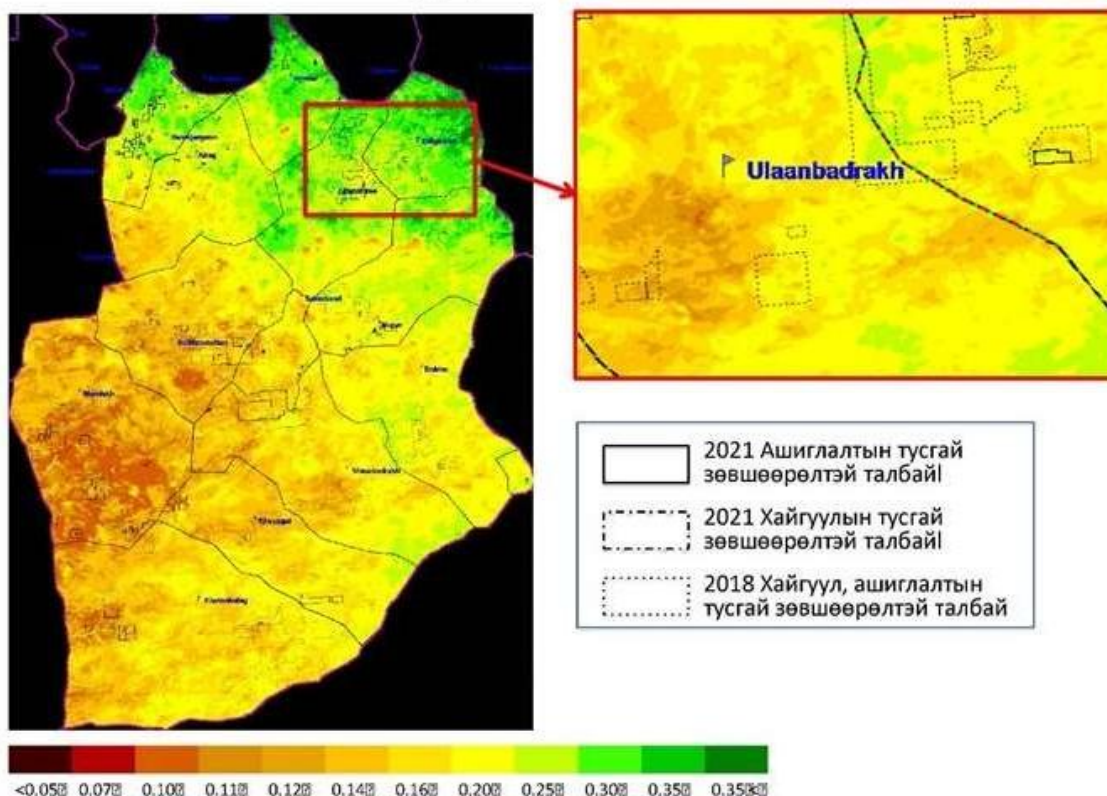
³ Хайгуул, ашиглалтын талбай гэж ялгасан нь

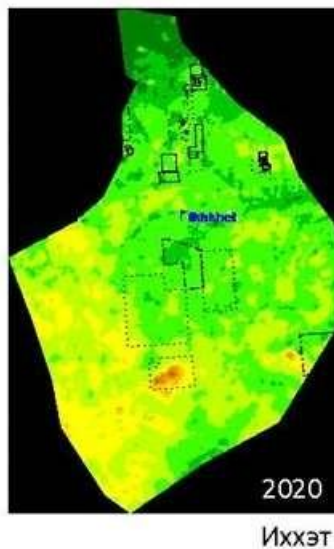
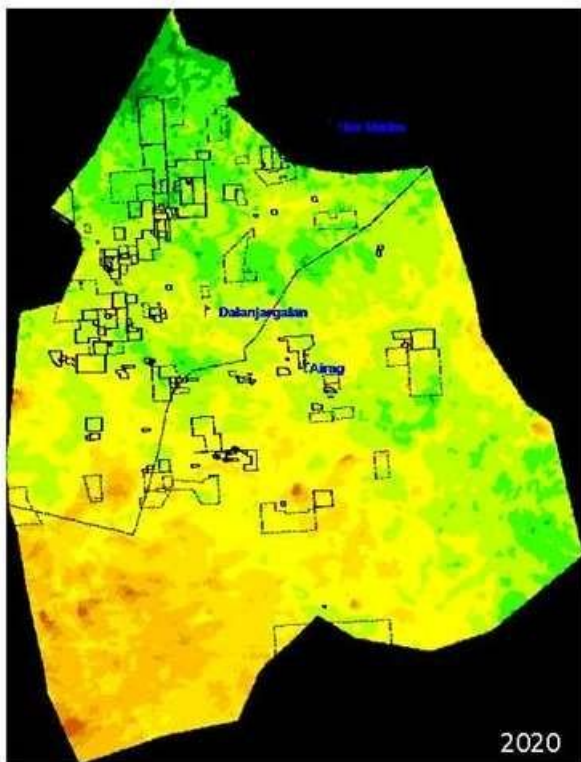
2021 оны мэдээ, ялгаагүй нь 2018 оны мэдээ

УРГАМАЛЖИЛТЫН ИНДЕКС 2020 ОН

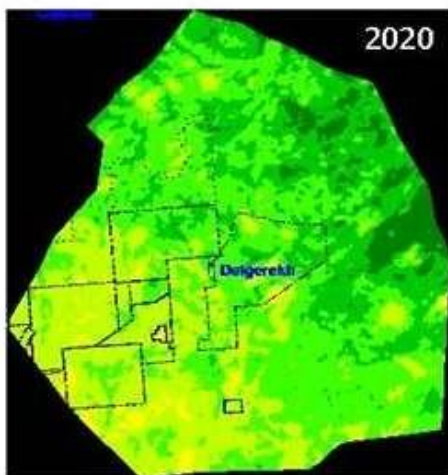
Дорноговь аймаг

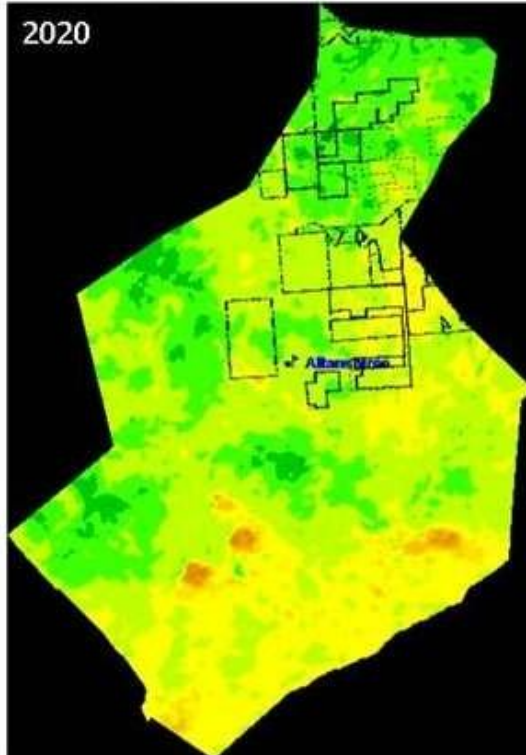

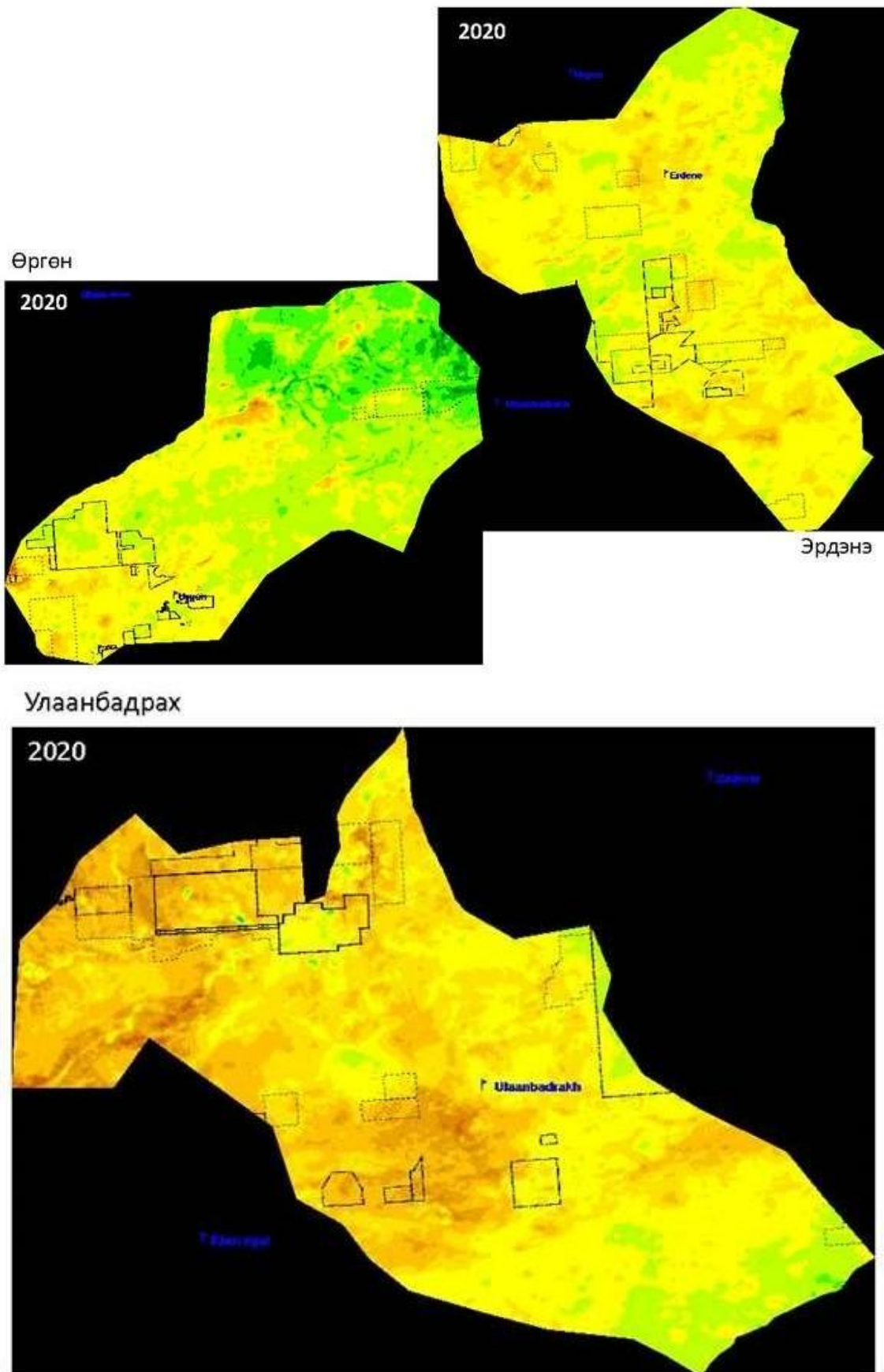
Айраг, Даланжаргалан

Дэлгэрэх

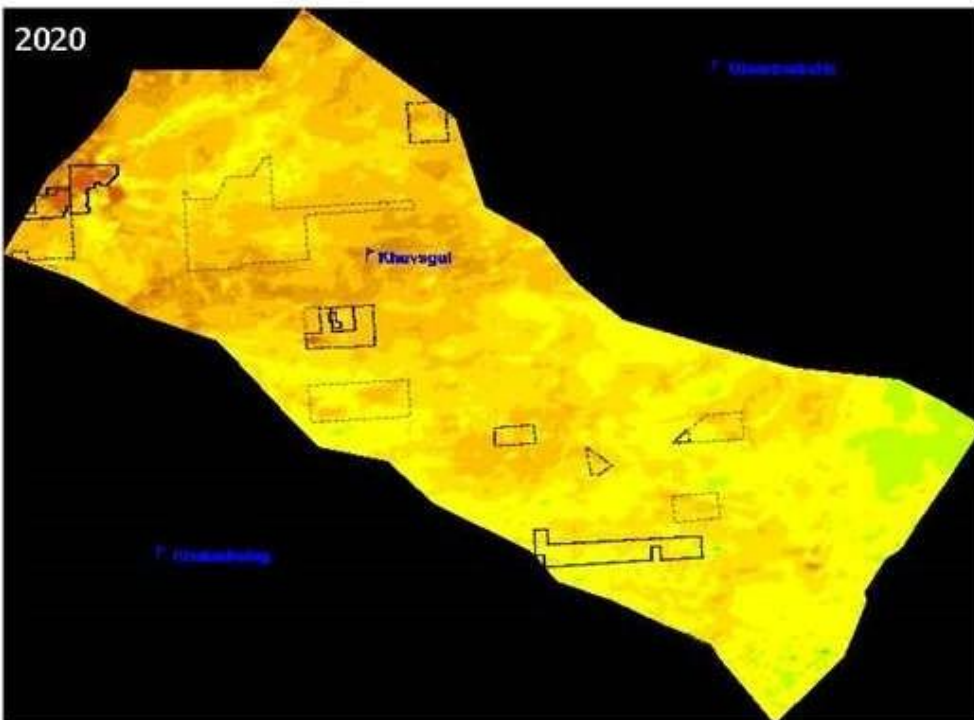

Алтанширээ

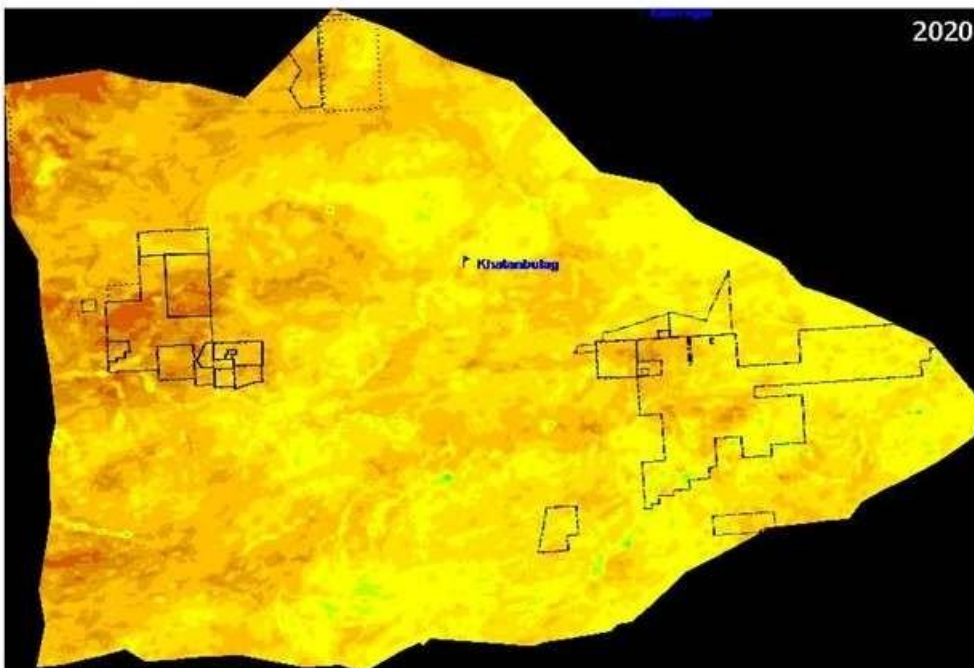

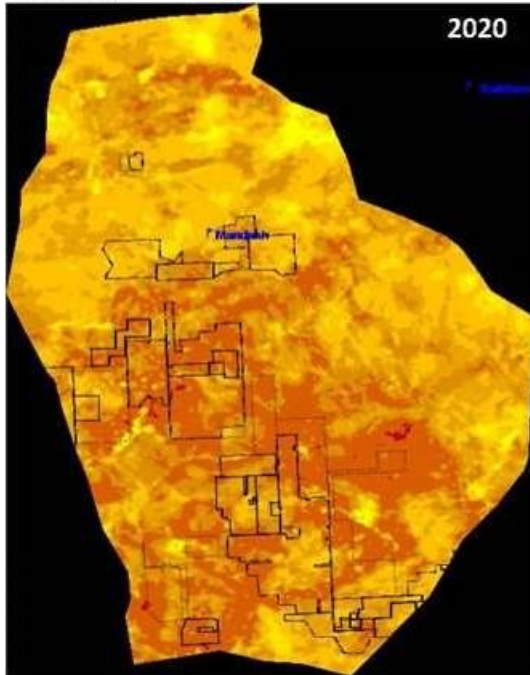
Хөвсгөл

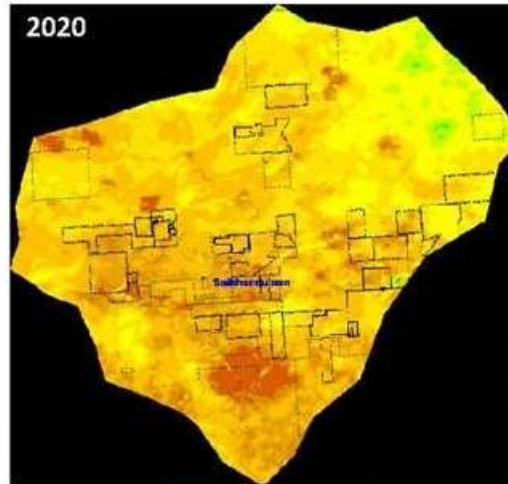
Хатанбулаг

Мандах

2020

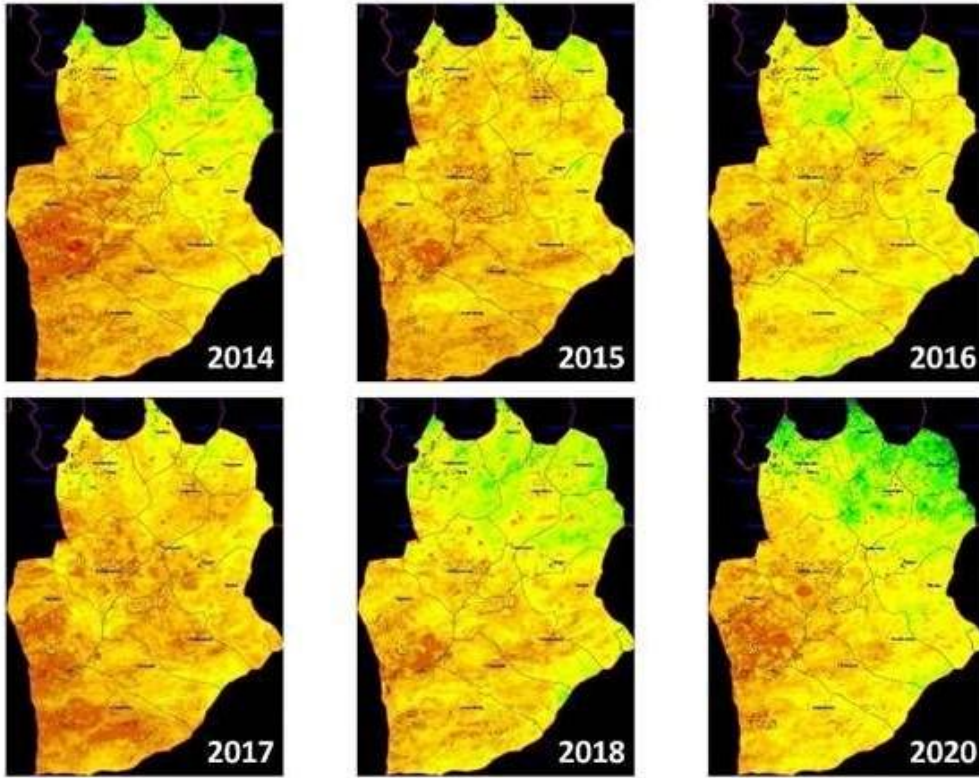
Сайхандулаан

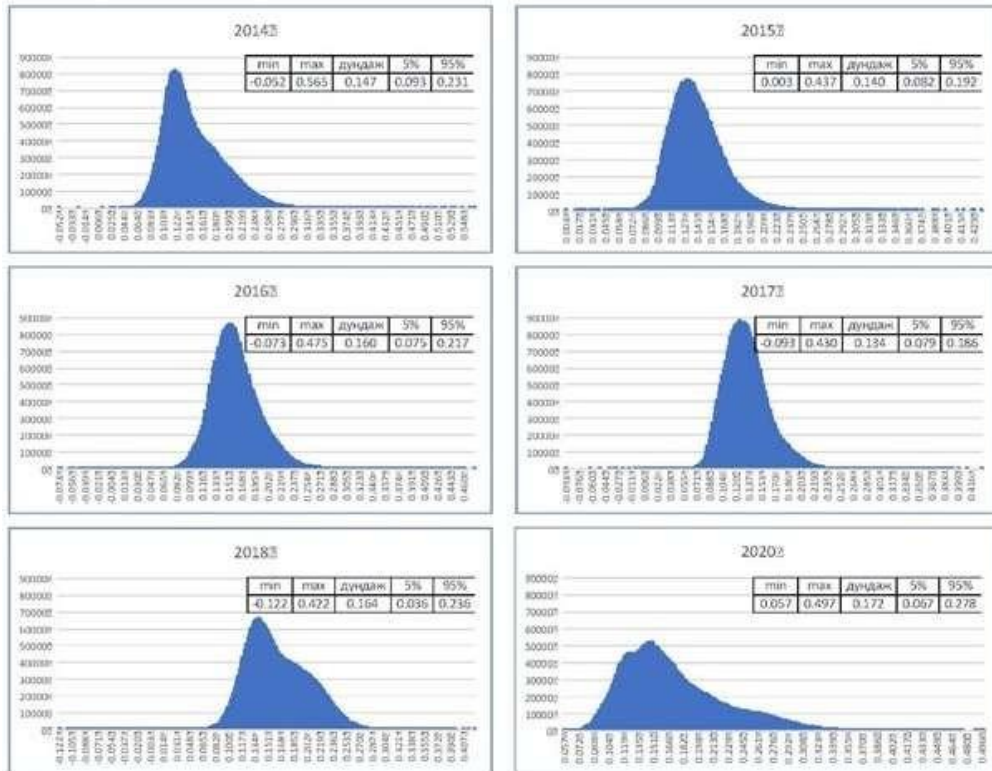
Сайншанд

УРГАМАЛЖИЛТЫН ИНДЕКС 2014-2018, 2020 ОН

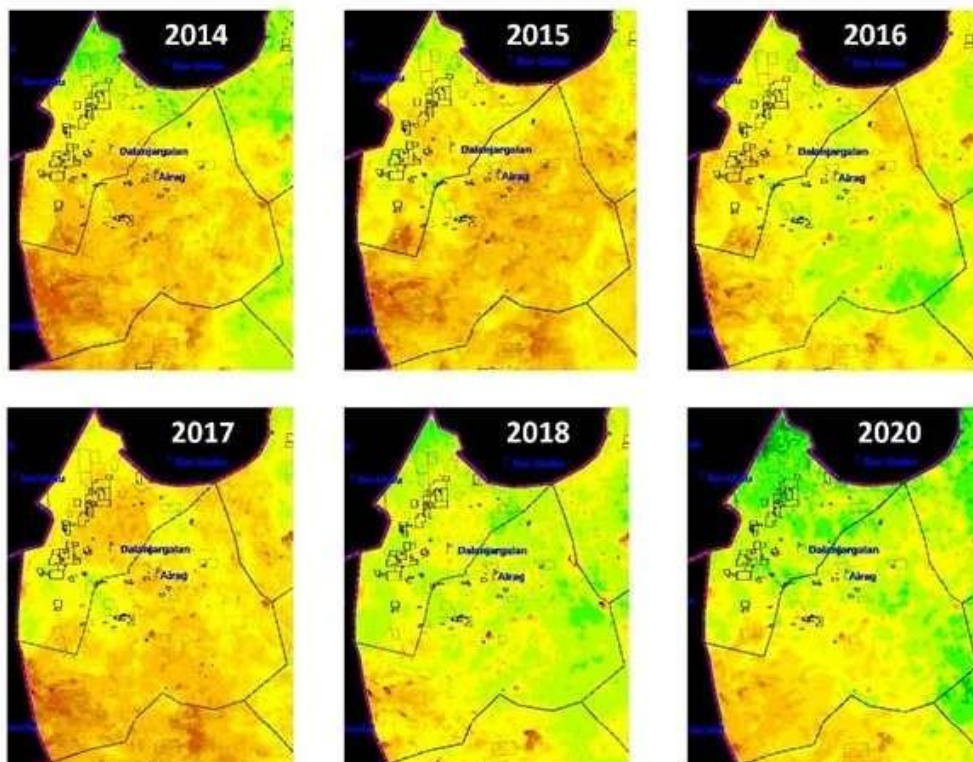
Дундговь аймаг

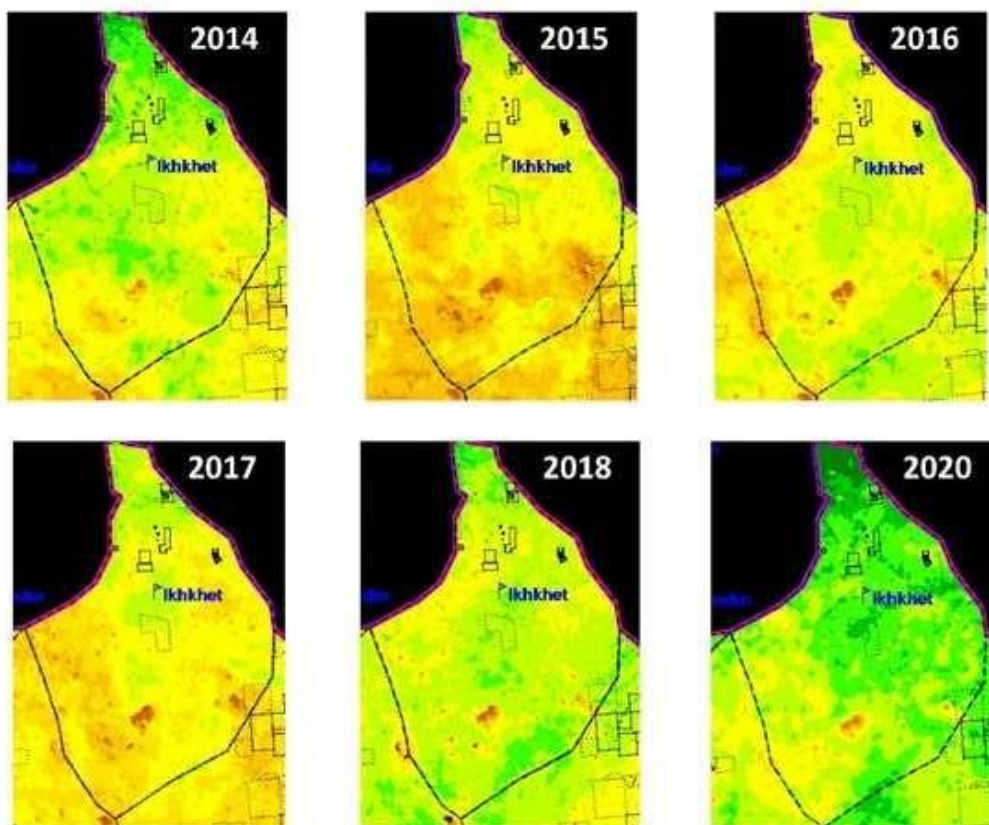
Дорноговь аймаг: Давтагдлын график

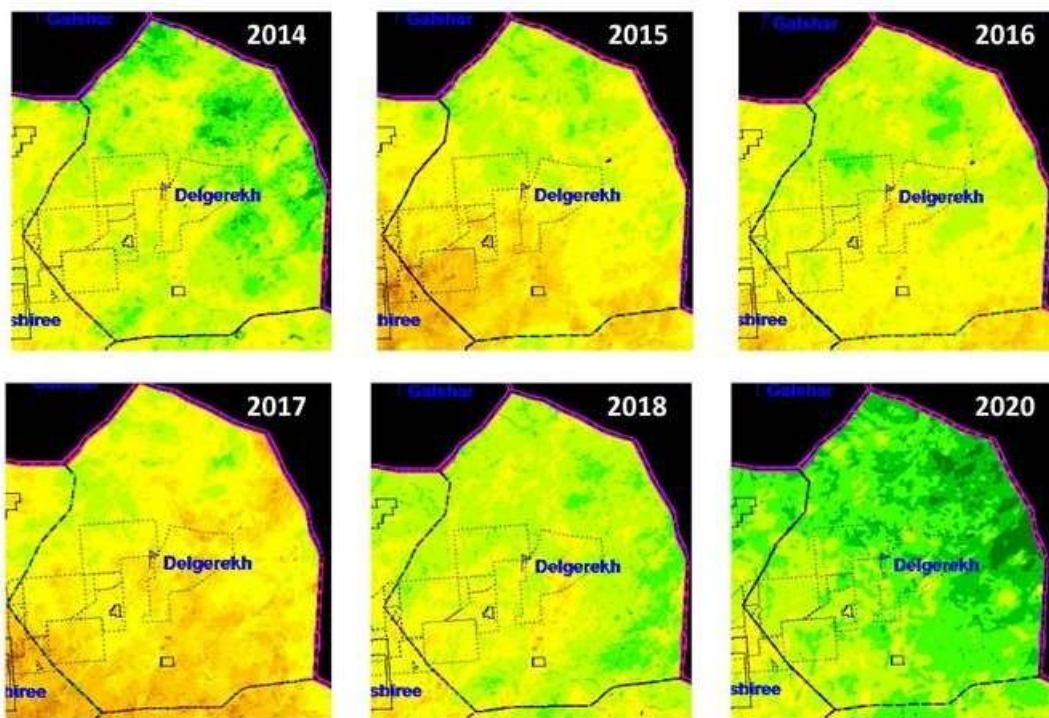
1-2. Айраг, Даланжаргалан сум

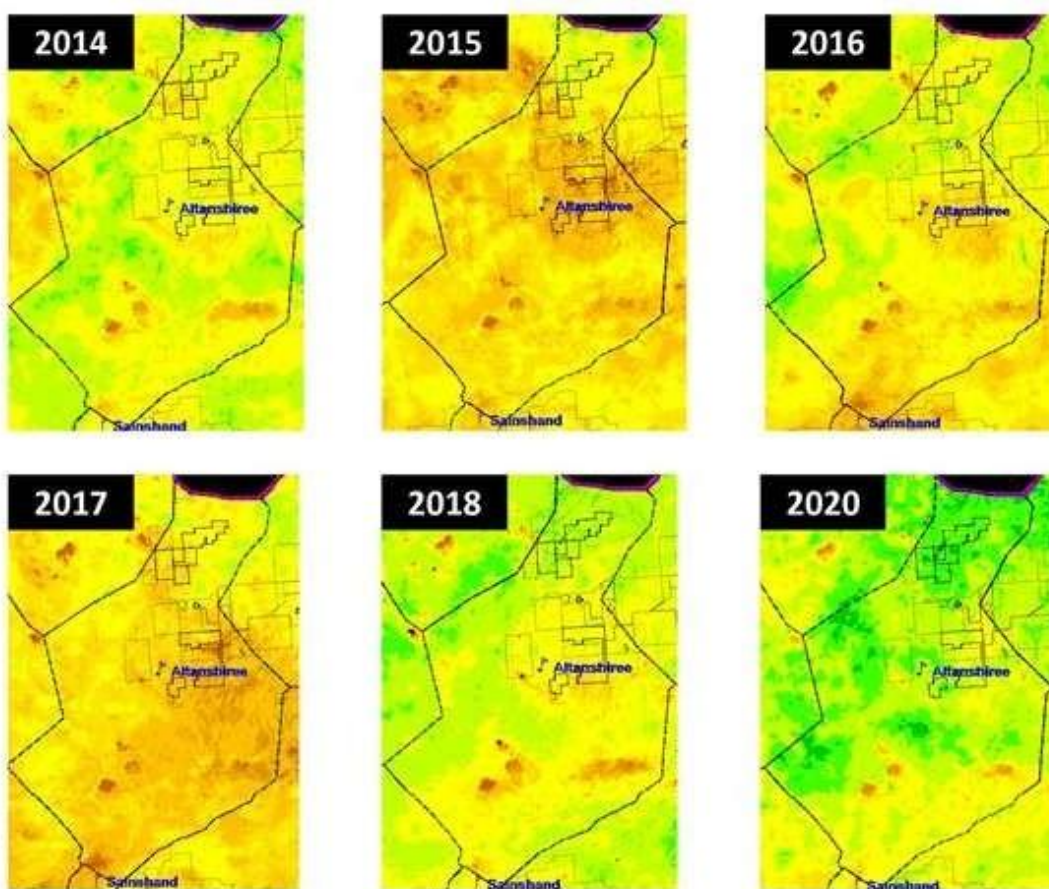
3. Их хэт

4. Дэлгэрэх

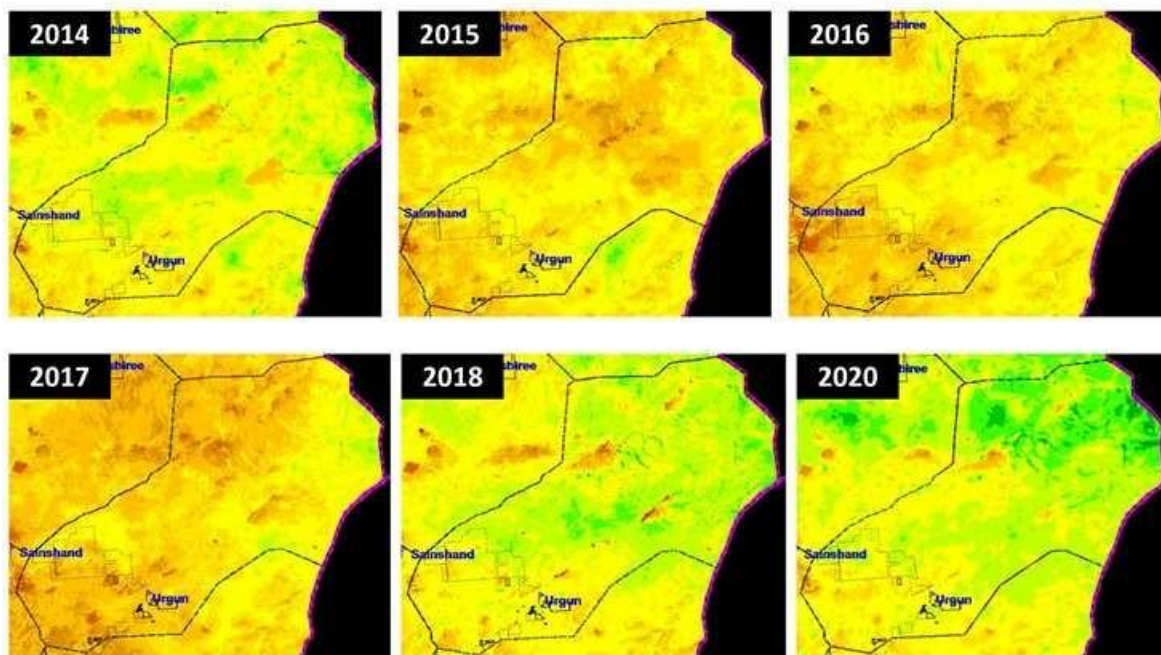

5. Алтанширээ

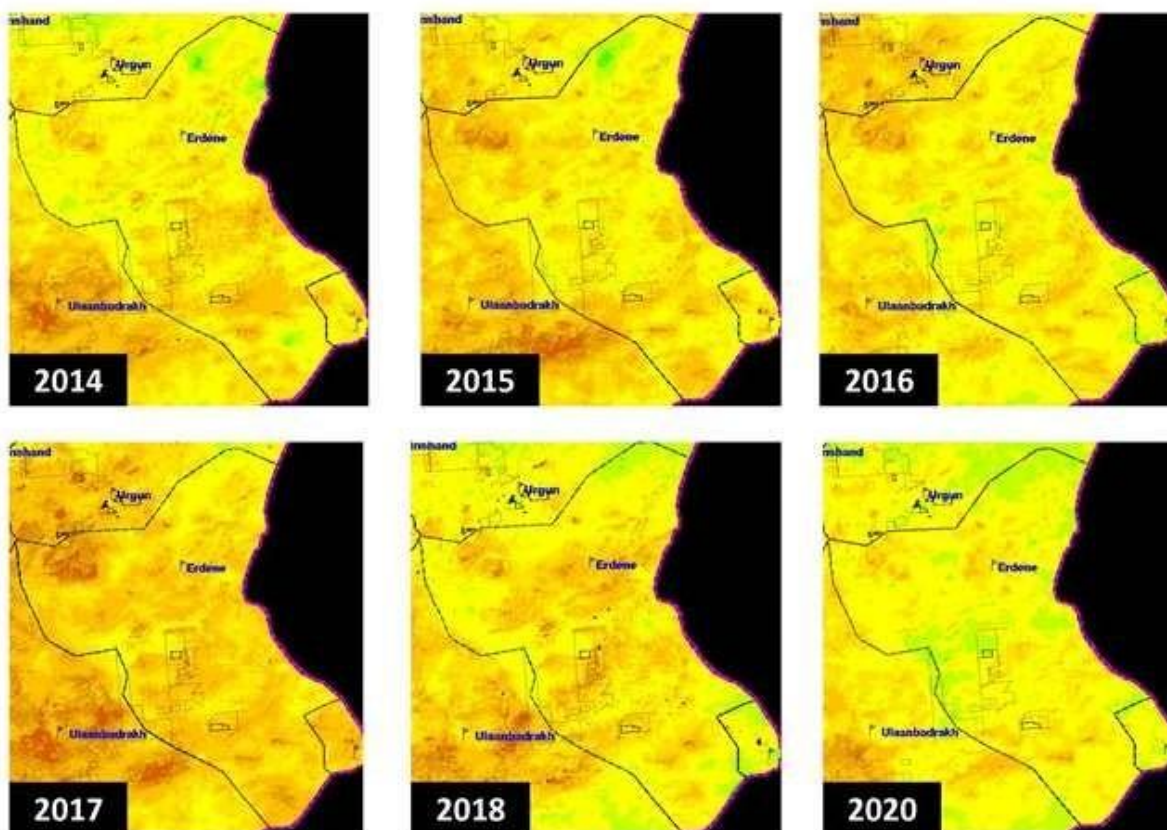

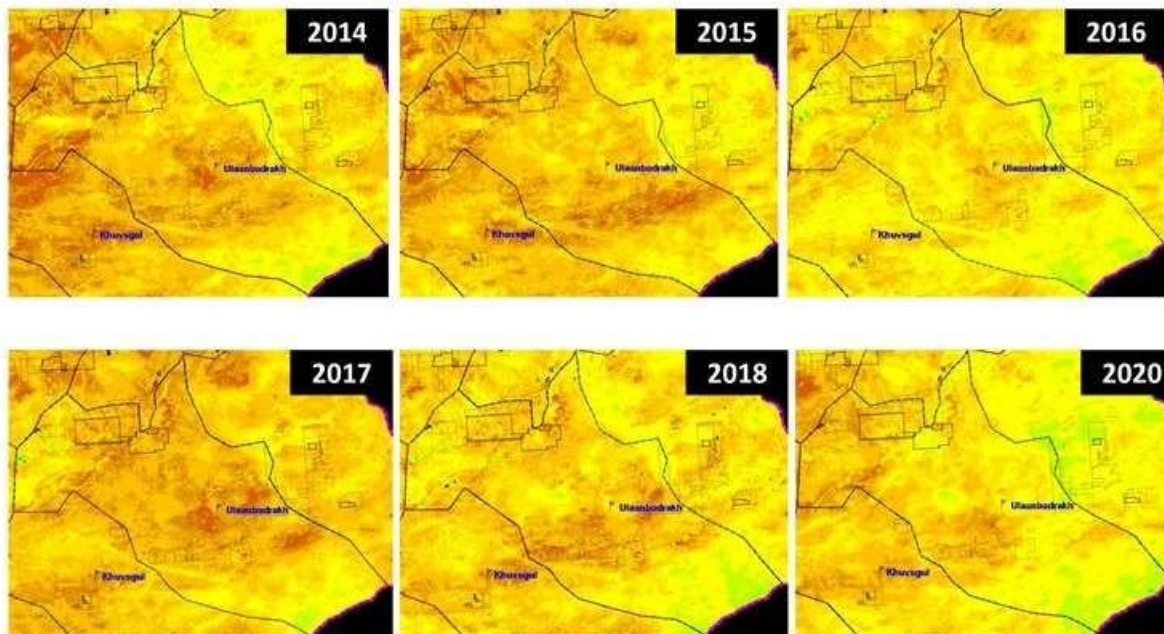
6. Өргөн

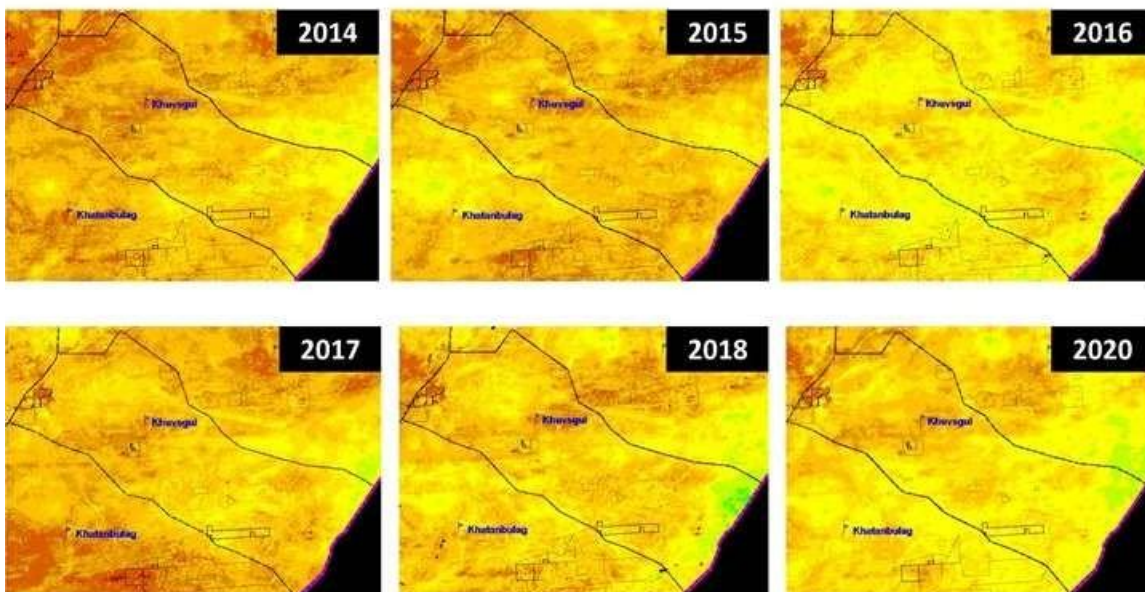
7. Эрдэнэ

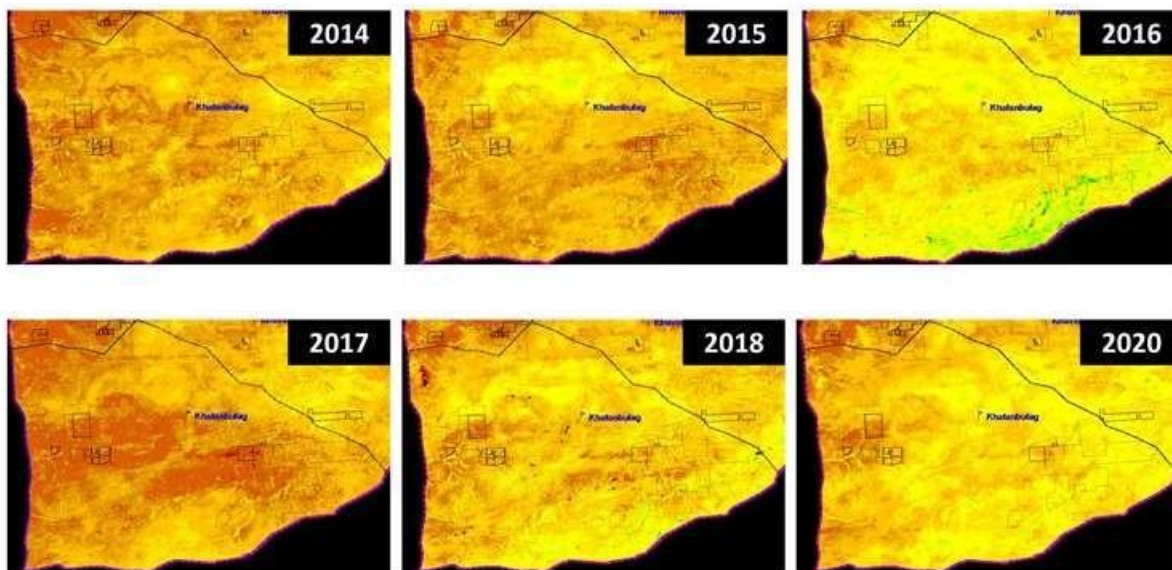
8. Улаанбадрах

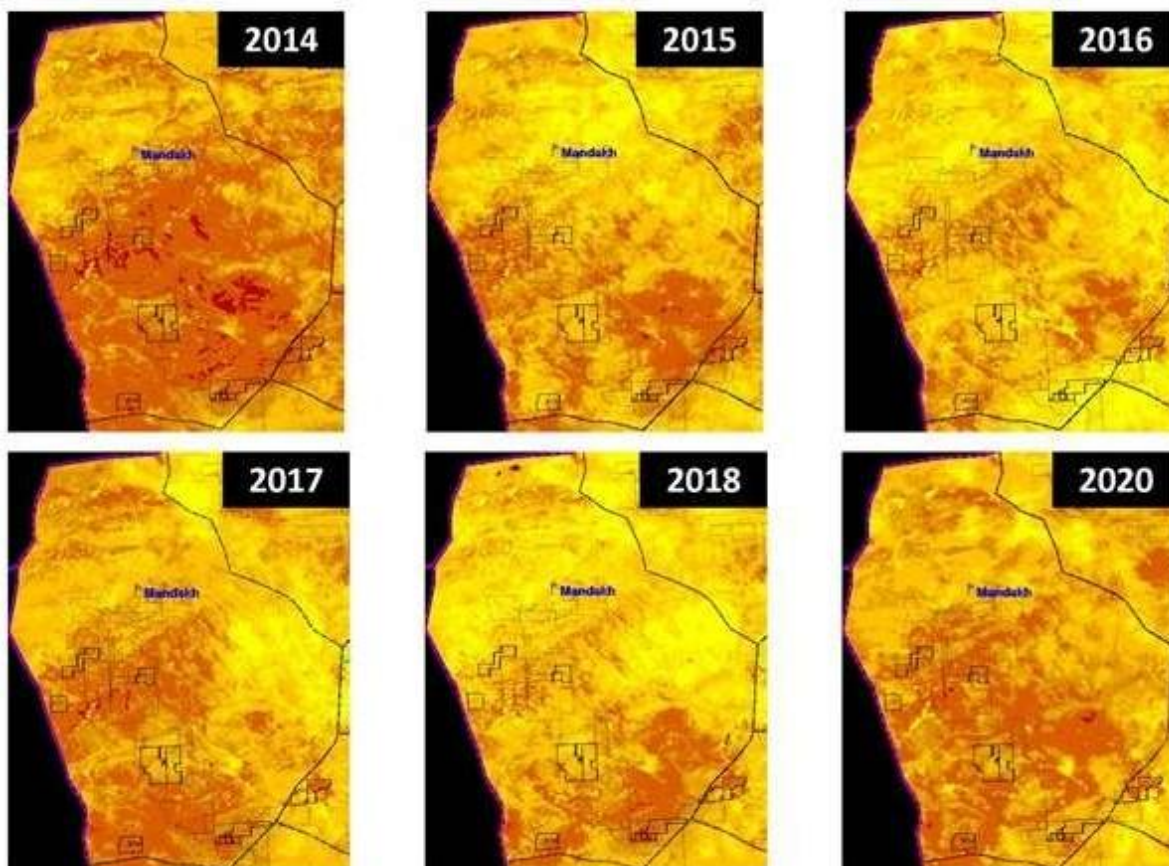
9. Хөвсгөл

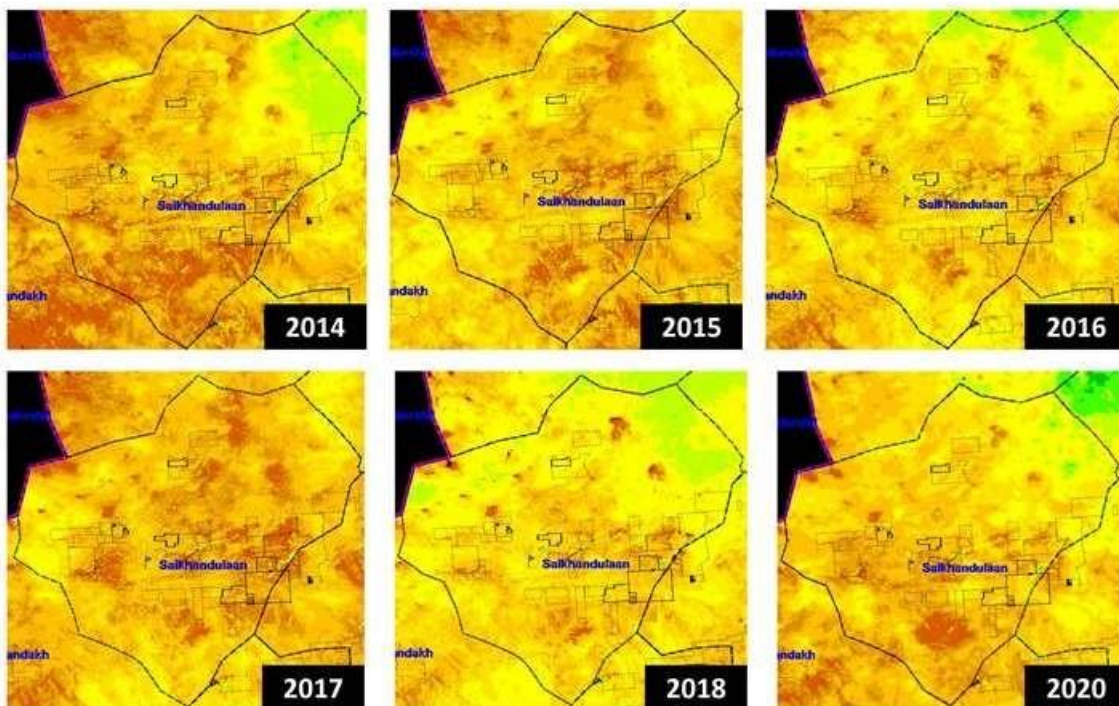
10. Хатанбулаг

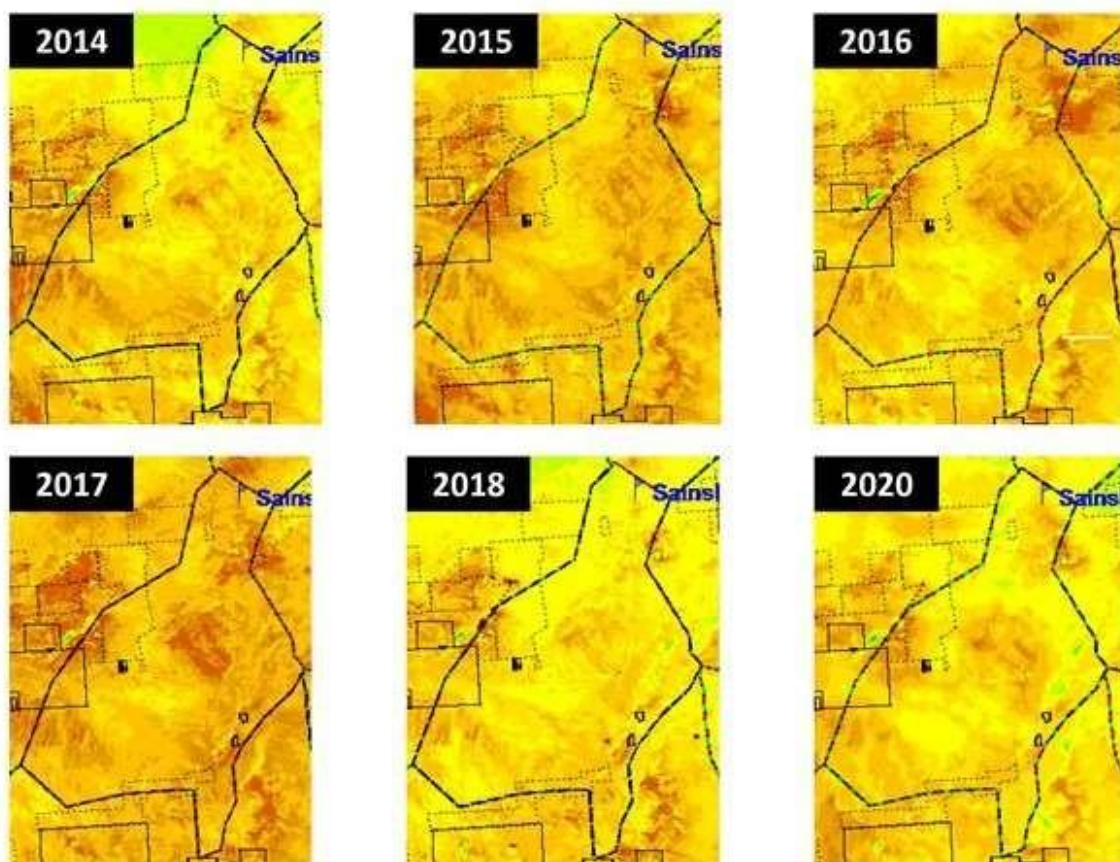
11. Мандах

12. Сайхандулаан

13. Сайншанд

6.3. ЭВДЭРСЭН ГАЗРЫН ТООЛЛОГО БҮРТГЭЛ

№	Багийн нэр	Газрын нэр	Эвдэрсэн газрын ангилал
Сайхандулаан			
1	Жаргалант баг	Хар овоо	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
2	Жаргалант баг	Хар овоо	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
3	Жаргалант баг	Жаргалант судаг	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
4	Жаргалант баг	Улаан тойром баруун шанаа	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
5	Жаргалант баг	Улаан тойром зүүн шанаа	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
6	Өлзийт баг	Баянхошууны сайр Холахонд	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
7	Өлзийт баг	Тольт	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
8	Өлзийт баг	Бичигт ийн хадны баруун зүүн урд	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
9	Өлзийт баг	Бичигт зүүн 2	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
10	Улаан шороот баг	Гэр хад	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
11	Улаан шороот баг	Цац	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
12	Улаан шороот баг	Модны бууц	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
13	Улаан шороот баг	Бичигт зүүн 1	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
14	Цохио баг	Миниушиши ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Мандах			
1	Өехий баг	Үхэр чулуут	Нөхөн сэргээсэн
2	Өехий баг	Элстэй	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
3	Өехий баг	Ногоон чулуут	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
4	Өехий баг	Хар майхан	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
5	Баянхошуу баг	Нарийн худаг	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
6	Алхантаг баг	Үнэгэд	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
7	Баянхошуу-Алхантаг баг	Хошуу хонд	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
8	Алхантаг баг	Хэмхдэг	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
9	Алхантаг баг	"Их говь энерги" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
10	Алхантаг баг	"Эрдэнэс цагаан суварга" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
11	Алхантаг баг	"Монголын төмөр зам" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Хатанбулаг			
1	Агаруут баг	Цагаан хад	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
Хөвсгөл			
1	Эмт баг	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
2	Эмт баг	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
3	Эмт баг	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
4	Эмт баг	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
5	Эмт баг	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон

6	Эмт баг	Аман ус "Саруулсайн" ХХК	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
7	Жавхлант 1-р баг	"Си Өү Эй Эл" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
8	Жавхлант 1-р баг	"Сора интернэшнл" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Улаанбадрах			
1	Аргалант 3-р баг	Бадрах Энержи ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Эрдэнэ			
1	Бүрдэнэ 1-р баг	Хунхат	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
Өргөн			
1	Сүмбэр баг	Хонгор толгой	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
2	Сүмийн булаг	Хавцгай	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
3	Сүмийн булаг	Хавцгай	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
4	Сүмийн булаг	Адуун чулуу	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
5	Сүмийн булаг	Түшлэг	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
6	Сүмийн булаг	Шавгийн хошуу (Сэнс)	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
7	Сүмбэр 2-р баг	Монцемент буйлдинг материал	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
8	Сүмийн булаг	Ялгуун интернэшнл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Сайншанд			
1	Зүүнбаян баг	Нүхэн бууц	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
2	Зүүнбаян баг	Нүхэн бууц	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
3	Зүүнбаян баг	Ухаа	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
4	6-р баг	Эмнэлгийн урд	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
5	7-р баг	Далайн хөтөл	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
6	8-р баг	Салхин паркийн урд	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
Алтанширээ			
1	4-р баг	Жоншт толгой	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
2	1-р баг	Өмнө бага чулуу	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
3	1-р баг	Цагаан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Дэлгэрэх			
1	Аман шанд баг	Гитийн шанд	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
Айраг			
1	Нүдэн 3-р баг	Хайрт	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
2	Нүдэн 3-р баг	Хайрт	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
3	Нүдэн 3-р баг	Өмнөд алтад	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
4	2-р баг	Алтад	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
5	2-р баг	19-р Илрэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
6	4-р баг	Бор толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн

7	2-р баг	Бор толгой	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
8	2-р баг	Найдвар	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
9	2-р баг	47-ийн гүүр	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
10	1-р баг	Хөх дэл	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
11	1-р баг	Хүрэн	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
12	1-р баг	Бужгар	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
13	1-р баг	Бужгар	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
14	1-р баг	Нэргүй толгой	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
15	1-р баг	Алаг өндөр	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
16	1-р баг	Хормойн бууц	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
17	1-р баг	Баруун цагаан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
18	1-р баг	Баруун цагаан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
19	1-р баг	Баруун цагаан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
20	1-р баг	Цагаан дэлийн агуй	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
21	1-р баг	Баруун цагаан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
22	1-р баг	Жоншт толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
23	1-р баг	Жоншт толгой	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
24	1-р баг	Модот	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
25	1-р баг	Баруун цагаан дэл	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
26	1-р баг	Баруун цагаан дэл	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
27	1-р баг	Цагаан овоо	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
28	1-р баг	Элэгний хүрэн өндөр	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
29	1-р баг	Сөрт	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
30	1-р баг	Яшил	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
31	1-р баг	Хонгорын овоо	Бичил уурхайгаас эвдэрсэн
32	1-р баг	Хонгорын овоо	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
33	1-р баг	Хонгорын овоо	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
34	1-р баг	Хонгорын овоо	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
35	1-р баг	Хонгорын овоо	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлогчдын эвдэрсэн
36	3-р баг	Самартай	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
37	2-р баг	Майхан толгой-2	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
Даланжаргалан			
1	Бичигт 3-р баг	Хонгор-3	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
2	Бичигт 3-р баг	Хонгор-3	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
3	Бичигт 3-р баг	Хонгор-3	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
4	Бичигт 3-р баг	Сэрүүн цагаан	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
5	Бичигт 3-р баг	Майхан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
6	Бичигт 3-р баг	Майхан дэл	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн

7	Бичигт 3-р баг	Майхан дэл	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
8	Бичигт 3-р баг	Майхан дэл	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
9	1-р баг	Холбоо цагаан	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
10	1-р баг	Холбоо цагаан	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
11	1-р баг	Холбоо цагаан	Нөхөн сэргээсэн
12	1-р баг	Адаг ханан	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
13	1-р баг	Дунд ханан	Нөхөн сэргээлт хийгдэж байгаа
14	1-р баг	Антену ард	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
15	1-р баг	Хөтөл улаан	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
16	1-р баг	Бурхант	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
17	1-р баг	Баруун бурхантын ар	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
18	1-р баг	Бурхант	Нөхөн сэргээсэн
19	4-р баг	Шар хоолой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
20	4-р баг	Шар хоолой	Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн
21	2-р баг	Сайхан гашуун	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
22	2-р баг	Зэст	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
23	2-р баг	Бор толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
24	2-р баг	Улаан толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
25	2-р баг	Шовх толгой	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
26	2-р баг	Өнгөт чулуу	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
27	2-р баг	Элдэвийн цагаан өндөр уул	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
28	2-р баг	Элдэвийн цагаан өндөр уул	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
29	1-р баг	Элдэвийн цагаан өндөр уул	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
30	1-р баг	Элдэв	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
31	1-р баг	Хэвтээгийн Шовх толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
32	1-р баг	Далан	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
33	1-р баг	Далан	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
34	1-р баг	Далан	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
35	1-р баг	Цагаан дух толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
36	1-р баг	Цагаан дух толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
37	1-р баг	Цагаан усны духан толгой	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
38	1-р баг	Өлзийт	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
39	1-р баг	Баруун бүс	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
40	1-р баг	Өлзийт-Ухаа	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
Иххэт			

1	2-р баг	Цагаан элгэн "Болор Оюун жонш" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
2	2-р баг	Цагаан элгэн "Жимэнг" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
3	2-р баг	Цагаан элгэн "ХүрэнБэлчир" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
4	2-р баг	Цагаан элгэн "Өнөр Жонш" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
5	2-р баг	Цагаан элгэн "Цагаан Элгэн" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
6	2-р баг	Цагаан элгэн "Төвшин" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
7	2-р баг	Цагаан элгэн "Төвшин" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
8	2-р баг	Цагаан элгэн "Төвшин" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
9	2-р баг	Цагаан элгэн "Борж Овоот" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
10	2-р баг	Цагаан элгэн "Төвшин" ХХК	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн
11	2-р баг	Цагаан чулуут	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
12	2-р баг	Ухаа Овоо 2	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдрэлд орсон
13	2-р баг	Хашаат	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
14	2-р баг	Хашаат	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
15	2-р баг	Хамар ус	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
16	1-р баг	Зүүн цагаан дэл	Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн
17	1-р баг	Зүүн цагаан дэл	Хариуцах эзэнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн талбайгаас эвдэрсэн

Эвдэрсэн газрын мэдээлэл																			
Д/д	Сумын тоо	Эвдэрсэн газрын байршлын тоо	Эвдэрсэн газрын тоо	Нийт талбай, га	Ашиглалт, хайгуулын улмаас эвдэрсэн талбайн хэмжээ		Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолтоос эвдэрсэн газрын талбайн хэмжээ		Хариуцахээнтэй буюу тусгай зөвшөөрөлтэй ААН-ийн эвдэрсэн талбайн хэмжээ		Тусгай зөвшөөрөлтэй ААН ашиглаж байгаад хаяад явсан эвдэрсэн талбайн хэмжээ		Бичил уурхайгаас эвдэрсэн талбайн хэмжээ		Гар аргаар ашигт малтмал олборлогчдын эвдэрсэн талбайн хэмжээ		Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ		Нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоо
					га	м³	га	м³	га	м³	га	м³	га	м³	га	м³	га	м³	
1	Айраг	37	452	493	141	51,871	100	3,048,271	243	2,502,463	1	19,658	2	-	5	44,292	-	-	1,886,094,688
2	Алтанширээ	3	119	13	11	240,791	-	-	2	6,839	-	-	-	-	-	-	-	-	67,107,331
3	Даланжаргалан	40	710	1,029	83	51,759	-	-	901	2,491,469	29	-	-	-	15	101,121	2	-	387,212,257
4	Дэлгэрэх	1	93	8	-	-	8	127,405	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30,834,873
5	Их хэт	17	279	359	2	44,777	-	-	112	-	245	20,527,211	-	-	-	-	-	-	3,805,366,311
6	Мандах	11	33	12	0	-	6	-	2	-	-	-	-	-	4	13,906	1	-	46,273,538
7	Өргөн	8	59	113	-	-	55	378,732	58	445,599	-	-	-	-	-	-	-	-	446,546,097
8	Сайншанд	6	24	12	-	-	7	300,722	-	-	4	108,347	-	-	-	-	-	-	48,932,382
9	Сайхандулаан	14	174	23	-	-	-	-	0	-	12	12,914	-	-	11	66,192	-	-	113,609,833
10	Улаанбадрах	1	7	12	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Хатанбулаг	1	21	3	3	111,173	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44,240,615
12	Хөвсгөл	8	23	1,448	0	2,294	-	-	1,447	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,338,973
13	Эрдэнэ	1	46	20	-	-	-	-	-	-	20	254,495	-	-	-	-	-	-	117,821,184
Нийт		148	2,040	3,545	240.8	502,665	176	3,855,130	2,777	5,446,370	311	20,922,625	2	-	35	225,511	3.05	-	6,995,378,082

6.4. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТЭНД АШИГЛАХ ТЕХНИК, ТОНОГ ТӨХӨӨРӨМЖИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нөхөн сэргээлтэнд ашиглах техник, тоног төхөөрөмжийн үзүүлэлт

Дорноговь аймгийн эвдэрсэн газрын хохирлын үнэлгээг гаргахдаа нийт уул уурхайн компаниуд нөхөн сэргээлтэнд ашигладаг тоног төхөөрөмжийн жагсаалтыг дор үзүүлэв. Үүнд:

1. Ковш марк: ZL30, хөдөлгүүрийн багтаамж: 9726 см³, хутгах хэмжээ: 3 м³, 1 мөтө/цагт: 15 л
2. Бульдозер марк: D&R, 1 мөтө/цагт: 45 л

Нөхөн сэргээлтэнд ашиглагдах техник хэрэгслийн цагийн бүтээлийг дараах байдлаар тооцоо.

Тооцоонд орсон зарим тогтмол нэгж:

K_c – хөрс сийрэгжилтийн коэффициент -1,05

$K_{ца}$ – цаг ашиглалтын коэффициент – 0,85

Чулуулгийг түрэх үеийн бульдозерийн цагийн бүтээлийг доорхи томъёогоор тооцно.

$$Q_{ц} = \frac{3600 \cdot V \cdot a \cdot K_{ца} \cdot K_{и}}{T \cdot K_c} = \frac{3600 \cdot 11,7 \cdot 0,7 \cdot 0,85 \cdot 1,1}{40,3 \cdot 1,05} = 651,5 \text{ м}^3/\text{цаг}$$

$$T = 5 + 50 \cdot 2 / 10,8 \cdot 3,6 + 2 = 40,3 \text{ сек}$$

Энд: V – бульдозерийн түрэх призмийн эзэлхүүн

a – чулуулгийн алдагдал тооцох коэффициент

$K_{ца}$ – цаг ашиглалтын коэффициент

$K_{и}$ – гадаргын налуу тооцох коэффициент

T – мөчлөгийн хугацаа

K_c – сийрэгжилтийн коэффициент

2. Нөхөн сэргээлтийн зардлын тооцоо

Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлын тооцоог Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны 03-р сарын 30-ны өдрийн А-138 дугаар тушаалаар батлагдсан “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-аар тооцно.

2.1. Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал

Эвдэрдэж орхисон талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн хувьд үржил шимт хөрсөөр хучих, нягтаршуулах ажил хийнэ. Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлыг үржил шимт хөрсөөр хучих, нягтруулах ажлын зардлаар тооцно.

Эвдэрсэн талбайг хэлбэржүүлэх ажлын зардал

1м³ хэлбэржүүлэх ажлын хэмжээ нь тооцох зардал

Хүснэгт 1. Бульдозероор хэлбэржүүлэх ажлын зардал

Зардлын нэр	Томъёо	Бодолт
Тэгшгэх ажлын хэмжээ, м ³	$V_{нл}$	1
Чулуулгийг түрэх үеийн бульдозерийн бүтээл, м ³ /цаг	$Q_{ц} = \frac{3600 \cdot V \cdot a \cdot K_{ца} \cdot K_{и}}{T \cdot K_c}$	651,5
Нийт ажиллах хугацаа, цаг	$T = \frac{S_{нийт}}{S \cdot K_{эж}}$	0.019
Түлш, ШГМ-ын зардал, төг	$C_{эм} = T \cdot T_{з} \cdot 1,15 \cdot P_{эм}$	278.0
Сэлбэг, төг	$C_{сб} = XO_{сб} \cdot k \cdot t / \Gamma_k$	-
Цалингийн зардал, төг	$C_{ц} = T \cdot Ц_{ц}$	17.4
Нийгмийн даатгалын шимтгэл, төг	$C_{ндг} = C_{ц} \cdot 0,13$	2.3
Элэгдэл, хорогдлын зардал, төг	$C_{элг} = XO_{элг} \cdot H_{э} \cdot t / \Gamma_{э}$	-
Нийт зардал, төг		297.7

1.0 м³ болон 1.0м² чулуулгийг хэвгийжүүлэх ажлын өөрийн өртөг	$a = C_{\text{нөт}} / V$	297.7
---	--------------------------	-------

Нөхөн сэргээлт хийгдэх талбайг тэгшилэх ажлын зардал

Эвдэрсэн газрын хэлбэржүүлэлт хийсэн нийт талбайг тэгшино. Тэгшлэх талбайн 1м³ хэмжээтэй газар шорооны ажлын зардал.

Хүснэгт 1. Бульдозероор тэгшилэх ажлын зардал

Зардлын нэр	Томъёо	Бодолт
Тэгшлэх ажлын хэмжээ, м³	$V_T = S_{\text{талбай}} \cdot h \cdot k_c$	1
Талбайг тэгшлэх үеийн бульдозерийн бүтээл, м²/цаг	$Q_{\text{д}} = 3600 \cdot L \cdot (L \cdot \sin \gamma - b) \cdot K_{\text{д}} \cdot n \cdot \left(\frac{1}{v} + t\right)$	$Q_{\text{д}} = 3600 \cdot 250 \cdot (1.17 \sin 30 - 0.4) \cdot 0.85 \cdot 2 \cdot \left(\frac{250}{100} + 60\right) = 1132.2 \text{ м}^2 / \text{цаг}$
Нийт ажиллах хугацаа, цаг	$T = V_T / Q_{\text{д}} \cdot K_{\text{ж}}$	0.0011
Түлш, ШПМ-ын зардал, төг	$C_{\text{тл}} = T \cdot T3_{\text{т}} \cdot 1.15 \cdot P_{\text{тл}}$	160.0
Сэлбэг, төг	$C_{\text{с}} = XO_{\text{с/тл}} \cdot k \cdot t / T_{\text{с}}$	-
Цалингийн зардал, төг	$C_{\text{ц}} = T \cdot Ц_{\text{ц}}$	10
Нийгмийн даатгалын шимтгэл, төг	$C_{\text{нш}} = C_{\text{ц}} \cdot 0.13$	8.0
Элэгдэл, хорогдлын зардал, төг	$C_{\text{эл}} = XO_{\text{эл}} \cdot H_{\text{эл}} \cdot t / T_{\text{эл}}$	-
Нийт зардал, төг		171.3
1.0 м³ хөрс тэгшилэх ажлын өөрийн өртөг	$a = C_{\text{нөт}} / V$	Эзэлхүүнээр: $a = 171.3 \text{ төг/м}^3$ Талбайгаар: $A = 304153.5 \text{ төг/га}$

Тэгшилсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих ажлын зардал

Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг 1 м³ шимт хөрсөөр хучих зардлын тооцоо.

Хүснэгт 2. Шимт хөрсөөр хучих ажлын зардал

Зардлын нэр	Томъёо	Бодолт
Хучих ажлын хэмжээ, м³	$V_T = S_{\text{талбай}} \cdot h \cdot k_c$	1
Утгуурт ачигчийн цагийн бүтээл, м³/цаг	$Q_{\text{уАч}} = \frac{3600 \cdot K_{\text{ца}} \cdot E_{\text{ач}} \cdot K_{\text{уд}} \cdot \gamma}{\left(t + 3.6 \left(\frac{L_{\text{д}}}{v_{\text{д}}} + \frac{L_{\text{с}}}{v_{\text{с}}}\right) + t\right) \cdot K_{\text{с}}}$	$Q_{\text{уАч}} = \frac{3600 \cdot 0.85 \cdot 3 \cdot 1.1 \cdot 1.8}{\left(45.5 + 3.6 \left(\frac{100}{11.3} + \frac{100}{16}\right) + 3\right) \cdot 1.05} = 159.5$
Нийт ажиллах хугацаа, цаг	$T = V_T / Q_{\text{уАч}} \cdot K_{\text{ж}}$	0.0078
Түлш, ШПМ-ын зардал, төг	$C_{\text{тл}} = T \cdot T3_{\text{т}} \cdot 1.15 \cdot P_{\text{тл}}$	378.5
Сэлбэг, төг	$C_{\text{с}} = XO_{\text{с/тл}} \cdot k \cdot t / T_{\text{с}}$	-
Цалингийн зардал, төг	$C_{\text{ц}} = T \cdot Ц_{\text{ц}}$	71.2
Нийгмийн даатгалын шимтгэл, төг	$C_{\text{нш}} = C_{\text{ц}} \cdot 0.13$	9.3
Элэгдэл, хорогдлын зардал, төг	$C_{\text{эл}} = XO_{\text{эл}} \cdot H_{\text{эл}} \cdot t / T_{\text{эл}}$	-
Нийт зардал, төг		459.0
1.0 м³ шимт хөрс ачиж гэвэрдлэх ажлын өртөг	$a = C_{\text{нөт}} / V$	$a = 459 \text{ төг/м}^3$

Нягтаршуулах ажлын зардал

Биологийн нөхөн сэргээлтэнд болтгэн нөхөн сэргээх талбайг скреперээр нягтаршуулна. 1 м³ нягтаршуулах ажлын хэмжээний тооцоо.

Хүснэгт 3. Скреперийн ажлын зардал

Зардлын нэр	Томъёо	Бодолт
Тэгшгэх нягтруулах ажлын хэмжээ, м ³	$V_T = S_{\text{талбай}} \cdot h \cdot k_c$	3853.5
Талбайг тэгшгэх үеийн дугуйт скреперийн бүтээл, м ³ /цаг	$Q_{\text{скр}} = \frac{K_c \cdot V_{\text{скр}}}{T_{\text{ц}} \cdot K_{\text{уд}}}$	$Q_{\text{скр}} = \frac{1.6 \cdot 4.5 \cdot 3600}{T_{\text{ц}} \cdot 178.9 + 0.6} = 241.54$ $T_{\text{ц}} = 20 + 93.9 + 15 + 50 = 178.9 \text{сек}$
Нийт ажиллах хугацаа, цаг	$T = V_T / Q_{\text{скр}} \cdot K_{\text{эф}}$	0.0052
Түлш, ШГМ-ын зардал, төг	$C_{\text{тлш}} = T \cdot T_{\text{тлш}} \cdot 1.15 \cdot P_{\text{тлш}}$	416.6
Сэлбэг, төг	$C_{\text{сб}} = XO_{\text{сб}} \cdot k \cdot T / T_k$	-
Цалингийн зардал, төг	$C_{\text{ц}} = T \cdot Ц_{\text{ц}}$	47.0
Нийгмийн даатгалын шимтгэл, төг	$C_{\text{ндг}} = C_{\text{ц}} \cdot 0.13$	6.1
Элэгдэл, хорогдлын зардал, төг	$C_{\text{элг}} = XO_{\text{элг}} \cdot H_{\text{элг}} \cdot T / T_k$	-
Нийт зардал, төг		469.8
1.0 м ³ хөрсийг тэгшгэх, талбайг хөрсжүүлэх ажлын өөрийн өртөг	$a = C_{\text{нийт}} / V$	a Эзэлхүүнээр: 469.8 төг/м ³ a Талбайгаар: 261679 төг/га

Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын нийт зардал

1 м³ газар шорооны ажлыг ургамал тариалахад бэлэн болгох зардал нь $Z_k = C_{\text{хэлб}} + C_{\text{тлш}} + C_{\text{хум}} + C_{\text{нийт}} = 297.7 + 171.3 + 459 + 469.8 = 1379.8$ төгрөг болж байна.

6.5. Хөвсгөл сумын Засаг даргаас хэмжилт хийсэн тухай албан тоот

**ДОРНОГОВЬ АЙМАГ
ХӨВСГӨЛ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА**
44063 Дорноговь аймаг, Хөвсгөл сум, Хөвсгөл,
Вэб сайт: sdg@hovsgul.gov.mn
2021.11.08 № 04/299
танай _____ -ны № _____ Т

**АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН ДАРГА
Д.СҮРЭН ТАНАА**

Хөгжлийн төлөө хамтдаа-2 2020-2024 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.7.1-д "Эзэн холбогчгүй эвдэрсэн газрын тооллого, судалгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран тогтмол зохион байгуулж, нөхөн сэргээлтийг үе шаттайгаар хийнэ" гэсэн заалтын хүрээнд "ЖЭМР" ХХК-ийн байгаль орчны мэргэжилтэн Г.Доржсамбуу, судлаач оюутан н.Сармандах, жолооч Б.Цагаанчулуун нар Элст багийн нутагт орших "Гурван хар толгой" нэртэй газарт эзэн холбогдогчтой эвдэрсэн газрын тооллого судалгааг хийсэн.

Н.ЭНХБАЯР

E:\alban bichig-2021\1a5 тоот.docx
4452000073